

Ludvík Vaculík

Hodiny klavíru

/komponovaný deník 2004–2005/

ATLANTIS

© Atlantis®, spol. s r. o., 2007
Illustrations © Jan Vaculík, 2007
ISBN 978–80–7108–289–7

Vyšel jsem ze školy na ulici a rozmýšlel se, jestli nemám zajít do redakce: je to odtud pár kroků. Ale právě mi přijížděla čtrnáctka, jel jsem domů. Mrzutou řeč k Jakubovi si nechám na redakční poradě odpoledne. V tramvaji jsem si opakoval svou hru na klavír: co to bylo?

Začíná nový rok: můžu začít „nový život“ — bez klavíru. Ve svátky jsem o tom přemýšlel a řekl si, že se rozhodnu podle toho, jakou tvář a jaký hlas bude mít paní učitelka. Pro jistotu jsem cvičil. „Tak co, jakýs byl,“ zeptala se Madla. „Jak obyčejně. Ale pravila, že mi příště dá nové noty.“ Tvář měla chlapeckou, něžně.

Chvilí potom, co jsem přišel domů, volala Marcela, že potřebuje něco podepsat, a Jakub nepřijel, je nemocný. Ano, přijdu, protože stejně jsem na řadě. My totiž jsme se na výboru usnesli, že budeme chodit na redakční porady a dělat tam autoritu: všechno se k nám donáší nějak nepřímo. Na poradách se například má hodnotit minulé číslo, tedy má se povídat o tom, co jsme vytiskli. Oni to nedělají. Čekal jsem posledně, například, co řeknou o vánočním dvojčísle: nic. Oni snad ty svoje noviny ani vcelku nečtou.

Poradu vedla Magdalena. Byla to veselá scéna: nikdo nevěděl, co dá do příštího čísla, všichni se tomu smáli, já také. Byl jsem rád, že nemusím mluvit s Jakubem. Napadlo mi, že raději napíšu, co si myslím, a Marcela to pošle všem členům výboru s pozvánkou na příští schůzi. Hned jsem odešel, abych je nezdržoval: dokud tam sedím, oni si myslí, že mě musejí ze slušnosti brát na vědomí.

V tramvaji domů jsem se zas potýkal s tím, jak se ty Literární noviny potácejí: že nemáme v nikom a nikde oporu, a Jakub je vlastně křehký a přetížený. Myslím i na to, jak my jsme se v historických Literárnkách museli držet proti našim úřadům. A tady tito, dneska, když se třeba nesejdou, když nesloží číslo, když ty noviny prostě nebudou, vůbec nikoho, žádný úřad, to nebude zajímat a mrzet. (6. I. 04)

#

Po klavíru jsem se rozmýšlel, nemám-li se podívat do redakce. Neudělal jsem to, aby to nevypadalo jako „dozor“. Ten má dneska dělat pan Pospíchal.

Jel jsem domů, zvědavý na ty nové noty, jak si je hned přehraju. Paní učitelka jich přinesla asi šestero. O

mém hraní řekla, že je to lepší; ale bylo to, jako vždycky, horší, než když hraju doma. Kupodivu zdá se mi, že ona má horší klavír, než je naše piano Dalibor. „Doma to hraju líp,“ říkám. „Já vám to věřím,“ směje se. Jsem její nejstarší soukromý žák. Dále pravila, že mě stejně obdivuje: když sedíc vedle mne musí vidět, že se mi prsty skoro nevejdou mezi dvě černé klapky. Ale ona ví, řekl jsem jí to, když jsem nastoupil, že nemíním být klavíristou: že to dělám „jen tak“.

Doma jsme se hned, ještě před obědem, šli s Madlou podívat na půdu, proč nám zase protéká strop nad oknem do ulice. Pohnul jsem několika taškami a jednu vyměnil. Po obědě jsem si pruboval prstama, jen tak lehce, ty nové noty. Volal jsem do redakce: jestli je Jakub už zdravý. Prý je, ale na poradě nebyl, zase něco shání. Ale zas Magdalena je nemocná.

Číslo je v protikladu k té minulé poradě úplně dobré. Výborný úvodní sloupek napsal Šícha, náš vyhlédnutý nový muž. Požádal jsem Marcelu, aby mu poslala email, že se mu to povedlo. Jiří Kratochvíl tam má ukázkou z nové knihy. Číslo se opravdu věnuje z poloviny literatuře, divadlu a filmu. To já teď sleduju, protože už mě ti různí blbečkové, co proti nám nasazují dokonce až ministra, štvou. Patočka napsal poznámku k výstavě Zikmundových a Hanzelkových fotografií na Hradě, a přestože je to tak blízko k panu prezidentovi, tentokrát ho neurazil. (13. I. 04)

#

Když jdu z města domů, napadne mi, že si zahraju. Baví mě luštit nové noty, dovídat se, co v nich je. Ale naučit se je hrát, ta námaha, to je věc mé Vyšší vůle, která je vzácná. Z těch malých šesti skladeb vybral jsem si Händlovo Larghetto (Samson, No 181). Melodie je líbezná, levá ruka nastupuje opožděně a chová se trochu kontrapunkticky. Jenže já mám zakrnělou schopnost dělat každou rukou jiný pohyb. A pořád ještě nečtu basový klíč plyně, nýbrž odvozuju ho od houslového, a paní učitelka to poznala. Řekla: „Vy musíte očima být o jeden takt vpředu.“ A to chodím už přes dva roky a cvičím každý den. Požádal jsem ji: „Až si budete myslet, že to nemá smysl, řekněte mi to.“ Ale to nemůže udělat, když pochopí, že ten smysl je nebo není u mne.

Paní učitelka: je jí, hádám, pětadvacet, učí na Náměstí republiky, mne má soukromě. Někdy, když si uvědomím, co to ode mne slyší, ji povzbuzuju: „Nedejte se odradit.“ A před Vánoci jsem si vybral a přehrál jí asi pět skladeb, které dost umím. Pozor: ty skladby jsou krátké: Purcell osm taktů, Bach dvacet. Nějaké etudy — to jsme vynechali; ona učí rovnou hudbu. Nevím, jestli tak vede jenom mne.

V první hodině po Vánocích jsem se jí ptal, co těch čtrnáct dní dělala. Byla doma u rodičů, to je v Milevsku: odpočívala, četla, chodila na procházky. „Hrála jste?“ zeptal jsem se. „Nehrála.“ (15. I. 04)

#

Je neděle, šedé odpoledne. Mám psát Poslední slovo, do něhož se mi pro choulostivost věci nechce.

Raději hraju. Protože chtěl bych jednou přijít, sednout — a zahrát! To Larghetto, nijak těžké, se mi ještě nepodařilo zahrát plynule, a paní Vaculíková říká: „Nikdy nepoznám, co hraješ, protože nehraješ souvisle, vracíš se, opakuješ.“ Paní učitelka říká, že se to mám učit po taktech, každý takt bezvadně, a pak teprve jít dál. Já to pořád chytám jaksi celkově. Poznala také, že neumím ten basový klíč.

Venku je škaredě, hrál jsem tedy a naštvával se. Najednou jsem si vzpomněl, že jsem už před Vánoci chtěl s někým něco vyřídit, ale abych mu nekazil svátky, odložil jsem to. Teď jsem vstal a šel najít dopis, co mi na podzim poslala jedna žena; nevím jaká. Psala, že ode mne četla to a to, a ráda by se mnou mluvila „v osobní věci“. Napsala telefon, zavolal jsem jí hned. Řekla, že se mnou chce mluvit o svém psaní. „Vy jste něco napsala?“ Ne, teprve chce psát, ale neví, jak má začít. Řekl jsem jí, když chce začít psát, ať jen začne, potom teprve budeme mít o čem mluvit. Úplně slyšitelně se zhroutila z dámy v holku. Řekla, že děkuje, konec. Řekl jsem si, že ji tak nenechám, a dopis jsem si odložil. Teď jsem vstal od piana, našel dopis, vytočil číslo a řekl: „Paní, vy jste chtěla se mnou mluvit o svém psaní. Už jste začala?“ Zakoktala, že ještě ne. Já jsem řekl: „Nedejte se odradit. Je nový rok, a jestliže chcete začít, začněte. Až budete něco mít, napište mi.“ Něco pravila, poděkovala. Vrátil jsem se k pianu.

Je večer. Napsal jsem to Poslední slovo; jelikož když jsem chtěl psát, musel jsem začít. Já ti dám! Je jaksi hrbolaté, zítra dopoledne ho, jako vždycky, dvakrát přepíšu a dopravím do Lidovek. (18. I. 04)

#

Neuměl jsem. Paní učitelka mlčky trpěla, vyjádřila to slovy: „Držím vám palce.“ Abych napravil dojem, vzal jsem si starší skladbu, nacvičenou. Když jsem ale ihned udělal chybu, požádal jsem paní učitelku, aby mě omluvila, a odešel jsem. V tramvaji jsem oknem hleděl na svět jak pes: měl jsem jen vjemy, žádné myšlenky k nim.

Odpoledne jsme měli výborovou schůzi. Museli jsme rozhodnout o čemsi, s čím přišel Jakub. Jakub chce kandidovat za zelené do Evropského parlamentu. Hned jsem věděl, že to není dobré, a čekal jsem, že mu to budeme rozmlouvat. Ale překvapili mě. První Jiří Vančura, pak Jaroslav Šabata. Začali opatrně o tom, že když Jakuba tak silně táhne politika, neměli bychom mu takovou příležitost kazit. Kdyby se do toho parlamentu dostal, budeme to teprve řešit. Já jsem si myslel o jeho postižení totéž, vždyť s ním někdy kompromitoval noviny. Ale v tom případě bychom ho měli hned uvolnit a někým nahradit: myslel jsem na Magdalenu. Ta mi řekla, že to nepřijme, bude ho jenom zastupovat. Tak všichni rozhodli, že Jakub má zůstat ve funkci. Ale po dobu své volební kampaně bude mít volno. Byl tu ještě jeden bod: ministr kultury vzkázal, že nám nedají žádné peníze, když budeme držet Jakuba. Výbor řekl, že pan ministr nemá právo nám takové ultimátum dávat. A tuto odpověď, ale pěkně, má panu ministrovi napsat Petr Pospíchal. Jakub řekl, že se k nám blíží peníze od nějakých Francouzů. Předplatné nám klesá, odřikají školy a knihovny: nemají peníze.

Jednou se odkudsi vzalo tvrzení, že naše noviny jsou stranické: Patočkovy ekologické listy. To o nás šíří hlavně Ivan Brezina, jenž krom toho napsal, že se Jakub stal šéfredaktorem Istí. Na to jsem mu poslal vysvětlení. Ekologie je jedna z dnešních našich ustavujících myšlenek. Ministra chápu: potřeboval by dostat výraznější argumenty pro nás. Jakub říká, že pan ministr nás prostě nemá rád: on by se s ním nebavil. — To je malá ukázka z větší jakubovštiny. (20. 1. 04)

#

V noci jsem se vzbudil, vzpomněl si na Literární noviny, a už jsem nemohl spát. Je to už dlouho moje největší starost, v níž ale nejmíň můžu něco udělat. Rozhodl jsem se zbavit se jí: na valné hromadě v únoru odejdu z výboru. Jsem tam moc dlouho. Hned jsem si napsal důvody. Našel jsem dokonalou formulaci: odstupuju pro neúspěch. Nepodařilo se mi v těch novinách zavést žádnou myšlenku, nepodařilo se mi působit na Jakuba. Nedá si říct, ač je velice slušný a milý — ke mně. Ale proč odešlo z redakce už několik lidí, které si tam přivedl? Když jsem se pak někoho z nich ptal na důvod, uvedl vždycky něco jiného: byl také slušný; třeba Kuna.

Ted' večer jsem si zahrál toho Händla a šlo mi to. „Ty prostě málo cvičíš,“ řekla Madla. Co je to dost cvičit? Cvičím asi hodinu. Napadlo mi cosi, o čem jsem dosud neuvažoval: Když se manželé rozejdou, mužovi vždycky záleží na dětech víc nežli ženě. Proto když opuštěná žena čeká, že se muž vrátí, má to smysl. Aby muž čekal, to smysl nemá, ona se nevrátí. (21. 1. 04)

#

Paní učitelka mě pochválila slovy: „Minule to bylo horší.“

Vyšel jsem na ulici, napadlo mi zajít do redakce, ale nešel jsem: když tam nic nemůžu udělat. Leká mě, jak předplatné klesá: odhlašují se školy. Říkám: nejsme jim užiteční. Nikdo mi v redakci neodporuje, a nikdo k tomu nic nedělá. Nemá kdo. Když tam přijdu, mají všichni hlavy zabořené v počítači, sotva vzhlednou. Dělají většinou z toho, co dojde. Objednat si nic nemůžou: neplatíme honoráře. Neplatíme ani tomu, kdo nám přesto pořád píše, například Alexandr Kliment.

Petr Pospíchal to napsal ministrovi dobře.

Ale toto číslo je zase málo užitečné: je silně literární pro zvláštní zájemce. V historických Literárkách se na poradě vždycky projednával jeden bod: je tam něco pro bráchu? Nedávno, nevím už, kdo to byl, měl někdo ze známých spisovatelů narozeniny. V našich novinách nebylo o něm nic. Divil jsem se. Paní Bělunková řekla: „To bychom byli pořád v nějakých narozeninách.“ Ale právě nějaké narozeniny, s ukázkou díla, mohly by zajímat učitele, studenty. Řekl jsem to; nic mi nevyvraceli, ale prostě nedbali. Tak nemáme nic na čtení; mohli bychom otiskovat starší povídky, fejetony, kapitoly z něčeho. To ne! Napadlo mi přirovnání: že je to, jako kdyby Národní banka vydávala bankovky a po jednom oběhu, jak by se vracely, je házela do sklepa, kde ať se na ně chodí dívat historikové bankovek. Chtěl jsem o tom napsat: do Lidových novin, ze zlosti. To jsem si odpustil. Mohl, možná měl bych to napsat do našich novin. Nesmysl: Proč nám to píše, řekl by si čtenář, když je ve výboru a může to zařídít? Otevřít spor s redakcí? (27. 1. 04)

#

Nemohl jsem spat, ale bylo mi dobře. Říkal jsem si básničky. Ani za dvě hodiny mi to neskončilo. Co já umím básní a písní, a najednou s tím vším umřu, a nic. Nikdo to ode mne nepotřebuje vědět.

Nespal jsem, protože mě tak vzrušila návštěva v Bratislavě. Pozvala mě Lenka, chlapcova maminka: abych viděl, jak a kde žijí. Hodně jsme chodili po městě, v němž jsem dávno nebyl. Chvilími jsem při tom cítil rozčilené srdce a bál se, aby se nerozladilo. Chlapec dostal ve škole vysvědčení, které nás překvapilo: jen dvě trojky — ve slovenské škole. Vedl mě k ní. Cestou jsem mu řekl, co se zrovna učím: Nerudovu „Baladu zimní“. Přednesl jsem mu ji. Úplně ho to strhlo, požádal mě, abych mu ji poslal. Potom se mě zeptal, jestli pořád chodím hrát. Chodím, chlapče, chodím.

Ale protože jsem tedy tři dni necvičil, nic bych neuměl, tedy jsem se právě teď paní učitelce na zítřek omluvil. (2. 2. 04)

#

Jak jsem k tomu hraní přišel. Chtěl jsem, aby se cerka učila hrát; koupil jsem piano. Chvilí hrála, přestala. Přešla ke kytáře. Chtěl jsem, aby se učil chlapec. Protože je hodný, vyhověl mi. Na hodiny jsem chodil s ním, přál si mě tam mít. Co chvíli se od klavíru otočil, jestli tam jsem. Doma cvičil nerad a málo, a jednou řekl, že to už dělat nechce. To je vždycky jakási zkouška rodičovství. Víím, znám, uznávám: že se má zkusit děcku poručit a jakýmsi násilím je převést přes krizi. To mají v životopisech i slavní muzikanti. — Já jsem se urazil!

Na příští hodinu jsem přišel bez něho a řekl, že budu hrát místo něho. Paní učitelka mi rukou pokynula k té kulaté židli, ať si ji nastavím podle své potřeby. Položil jsem ruce na klaviaturu a viděl, že nemám ostříhané nehty. Také mi napadla otázka, jestli a jak jí budu vonět, když si vedle mne sedla.

Chlapcovo odstoupení mělo ještě jeden následek, možná vážnější. My jsme po hodině vždycky někam šli a debatovali jsme. Začínal mít své teorie o všem: o mimozemšťanech, o zhroucení klimatu do roku 2020, o tom, co je po smrti. Tedy jsme se teď scházeli jinak, ale bez toho klavíru nebyla v tom pravidelnost. A teď mi ho maminka odtáhla se sebou do Bratislavy: konec. Víím to. Žena nemůže chlapce v tomto věku dobře vychovat bez otce.

Stalo se mi to, co se o dětech říkává: rodiče čekají, že až děti vyrostou, pomůžou jim, udělají za ně, co sami nesměli, nemohli, nedovedli; ale často to bývá tak, že si to zas musejí udělat sami. I chodit za ně na klavír.

Odpoledne jsem dneska jel do redakce. Hnala mě tam otázka, zda došly nějaké peníze. Jakub tam byl. Francouzský podpůrce mlčí. To jsem si hned myslel, a Jakub ví, že jsem si to hned myslel. Mluvil teď o tom s napjatým klidem. Takto on jedná: klidně, a pokaždé nastíní nějaké řešení. Jeho optimistické výklady, trvající léta, se redakci už protiví.

Měli poradu. Řekl jsem jim, co si myslím o čísle: že jako obvykle má několik zajímavých článků, ale jen pro lidi, které to téma zrovna zajímá: články o cizí literatuře. Ale pořád tu chybí obraz o českém literárním dění: dění, nejenom psaní. A zprávy: takové ty kulturní společenské drby. Paní Bělunková je dobrá redaktorka, i dobře píše. Ale jako ostatní sedí s hlavou vraženou do počítače. Není tu nikdo, kdo by se mohl někam vypravit, u něčeho být, něco způsobit, když se nic neděje. Jakub čeká na toho Šíchu; až skončí v Českém centru v Mnichově. Ale z čeho ho zaplatíme — v to Jakub nějak doufá.

Když jsem šel z redakce, pohlédl jsem na otevřené okno své klavírní učebny: hrálo tam nějaké děčko. Opravdu hrálo, bylot' nadané! Přijel jsem domů a dal se do hraní. Cítím pokrok. (3. 2. 04)

#

Když se ráno obudím, cítím v prvních minutách, že kdyby mi někdo v této chvíli nabídl smrt, vzal bych to jako samozřejmost. Námitku si uvědomím, když pomyslím na své lidi. Když mi dojde z Lidovek poukázka na peníze, jedu pro ně na poštu hned: protože kdybych to nestihl, dostala by je Madla až po pozůstalostním řízení. Také dopisy házím hned do první schránky: pro případ, že bych k další nedošel. A nic mi není. Nic mě nebolí!

Dnes ráno jsem si uvědomil, že mi má v Rumunsku vyjít „Snář“ a že mne tam pak možná budou zvat. Nechci! Nechci do Rumunska, do Polska, do Francie, Španělska... možná do Křemže tu kousek v Rakousku. A k jezeru Lago di Tovel... Můj věrný čtenář ví proč.

Jel jsem kvůli něčemu do Penklubu. Mluvili jsme, a když jsem odcházel, loučila se se mnou Dana Mojžíšová slovy: „Na jaře v devět...“ Ale jaro je daleko, na střeších je nový sníh.

Prožívám nejkliďnější období svého života. Ale večer musím do redakce. Jakub konečně, po několikerém upomínání, svolal redakční radu. Nerad. „Proč je máme svolávat, když jim nemůžeme říct nic pozitivního?“ (4. 2. 04)

#

Hledívám na ženy v ulicích a uvažuji o tom, jak samozřejmě a některé viditelně sebevědomě nosí svá prsa. Ten tak výrazný znak ženství, který však jen málokdy, u většiny, přijde ke svému účelu. Ženy v kalhotách pro mne z obrazu mizí. Sukně jsou tak vzácné, že se za každou podívám.

Teď jsem si důkladně zopakoval cvičení na zítřek. A napadlo mi zahrát si písničky, které jsem složil kdysi ve Zlíně. Myslím, že jsou dobré, ale ještě mi o nich nikdo nic neřekl, protože si jich nevšiml. Kdybych byl studoval hudbu, byl bych určitě skladatelem: to je z téhož základu jako psaní. Kdybych místo houslí dal se na klavír, jak mi paní učitelka Svatoňová nabízela, co všechno by bylo jinak? Nebyl bych šel do Zlína. Nepotkal bych, koho jsem potkal a poznal: byl bych vlastně méně užitečný. Koho bych byl dostal za ženu a koho za děti?

Jak my jsme se s paní Klavírní k sobě dostali: Když chlapec souhlasil, že bude hrát, volal jsem do té hudební školy a ptal se paní ředitelky, zda by mohl chodit soukromě. Řekla, že ano a že právě mají novou učitelku, můžu se s ní hned domluvit.

Teď mi z té Bratislavy nepíše a nepíše. Možná to tak nevádí: jestliže o mně ví a jestli v něm nějak působím, aniž on na mne myslí.

Život zdá se mi krásný, čím dál zřetelněji. (9. 2. 04)

#

Únor.

Únor — úmor, tak ho vnímá Madla. Že v tom měsíci se všechny nemoce lidem zhoršují, a kdo je těžce nemocný, může umřít. „To říkal Zdeněk Kubeš, pamatuješ? On měl jednu dobu potíže s ledvinami a v únoru se mu to vždycky zhoršilo.“ Vzpomínali jsme, kolik lidí z našeho obzoru už umřelo. Ale v kterém měsíci, nevěděli jsme. Ona sama, zdá se jí, musí si častěji brát Quamatel, na žaludek. „Je ti něco?“ ptal jsem se. „Ale není.“ (10. 2. 04)

#

Zrovna jsem cvičil, když volala učitelka, že je u doktora a do jedenácti se nevrátí. „A já zrovna hraju, zbytečně,“ řekl jsem. „Nechcete si tu hodinu přeložit na čtvrtek?“ zeptala se. Ano.

Když se vzbudím, rozhýbávám si prsty, které mi přes noc ztuhnou. Pak si je namočím ve studené vodě. Snídáme, potom si přehraju úkoly, a až potom se jdu umývat a holit. Minule jsem hrál o něco líp, a to paní učitelku tak povzbudilo, že se mě zeptala, může-li mi přesto něco říct... A říkala: k tempu a dynamice, a že bych to vlastně už mohl umět z paměti. Protože to znělo jako podiv nad mou hloupostí, asi, hned pravila, že obdivuje, jak jsem vytrvalý. „Já hraju naschvál,“ vysvětlil jsem jí. (12. 2. 04)

#

V úterý jsme konečně měli redakční radu, přes nejistotu naší existence, jelikož ta je trvalá. Na březen svoláme valnou hromadu naší Společnosti. Do té doby já se musím o něčem rozhodnout.

Rada byla neúplná, ale jednání živé. Zás mnoho nápadů, jenom je nemá kdo uskutečňovat. Já jsem si se svými výbornými návrhy už sám směšný: neujal se můj návrh, abychom opakovali májovou soutěž milostné poezie, ani návrh, abychom zavedli čtenářské dopisy o tom, co kdo četl a co si o tom myslí. Do toho by mohl psát i jakýkoliv bratr kohokoliv z nás; ne a ne. Udělejme z toho takové lidové literární noviny.

Před několika lety jsem měl nápad, který Jakub přijal, protože jsem ho měl provádět já sám. Jednou měsíčně jsem připravil nějaký „neliterární“ příspěvek: vzpomínky, osudy, dokumenty o něčem. Takové věci já dostávám od čtenářů jako ohlas na svá Slova v Lidovkách. Dělal jsem to rok, chválili to, ale nepokračovali v tom.

V jednom z prvních čísel tohoto roku měli jsme zajímavou dvoustranu. Nějaká australská Řekyně (jdu se podívat do toho čísla: jmenovala se Antigone Kefalá) si dělala nesouvislé zápisky o svých setkáních, myšlenkách, dojmech. Někdo z našich hochů navrhl, abychom požádali několik lidí o takový roztržitý deník, a ve vánočním čísle za rok z toho něco udělali. Řekl jsem, že požádám malíře Josefa Jíru. Nepožádal jsem: on velice onemocněl. Začal jsem to tedy psát sám: toto zde. A dneska jsem se zeptal, jestli ještě někoho na to našli. Prý ano. Naši hoši, Filip a Lukáš, rušili jednání tím, jak hýřili výbornými návrhy. (13. 2. 04)

#

Paní učitelka se omluvila: cvičí na školní koncert, kam mě pak pozve. Na předposledním koncertě jsem ještě byl s chlapcem. Ona samostatné koncerty nemívá, ona jen doprovází, protože nechce být koncertní klavíristkou: chce být učitelkou! Loni mi říkala, že by ráda založila vlastní školu. Dnešní hudební školy jsou prý strnulé. Ona si práci s dětmi představuje jinak. „Na čem váš plán závisí?“ zeptal jsem se. „Na penězích...“ odpověděla. Pomyslel jsem si, že třeba i na nějakém muži. Neřekl jsem ale nic, a neptám se. Když mluvíme někdy o tom, co dělala o svátcích, o prázdninách, nikdy v tom není muž. Je jí, hádám, pětadvacet, je z nějaké obce u Milevska. Nevím, jaký má plat ve škole. Ode mne, soukromého žáka, bere za hodinu dvě stě korun, což se mi zdá málo. Loni chodila jednou týdně hrát do Intercontinentalu. Proboha, kolik jí za to platí? Kde bydlí, a co jí stojí byt? Jak chceš, ženo, sama přijít k penězům?

Její zvláštní metodu jsem si uvědomil hned na začátku, u chlapce. Každé cvičení je rovnou kouskem hudby. Etudy málo. Pedál, když viděla mou potíž, mi rovnou odpustila: že to mi přijde samo. (17. 2. 04)

#

Po holení se natírám pitralonem: je to staré, osvědčené a flaštička za třináct korun. Paní Vaculíková nesouhlasí, pořád mi dává k Vánocům něco lepšího. V úterý se tedy natírám něčím za dvě stě, protože paní učitelka sedí vedle mne. Já tak blízko žádné cizí ženy nesesdávám. Také si v úterý stříhám nehty. Dneska jsem hrál a docela mi to šlo. Mezi novými notami je Purcell — „Irská melodie“. Bylo mi to povědomé. Šel jsem do svého anglického zpěvníku a našel to: irská lidová píseň o Molly Malone. Zpěvník mi v roce 1946 poslala Lorna a vepsala mi tam toto věnování:

*A Book of songs that will live forever
for my friend Ludvick,
hoping that our friendship will
last as long.*

Ano, naše přátelství pořád trvá, jenže u něj nejsme. Kdoví jestli žije, ta stará paní. Když se teď, opožděně o šedesát let, učím hrát na klavír, mám za svědka Lornu Nicholls, Kingsway 106, Gool, Yorks. Kterou jsem si o prázdninách v tom roce představoval: jak ji vodím po kopcích nad Brumovem, kdyby přijela. Teď jsem dostal chuť naučit se píseň o Molly Malone z Dublinu hrát a zároveň ji zpívat. A ukázat paní učitelce, že netrpí se mnou zbytečně. Ona trpí: když hraju, vidím bokem její tvář, jak je napjatá a jak se jí uleví, když přeškokbortám přes kritické místo.

Včera jsme měli výborovou schůzi. Přijali jsme od Jakuba informaci, že Francouz, jenž vyvolal podezření, že nám chce dát peníze, je nedosažitelný. Usnesli jsme se pozvat k nám ministra kultury: udělám to já. Magdalena byla i při nekonfliktním jednání protivná. (18. 2. 04)

#

Vyšel jsem z domu na ulici. Líbí se mi jakékoliv počasí. Dnes okolo nuly. Lehký snížek, stvořený ve výšce, tu dole hned tál. Paní učitelka byla překvapená: zahrál jsem jí něco, co mi neuložila. Ale já byl zklamaný: bylo to technicky přesné, ale bez citu. Ona snad má cynický klavír.

Její záměr založit svou školu slábne. Krom toho je ohrožena i tato škola: magistrát budovu půjčuje, ne-li prodává, nějaké společnosti, která tu začala bourat kasárny, nechávajíc z nich jen historickou slupku: další hanebnost. — Dvě stě korun za hodinu zdá se mi málo.

Šel jsem do redakce. Tam byly dvě dobré zprávy: ten Francouz nám dal milion a Marcela bude kdesi tančit kankán. Předvedla nám sukni, v které to bude dělat. Její džíny pod tou kankánovou sukni byly rozkošné. Marcela i Zuzana mi pochválily můj starý zimník, který se trpělivě dočkal nové módy.

Zpátky v tramvaji mi zas přišla myšlenka, která se mi objevuje čím dál častěji: jak je to lidské pohlavní

počinání pitomé a směšné. A pomyslel jsem na své fotografie, erotické: jak jsem mohl být tak propadlý? Začínám být netrpělivý: musím je prohlédnout, roztřídit, zničit. To si vždycky říkám v chladném stavu, jako teď. Ale když je prohlížím, můj pocit se mění a vidím, že jsou dobré! Jenom je vytřídit. Pozoruju dokonce, že čím jsem starší, tím větší pochopení pro ně mám. Jejich chyba je, že jsem na nich já. Ale zase: nikoho cizího bych nefotil. Je zvláštní, že ty ženy, tři, si nedělají žádnou starost. Nikdy nežádaly, abych to zničil. Poučení: každá žena se dá vyfotit, a jakkoliv! Snad je to tím, co je zřejmé: že ona chytla vás, ne vy ji. Jinak — je to prostě dílo, a jak se na ně dívám, s postupem doby jeho hodnota stoupá. Vychází totiž na povrch i to, co jsem tehdy nevěděl, neuvědomil si. Když něco děláte co nejlíp, poctivě, dostane se do toho i kvalita, o níž nevíte. (24. 2. 04)

#

Brzo ráno volala paní učitelka, že by potřebovala dnešní hodinu odložit. Přijela jí nějaká návštěva. Jsem vynechávce rád, ale nechci, aby to bylo moc často...

A říkám si, proč já to hraní vlastně dělám. Předně je to jediná jiná věc v mém jednání. Za druhé je to dost obtížná povinnost, kdežto na ostatní povinnosti jsem dobře zvyklý, a za třetí — učení na klavír mi jakoby představuje můj pól neúspěchu, když já jsem zvyklý, že se mi všechno daří.

Ona má nějakou návštěvu... Několikrát za den mi napadlo, že by bylo žádoucí, aby to byl nějaký muž. Jak my ji provdáme? (9. 3. 04)

#

Zajel jsem do redakce, abych s Magdalenou dojednal, jak budeme mluvit s ministrem Dostálem. Lukášovi Rychetskému jsem mínil povědět několik slov k jeho úvodnímu sloupku. Nechtělo se mi, ale uvědomil jsem si, že já jsem vždycky měl nějakého nadřízeného, který mě vedl k jemnější práci. Oni nikoho takového nemají, a teď ani toho Jakuba, jenž loví kdesi svou evropskou zvěř.

Když jsem dělal v nakladatelské redakci Rudého práva, byla tam Květa Běhalová, která našla po mně vždycky nějakou chybu. V rozhlase potom Dáša Maxová: ta když četla můj text, tužkou téměř vykrúžovala každé slovo. A když přišla na větu, která nám jistě neprojde a já ji chtěl tedy škrtnout, řekla: „Ale přece nevzdávej se toho! Zkus to říct nějak jinak!“

V redakci mi Marcela řekla, že mi můžou vrátit těch sedmdesát tisíc, co jsem jim v listopadu půjčil na tiskárnu. „Berte, když zrovna jsou!“ smála se. Dal jsem jí číslo svého účtu.

Je to zajímavý organismus, ta jaksi bezhlavá redakce. Obdivuju, jak se v nedostatečném sestavení vypořádává s prací, takže noviny vycházejí a vycházejí. Někdy pro ně nemůžu spát: trpím úžasem nad tím, že nikomu v celém státě toto nedělá starost. Ale už je v dohledu den, kdy já se z toho vyzuju. (10. 3. 04)

#

Když jsem teď bral tyto papíry do ruky, zahlédl jsem na předchozím listě cosi o svých úspěších: že jsem zvyklý mít úspěch. To je nepřesné: jsem zvyklý, že co dělám, se mi daří. To neznamená hned úspěch, toho mám nebo cítím málo. Přemýšlel jsem nad tím, jak beze slova hodnocení odněkud prošel televizí můj „Valašský snář“, ty čtyři půlhodinovky, které jsme dělali s Břet'ou Rychlíkem. Lidi ano: často mi to někdo připomene a pochválí. Při práci jsme mysleli na to, abychom se vyhnuli něčemu, nedopustili se...

Nedověděli jsme se pak, jak se nám náš úmysl zdařil. Nikdo nás nehodnotil krom hloupé referentky v Mladé frontě, která byla s názorem hotová, jak uslyšela brknout cimbál. Ač právě folklorizování jsme se vyhýbali.

Podobně s „Ilustrovanými fejetony“. Vysílaly se celý rok. Dvaapadesát pořadů. Nikomu z kritiků to nestálo za pozornost. Jednu výtku jsem slyšel: že číst v televizi se nehodí. Ale já jsem jen nečetl, já jsem hrál, jak čtu, a někdy i to, co jsem četl.

Ale já neměl úspěch ani se žádným nápadem v této redakci. Přinesl jsem z jednoho gymnázia několik sešitů vybraných studentských prací: z toho udělat dvojstranu byla by dobrá propagace směrem k učitelům i studentům. Protože to neměl kdo hned udělat, stalo se jen to, že se ty sešity ztratily. Nemohl jsem je té škole ani vrátit. Styděl jsem se.

Teď bych měl psát Jaro je tady, což je moje skoro jediná přítomnost v těchto novinách za rok. Jak velice se mi nechce! (11. 3. 04)

#

Myslím si, že bych měl úspěch i ve fotografii. Jednou, když byl ještě naživu Josef Zeman, napadlo mi uspořádat společně výstavu „fotografování“: výstavu o tom, jak si člověk všimá života a věcí. Zmínil jsem se o tom Petru Kotykovu z Památníku písemnictví, zaujalo ho to, ptal se pak po tom. Knížku bych si uměl udělat! Obrázky, všelijaké, zajímavé, s krátkými texty souvisejícími nebo ne. (12. 3. 04)

#

Hraju možná už dva roky. Pořád mi nejde hrát jednou rukou legato a druhou staccato. V mládí na houslích jsem každou rukou lehce dělal něco jiného. „Hrajte tu levou ruku slabě, jen jako doprovod,“ pravila. A to nešlo. Při každém opakování jsem udělal jinou chybu. „Já vám raději nebudu už nic říkat,“ pravila. „Ale to přece musíte,“ řekl jsem až hrubě, jak jsem měl zlost. Pardon.

Domlouvali jsme si další hodinu a ona řekla, že to bude den před jejími narozeninami: „Mám osmadvacet.“ Tolik už? Podíval jsem se po ní po celé. „To vyvolává ovšem otázky,“ řekl jsem, „které není slušné vyslovit, že.“ — „A jsem ráda, že je nevyslovujete, protože slýchám jich dost. A příští týden budu na nějaké svatbě, a to zas budou narážky!“ — „To chápu,“ řekl jsem. „Jestli oba máme na mysli tytéž otázky...“ řekla. „Určitě,“ řekl jsem, ale měl jsem jednu navíc; jak jsem se tak na ni na celou podíval.

Před večerem jsme měli výborovou schůzi. Zval jsem na ni ministra kultury Dostála. Pozvání přijal, ale přál si, abychom schůzi udělali u něho, měl málo času. To bylo vlídné: tak vlídné, že nevlídný Jakub by si ani nezasloužil tam jít. Ale byl na svém evropském tahu v Českých Budějovicích. Pozval jsem i členy redakce: paní Bělunkovou, Filipa Pospíšila a Lukáše Rychetského. Magdalena se omluvila... pro těhotenské potíže. Výsledek jednání s ministrem: máme mu podat samostatný projekt novin, jež by měly nevyhlášeně cosi jako veřejnoprávní postavení. Měl by obsahovat všechno, co děláme teď, plus to, co bychom chtěli dělat, ale nemůžeme. Noviny, na nichž by ministerstvo mohlo mít i svůj zájem: psali bychom o věcech, které souvisejí s formulací kulturní politiky. (16. 3. 04)

#

Už to moje hraní začíná mít plynulost, už má i minulost. Dneska jsem sáhl dozadu na starší úkol a cítil jsem, že mi prsty jdou jakousi cestičkou, a melodie mi připomínají moje staré nálady a spojují se s něčím.

Včera večer sem nenadále vrazila Dorothea, jak to dělává asi dvakrát za rok. Má zítra, tedy dnes, narozeniny. Přinesla láhev červeného vína. Madla byla na schůzi bytového družstva, takže jsem večer režiroval já: nakrájel jsem klobásu a sýr. Když jsme její víno dopijeli, řekl jsem: „Tak vy máte narozeniny?“ Šel jsem neočekávaně k pianu, ona se divila, já také, zvedl jsem dekl, našel jednu skladbu, zahrál ji, potom druhou: Bachovo Adagio a potom Purcellovo. Ona žasla, já také. Potom Dorothea Fleischmannová, varhanice, k tomu sedla, hrála a divila se, jaké rozkošné skladbičky mi moje učitelka dává.

Teď si vyhlížím skladby, které bych zahrál své učitelce. Aby viděla také nějaký výsledek. (17. 3. 04)

#

Když jsem vešel do budovy, zarazilo mě, že neslyším divoké klavírování. Vešel jsem do učebny, paní Učitelka četla knihu. Četla Coelho. „Každý mi říká, jak je to dobré, a já se nemůžu začíst, jak mě to nebaví.“ Nemohl jsem o tom říct nic, nečetl jsem to. „Já vám nesu něco lehčího,“ pravil jsem a dal jí knihu „Drahý pane Kolář“ od Madly Vaculíkové. K tomu tři gerbery, každou v jiné barvě. Za celou dobu, co sem chodím, jsem z ničeho nepoznal, že ona ví, co dělám. Svou knížku bych jí proto nedával. Ale tato, zdálo se mi, může jí být blízká ženskými názory a pohledy na všechno; autorka nebyla ráda.

Odpoledne jsem šel do redakce, jen tak nahlédnout na jejich poradu. Měl tam být Jakub a já s ním chtěl jednat o tom, koho najdeme místo Magdaleny. Ale uvízl v brněnském autobuse. Magdalena zahájila poradu. Každý hlásil, co má do příštího čísla. O tom minulém zas nejednali. Z Magdaleny její stav, ten jiný, přímo září. Zeptala se mne, co jsem přišel říct. Řekl jsem, že nic, jen tak, protože je to naposled: po valné hromadě nebudu ve výboru. Pak jsem řekl, že příští týden odevzdám své Jaro je tady. A zase: nikdo s tím nepočítal, nechybělo jim to. Zacítil jsem se jak blbec, který se chce dostat do novin.

A že bychom si možná měli promluvit o tom, co s tím našim Jakubem: a tu se něco otevřelo! Já jsem tu poznámku řekl nesměle, abych Jakubovi neškodil. A Magdalena spustila řeč, že s Jakubem to dál nejde.

Oni musejí pracovat, jako by ho nebylo, tedy ho snad ani není třeba. Všichni se k tomu přidali. Řekl jsem, že tuto věc dáme na příští výbor; kam jsou jako vždycky všichni zváni. Výbor měl pravdu, že politicky jeho kandidatura novinám nebude škodit. Ale špatný je asi ten krok takto: pracovní, psychicky.

Jak jsem na ty lidi hleděl, zdálo se mi, že oni si s těmi novinami poradí i bez Jakuba. Šéf, který nechá lidi dělat, jako by tam nebyl, není vždycky špatný. Ale tu zřejmě chybí jeho šéfovská povzbuzující úloha: „Ano, přátelé, děláte to dobře, jenom...“ a nějaká poznámka, možná i vítaná. Připomněl jsem jim teď jenom, že Jakub ty noviny převedl přes smrtelné chvíle. Ano, to vědí, to uznávají.

Celý den dneska myslím na Jakuba. Jistě se má šéfova autorita opírat o něco, čím převyšuje ostatní: předchozím výkonem, zkušenostmi, věkem...?

Jednou jsem přijel do redakce a našel ho velice sklíčeného. V autobuse z Brna mu někdo ukradl batoh: se vším. Bez úvahy, mluvit nemělo cenu, otevřel jsem šrajtofli a dal mu tisícikorunu. Asi za měsíc jsem přišel do redakce a jen tak jsem se zmínil, že mi ukradli auto. Jakub otevřel šrajtofli a dal mi tisícikorunu. Smáli jsme se oba až k zemi. (23. 3. 04)

#

Za krásného počasí jsem se včera na zahradě oddělal, že jsem sotva lozil. Pravé koleno mě nedrželo. Ráno jsem se vzbudil trochu jako ochrnutý: jako když eroplánu vynechá jeden ze čtyř motorů. Měl jsem vratkou rovnováhu a nepřesné pohyby, při kterých jsem občas o něco zavadil.

Dnes dopolodne jsem šel ke Slomkovi na seminář se studenty čehosi. Slomek mě pěkně představila uvítal. Absolvoval jsem to pocitem, že tam nejsem. Odpoledne jsem vyplňoval daňové přiznání a šel daň zaplatit. Je včera. Musím psát jaro ye tady: bude o tom, že je poslední. Prsty mi mačkají na jinou klapku, nechávám toho a jdi hrát. Jak jsem psal, tak i hraju, slyšíte? (30. 3. 04)

#

Když jsem dělal v pohraničí v internátě u kluků a Marie Komárková u děvčat, měli jsme tam holku, která nám hrála na piano: při nácvičce tanečních čísel. Jmenovala se Wernerová, učila se přadlenou. Hrála, bylo to samozřejmé, a přadlena: nač jí to potom bylo? — Na všechno v životě, jestli ještě žije.

Uvědomuju si teprve teď, někdy, že to byly už velké holky, některé, což jsem nevnímал, neměl jsem na to vyvinuté receptory. My jsme měli receptory, já i Komárková, na ducha a na knížky. Já jsem vůbec, až do manželství, ženy nevnímал pohlavně. Která mě zaujala, bylo to vždycky něčím jiným, napřed.

Jak jsem si vzpomněl na ten internát, cítím v rukou, a až teď ten pocit hodnotím, tělo té Novotné, kterou jsem chytl, když šileným během padala dolů lesem a mohla se rozbít o strom. Byli jsme, kluci i děvčata, na procházce, šli jsme bukovým lesem, byl podzim. Ta Novotná se z nálady rozběhla dolů s kopce a nemohla se zastavit. Vykřikla. Bylo zřejmé, že už neběží, že jenom nohama zastavuje pád. V listí začaly jí nohy klouzat. Rozmlátí se o strom. Já jsem byl na tom svahu níž, vběhl jsem jí do cesty, rozpráhl ruce, a už jsme se váleli v listí a já se snažil zakrývat jí obličej. Oči měla hrozně otevřené, vlasy se jí roztřepily na všechny strany. Byla druhý ročník, její prsy a břicho měl jsem pod sebou, uvědomoval jsem si to? Ne, to až teď. I jakou má červenou pusou. Zhrabal jsem se na nohy a podal jí ruku, aby vstala. Marie, která to celé viděla, potom řekla: „Ještě žes tam byl!“

Takovou dobrou omluvu „ještě že jsem tam byl“ měl jsem v ženských případech jenom jednou. Jinak měl jsem tam raději nebýt. (1. 4. 04)

#

Po všem včera a dneska se mi do ničeho nechce, a tak mi napadlo, abych si zahrál. Je to jediná jiná činnost než všechno, co dělávám. Doktor Kurka mi nejprve strhl dolní můstek, nasadil prozatímní, a za dva dny mi vyškubl osmičku dole. „Vy jste měl ještě osmičku?“ divila se paní Helena, zubní doktorka, která chodí zpívat do Penu. Naše pěvecká společnost měla dnes dobrou náladu, a když jsem odcházel, loučila se Dana Mojžíšová se mnou slovy: „V devět na jaře.“ Myslím, že je už osm.

Prostě celá redakce sepsala stížnost na Jakuba: že se o noviny nestará. Dal jsem to poslat všem členům výboru — Kliment, Novotný, Pospíchal, Šabata, Šenkyřík — a přizval na schůzi další lidi. V úterý jsme o tom jednali. Napřed měl slovo Jakub. Řekl, že ano: nemá čas, nestačí, poměry v jejich zeleném hnutí jsou horší než dřív. Pro něj, a já na to musel myslet, je těžké jet z Brna do Prahy a ještě zpátky, jako dnes. Pak

mluvili všichni. Členové výboru Jakuba, s menšími rozdíly v tónu, podpořili: prostě proto, že jsme tuto situaci způsobili, když jsme jeho úmysl kandidovat do EU přijali. Až mě to překvapilo, jak se ho zastali. Odvolat ho teď z funkce šéfredaktora byl by špatný signál na všechny strany, pravil jsem já. Jestliže redakce zatím drží, musíme ji požádat, aby ještě devět týdnů vydržela. Ale musel jsem říct i to, nač myslívám: když několik lidí, které si Jakub vybral, odešlo, je to nějaký znak, o němž budeme muset jednat, až se vrátí. A bude-li zvolen do parlamentu, měl by u nás odstoupit. Ozval se i hlas, a já ho nechci jmenovat, že když Jakub nevykonává funkci, neměli bychom ho platit a ty peníze dát těm, kdo za něj pracují. Další výtkou byla, že užívá služební telefon. Řekl jsem, že tato slova jsou ošklivá. Jakub vystupuje politicky i pod znakem našich novin, což má nějakou váhu: jestli dobrou či horší, to posuďme později.

Schůze skončila, paní redaktorky zůstaly jak zmoklé. Stížnost nepodepsal jen Lukáš Rychetský: souhlasí prý s ní, ale myslí si, že se to má ještě vydržet. Otevřený postoj těch lidí, zvláště Magdaleny a Libuše, je úctyhodný. Ale je mi divná jakási jejich necitelnost k člověku jejich „třídy“. Cestou domů v tramvaji připomínal jsem si aparátnické způsoby, nehledící na ničí osud. — Teď mi napadá nečekaný pohled: že kdyby těm ženám Jakub mužsky nějak imponoval, přijímaly by ho jinak. A pro paní Bekovou, která ve své funkci zažila šéfy od Šotoly po Jungmanna, je ten kluk asi úplná urážka.

V noci jsem na to pořád myslel a usnul jsem, až když jsem se nějak rozhodl: že zítra zajdu do redakce a trochu jim to dovysvětlím. Předně, kde vzít hotového šéfredaktora: nějakého zkrachovance odjinud? Ctižádostivce představujícího si tu funkci velebněji, než jaká je? A s nižším platem než kdekoliv jinde? Za druhé: toto je vaše zkouška, formujete se, zdokonalujete. Nehazardujte prací! Že si to špatně představují, když si myslí, že musejí být přátelská partička. Vy se máte učit i přizpůsobivosti a jednat s odlišnými vůlemi. Jejich vzdor vznikl snad i proto, že nemají žádného jiného utiskovatele. My, výbor, máme z toho kluka, v němž cítíme nějaké nadání a vůli, zformovat něco... To všichni vědí: Pospíchal, Šabata... Pak jsem nešel nikam: nejsem váš tatínek.

Na schůzi byl i Jan Šícha, který má nastoupit v srpnu. Od něho Jakub čeká to, na co sám nestačí. A tento mladý muž za mnou dneska přišel, abych mu poradil, jestli má opravdu nastoupit. Chuť k tomu má, i představu své práce. Co zatím napsal, je dobré. Ale skoro si vyhražuje, že já zůstanu ve výboru, a to já ani za nic! Bohužel výbor rozhodl odsunout valnou hromadu o půl roku... (10. 4. 04)

#

Vyšel jsem z domu. Náladové počasí se mi líbilo. Na hodinách jara bude už osm. Ale Dana z Penu už to nepřipomíná. Zdá se, že se u nich, u Mojžíšů, děje to co u nás: jaksi se nechce do něčeho „zbytečného“. Oni mají vinohrad, my zahradu, je co dělat.

Naše myšlenka jet do Kladska vznikla na podzim, když jsme jezdili po Benešovsku a hledali Milana, toho kočího, který řídil koňské spřežení při „Cestě na Praděd“. Já jsem si mnohokrát pomyslel, co asi s tím klukem je. A když tu knížku četli Mojžíšovi, Danin muž Vladimír, zvěrolékař, byl zaujatý tím, jak ten kluk to s koňmi uměl, a co s ním asi je, a že bychom se mohli pokusit najít ho. Podařilo se nám to až při třetí cestě, našli jsme ho v Čerčanech. Já jsem mu také chtěl dát tu knížku, která se ho velice týká a může ho zajímat. Tehdy, dobře naladění a s pocitem smyslu naší cesty, jsme si řekli, že bychom se mohli po stopách naší koňské výpravy podívat do Kladska. A domluvili jsme si přesný termín: na jaře v devět.

Ale člověk není letos loňský... Já to nechám tak: jak se to buď zpřesní, nebo rozplyne.

Dostal jsem troje nové noty, abych si sám vybral. Rytmické skladbičky, valčík, jsem odložil. Já si vůbec každé allegro transponuju do lenta. Mně to nevadí. Že je tu jakýsi pokrok, vidím z toho, že si to můžu tak průzkumně přehrát. Mám rád melodie zvláštní, divné, jako je Telemannovo Adagio.

Paní učitelka je pořád stejně vlídná. Ženské nálady a stavy nejsou na ní znát. To ona by naopak mohla o svém žáku mluvit proměnlivě. Má komu? Člověk má mít komu povídat: aby se vyrovnával. Nebo psát. (20. 4. 04)

#

Baví mě nové noty dešifrovat. Rozhrnovat je pomalu jako trávu a objevovat, co v ní je. Kdysi za války jsem si koupil noty: Sonatu od Tartiniho. Protože slyšel jsem o jeho Ďábelském trilku. První část té Sonaty jsem se tehdy naučil hrát. Teď si říkám, že tu Sonatu někde najdu a zkusím si ji.

„Příští rok byste se mohl zúčastnit třídní přehrávky,“ zašpásovala paní Učitelka. — Jak paní Petra vypadá: postavu má chlapeckou, i obličej vypadá na něžného Petříka: silně zdrženlivý. Jen prsy ji usvědčují, že je

Petra. A ten stále mírný, klidný hlas. Nosí tmavé látkové kalhoty, nahoře zdobnější halenku, porozhalenou, světlou. Na prsou má jakousi ozdobu, která dráždí k podrobnějšímu prohlédnutí, což se nehodí. Vlasy přirozené, krátké. Malůvky nezřetelné. Nenápadné náušnice.

Hrál jsem zase mnohem hůř než předtím doma. „Doma jsem to uměl.“ — „Já vím.“ Ted' nám příští hodina vychází až za tři týdny. (21. 4. 04)

#

Než jsem usnul, otázka: Kdy jsem v životě udělal první chybu a co to bylo?

Hraní je dobré, když se mi do ničeho nechce. Pomyslím na piano, jdu k němu, ale očekávaná lepší přítomnost nepřichází: potřebuju unikat, ale tam to zas není ono. Na to ted' lidi asi mají počítačové hry. Od všeho odstoupit místo řešit to.

Před spaním ted' čtu: „Běsy“, které jsem kdysi četl, ale mám dojem, že jsem to nikdy nečetl. Najednou mi napadlo podívat se na čerstvý výpis z banky, jestli mi redakce poslala ty peníze: neposlala. (23. 4. 04)

#

Oholil jsem se a místo pitralonem natřel se jakousi vánoční vodičkou. Neměl jsem hodinu tři týdny. Jednou to bylo z jejího důvodu, dvakrát z mého. Jednou v tom byla Vídeň, kde jsem vstupoval do Evropské unie. Potom rozhlas Brno. O Vídni jsem napsal Slovo a jeden čtenář mi proti tomu jízlivě napsal dopis. Odpověděl jsem mu ještě jízlivěji: tak ironicky zdvořile, že na to nemohl odpovědět. To mě baví.

Mezitím se redakce našich novin odstěhovala do Školské ulice. Je to tam prý levnější. Moje dvě témata se tím od sebe vzdalují. A protože jsem málo cvičil, byl jsem špatný. Ale překvapil jsem paní učitelku: začal jsem sám od sebe užívat pedálu. „Už jsem dost velký,“ řekl jsem.

Kdysi se prořekla, že píše básně. Požádal jsem ji, aby mi nějakou ukázala. (Bratranec Ludvik Kozáček by řekl: „Podívejme my sa jí na ňu!“) Vybrala prý nějaké, ale nepřinesla. Možná čekala, jestli se ještě jednou zeptám. To je správné. Zmínka o básních byl její první výkrok ze soukromí. (11. 5. 04)

#

Zase jsem nemohl na hodinu, ale nechtěl jsem ji odložit o týden. To by nebyl žádný pořádek. Jdu tedy zítra. Byl jsem jakoby nemocný, a jiné zdržování. Takže se mi chtělo hrát. Z těch skladeb líbí se mi víc jeden druh, například Telemann. Pořád mi to něco připomínalo: moje nálady, jaké jsem kdysi skládal já. Ted' jsem si tedy svoje skladby přebral a uvažoval o svém přání dát si to od někoho zahrát: co uslyším? Ale to by byla ješitnost. Mám si to dát zahrát od Ní? — Jestli mi někdy donese své básničky.

Vzdálení redakce od mé školy se mě dotkne. Zašel jsem tam někdy jen z té snadné příležitosti. Ted' to bude úmyslný pracovní úkon. Tím jsem se znovu naštvál, jak v té redakci nemám žádný vliv. Než skončím, řeknu jim to. Mají mnoho dlouhých článků a málo čtení. Mluvil jsem o tom s paní Bělunkovou: proč nemůžeme při různých příležitostech, životopisných nebo historických, otisknout kousek starší literatury? Nerudo, marně jsi psal. Kdyby ses zdola uřval, tvůj hlas k nám nepronikne. Když není nic nového, ať není nic, myslí si redakce; nejen naše, všechny. Chudoba dneška je často vidět i v Salonu z Práva. Tam, zády jeden k druhému, mluvím jen se Šrutem.

Naše noviny se sice lepší, ale neucházejí se o širší obec, nechovají se „náborově“. Konstanta je taková: kdo se jednou na naše noviny rozhněval a přestal je číst, nikdy se k nim nevrátí a šíří svou starou nechuť do okolí. A pořád jsou tam z literatury samé cizokrajné Ricci Picioly, které zajímají jen výstřední čtenáře. Ty naše noviny zkrátka pořád melou svou vedlejší. A tu jsem si cosi uvědomil. Vybavilo se mi to přesně: jak mi Marcela ty peníze vyplácela na dlaň. „Berte, dokud jsou...“ A její kankánová sukně. Rozžal jsem, vstal a šel se podívat do obálky s penězi. Byly tam. (20. 5. 04)

#

Donesla mi osm svých básní. Z původního zápisu je přepsala jakýmsi pozoruhodným rukopisem: písmena skoro kreslí. Je to možná jejím výběrem, schválným: básně jsou anerotické. O neurčité hranici mezi životem a smrtí, o nebytí. O muži, který šel krokem delším, než byl sám jeho život. O měsíci, který letí po obloze tak volně a rychle, jak mu dovolují řetězy, jimiž je uvázán k Zemi. Tvá duše usíná v těch, kteří nepřestali doufat

ve tvou svobodu tam na věčnosti. — I tato drsná shrnutí ukazují ráz těch básní, tedy její duše: „Tunely zoufalosti a přes mosty naděje táhnou se koleje naší touhy. Koleje mizí tam na východě v pustině plné prachu a kouře z ohňů lásky a vášně, které jsme nechali vyhasnout.“ (26. 5. 04)

#

Napadlo mi hledat, kdy a jak jsem se dopustil své první chyby v životě: přes celý Zlín nenašel jsem nic. Vstup do KSČ? Ne, to byla cesta za svým, na níž jsem se pak řídil poznáním až k dobře rozmyšlenému rozhodnutí v pravý čas: v červnu 1967. (28. 5. 04)

#

Místo poslední hodiny v tomto školním roce pozval jsem dneska paní Petru na oběd. Dala mi zas několikery noty, abych si vybral, co chci přes prázdniny hrát. Byli jsme v čínské restauraci kousek od školy. Kdoví jestli po prázdninách budu moci u ní hrát, protože škola musí budovu kvůli té obudné stavbě vedle opustit. Vyučování se přeneslo do základní školy v Klimentské: tedy na hodiny po vyučování. Ona neví, jestli se tam jako soukromý žák vejdu.

„Co budete dělat o prázdninách?“ zeptal jsem se. Bude prostě odpočívat, jezdit na kole, chodit do lesa, číst, pracovat na zahradě. Moje otázka je zas bez nálezu. (29. 6. 04)

#

Je jedna nepatrná příhoda, která sama nemá žádný význam. Nepříjemná pro mne je jako příklad, symbol nějaké životní situace. Když jsem byl vychovatelem učňů v Benešově nad Ploučnicí, v roce 1948–1949, byl tam ředitelem učňovské školy muž jménem Rykr. Za protektorátu byl školním inspektorem, což ho po válce zatížilo pověstí jakéhosi kolaboranta; byl jím, či nebyl, nevím. Postihlo ho to tak, že se choval přistrašeně, a chvílemi zas vybuchoval hrdostí: Já jsem byl inspektorem! Mne vzal do školy na vyučování občanské nauce: měl to prosté rozhodování — byl jsem členem KSČ, student Vysoké školy politické a sociální. Nikdy do mé hodiny nepřišel. Co já jsem těm klukům říkal, nevím už, ale o vedoucí úloze strany to nebylo, když jsem právě kvůli ní z Prahy uhnul. Inspektor, tak jsme mu se slečnou Komárkovou říkali, tak se mu říkalo i ve fabrice, byl vzdělaný, uměnilmilovný. Všude, ve všech chalupách byly tehdy hromady německých knih, on je sbíral a vyndával z nich mapy, obrázky, ilustrace a přílohy o přírodě, vědě, malířství. Nevím, co se přihodilo: něco řekl klukům jináč, než to bylo, nebo mu kluci něco řekli jináč, měli jsme malou klidnou hádku, kterou já jsem ukončil větou: „Ty jsi darebák.“ A on nic. A zapomněli jsme na to, nebo ne? Když jsme se se slečnou Komárkovou ženili, dal nám svatební dar: bohatě vyřezávaný dřevěný podnos, nosíme v něm v D. kafe na zahradu. Na ten podnos já se nemůžu podívat bez té vzpomínky. — To se nemělo stát, nemá se to stávat! Vadí mi na tom, že on moje slova mohl brát jako součást tiché štvánice proti němu.

Jakub se jednou hanlivě vyslovil o ministru kultury. Řekl jsem mu, takto ať nemluví. Jednou jsem mu, vůbec, pravil, že mi připomíná mladšího mne. (2. 7. 04)

#

Můj život by měl na řezu geologické vrstvy. Jsou zřetelně rozličné, o každé bych ze svého dnešního pozorovatelského místa mohl říct úsudek. Především žasnu nad tím, jak mi Bůh přál. Že jsem si tak svobodně, až svévolně počínal, a nezapadl do nějakého neštěstí: ani za komunismu, ani za protikomunismu. Stává se, že se lidem zdá jejich osud nespravedlivý: nemám si nač stěžovat. Když duševně prohmatávám svou minulost, cítím jenom viny, žádnou křivdu. Což je ale možné, že by se zrovna mně žádná nestala? Proč? Viny — ty cítím hlavně vůči ženám: že jsem jim sáhl do života. (Dal se k tomu svést.)

Na zahradě v D. jsem viděl tuto událost: Kočka chytla myš a bavila se s ní. Nechala ji jako utéct, ale hned po ní skočila. Pohazovala s ní, válela ji v trávě. A ta myš se najednou postavila na zadní, vycenila zuby a na kočku zaútočila. Kočka ji připlácla k zemi. Nemohl jsem na to dál hledět. Šel jsem pryč a myslel jsem si, že toto by mělo být zapsáno do dějin lidstva. (5. 7. 04)

#

Do redakce teď musím jet přes celé město, jedu tedy jen z nějaké potřeby. Měli jsme výborovou schůzi. Mluvili jsme o tom, co teď, když se Jakub vrátil do redakce. On má různé dobré úmysly. Já jsem mu řekl toto: „Máte těžký úkol: spojit výhodu toho, že tu budete, s výhodou toho, že se redakce bez vás obešla, když jste tu nebyl.“ Co říkám, Jakub vnímá pozorně, spor nevzniká a my se hned dostáváme k něčemu jinému. (8. 7. 04)

#

Z not vybral jsem si Andante z Bachova Chorálu. Hraju si to každý den a pokaždé nad tím žasnu. Je neděle večer, přijeli jsme z D., protože musím přepsat Slovo, které mám zítra odevzdat, a ráno je budu jistě přepisovat ještě jednou. Ale dostal jsem chuť na jeden tón: je to „h“ v levé ruce, které spadne na konci druhého taktu. Úplně mrazivě slastně se mě ten tón dotkne, jenž na svém místě vypadá tak samozřejmě, že tam ani jiný nevychází a nemůže být, a přece je to úder. Je tam dvakrát: jednou dole, jednou nahoře. (11. 7. 04)

#

Jel jsem do redakce, měl jsem tam něco odnést. Obě ženy, Marcela i Zuzana, mě vítají pěkně, jako bych zevzácněl. Za nemocného Jakuba vedla poradu Magdalena. Je břichem pěkná, ale tváří ne: byla ke mně zas nevrlá. Že ty noviny pořád jdou, byl a je přírodní div. Paní Beková se vrátila z dovolené omládlá, donesla láhev červeného vína, která se ani nedopila, jak se po poradě všichni hned přilepili ke svým strojům: jen já bych tam byl mohl dělat Budína. Nemohl jsem se dovědět, co je s tím projektem „veřejnoprávních novin“, na němž jsme se dohodli u ministra. Já zapomněl, kdo to dostal, a tu to nikdo neví. (13. 7. 04)

#

Vážená paní učitelko!

Hraju chvilku každý den a nejvíc tento Chorál. Hraju ho celý, ale mám pro Vás hádanku. V levé ruce jsou dva úžasně tóny, které mě vždycky až ohromí svou očekávanou samozřejmostí, tím jak přesně to očekávání splní, jejich smysl, kam pohnou cit té melodie. A napadlo mi nechat Vás poznat, které to pro mne jsou. Nemíním to jako úkol, nemusíte nic psát, můžete mi to říct až pak. — Napadlo mi, zda to tak je jenom u mne, či zda je to objektivně kvalita těch tónů a působí to na každého.

Toto léto je velice příjemné, myslím si: i s tím občasným deštěm. Mějte se dobře.

#

Když mluvila o tom, co bude dělat o prázdninách, zase v tom nebylo žádné hraní. Já nebudu hrát tři týdny, protože budu na letní škole lužické srbštiny v Budyšíně. Ve dne se na to trochu zvědavě těším, v noci mě chytá úzkost. Totéž mám s Horňáckými slavnostmi ve Velké: příjemné očekávání mám zkaženo drobným, opravdu malým pěveckým úkolem, při němž musím být v kroji. (20. 7. 04)

#

Ve Velké to bylo dobré („měl jsem úspěch“), ale zase z toho mám obvyklou kocovinu: že jsem se musel předvádět. Nic takového už neudělám. Doma byl dopis od paní Petry:

#

Jsem právě týden v Budyšíně. Divím se tomu, a nemůžu své pocity zřetelně rozeznat. Nic jinačejšího jsem ani nemohl udělat. Situace Lužických Srbů mě vzrušovala od doby, kdy jsem se o nich dověděl: od roku 1946.

Jsem tu jako student, ale pro sebe i jako zpravodaj. Já se ovšem už jejich jazyku nenaučím a nepotřebuju to. Zajímá mě ten podnik sám: společnost, jaká se tu sešla, a způsob vyučování. Ale zápasit musím s myšlenkou, že je to ztráta času, který já už mám žít se svými lidmi. A jsem na tři týdny pryč!

Protože profesor Franc Šěn mě zná, mám tu výhody: například jsem sám na pokoji. Je deset večer — kde jsou všichni ostatní? Skupinky kluků a děvčat podle národnosti a věku baví se ve společenských místnostech i venku na chladném trávníku. Já se nehodím nikam. Jsem tu možná nejstarší: viděl jsem jenom jednu starou Francouzku.

Naše česká skupina má pět členů. Učitelku máme příjemnou. Mluví na nás ovšem srbsky. Někdy zapomene, s kým jedná: vysvětlovala nám rozdíl mezi slovy kupić a kupować, smáli jsme se a ona řekla: „Já vám to vysvětluju jak nějakým Němcům, promiňte...“

Včera a dneska byli jsme na zájezdě: viděli jsme několik dolnolužických srbských vesnic, kde na nás mluvili srbsky jaksi na požádání. V Dešné jsme byli na mši: srbsčina je tam už jenom církevním jazykem. Dali nám písně, modlitby, zpívali jsme a modlili se s nimi. Mně se chtělo silně brečet; nikdo jiný to tak truchlivě nebral. Byli na nás připraveni velice pohostinně, jako by měli nějaké hody.

Ale teď o tom musím napsat Slovo a včas je odeslat do Prahy. (1. 8. 04)

#

Rané ranní pocity tu mívám jako doma: vše je marnost, zbytečnost... Já přece už nic nezískám, nevykonám, umřu ne se vším, ale ode všeho: jako nahý. Všecko, co znáš, Ludvíku, jako bys ani nikdy neznal. Za chvíli jdu na vyučování: proč? Je to už jen hra na život.

Včera mě ta stará Francouzka požádala, abych jí napsal slova písně Bejvávalo. Večer zas jedna mladá Ukrajinka přišla k našemu stolu, abych jí naučil českou píseň. Nabídl jsem jí slováckou „Chodila Maryška“. Zapisovala si slova, hned to uměla, šla ke svému stolu a tam ji holkám zpívala. Moji čeští spolužáci se smíchávají s Polkami a Ukrajinkami, jichž je tu nejvíc. Ale je tu i Japonec.

Šel jsem se podívat do města. Tam mne oslovila Makedonka: poznala, že jsem z kursu, kde já ji nezpozoroval. Pozval jsem ji do cukrárny. Vlastenecky si přála, abychom my Češi jezdili také do Makedonie. Řekl jsem, že ve Skopji žil bratr mého dobrého kamaráda, architekt, který dal ráz nové Skopji. Na plánech města pracoval ve vězení, kam ho dali, když došlo ke konfliktu s Titovou Jugoslávií. Řekla, že je jí to líto: a úplně aktuálně. (2. 8. 04)

#

Každý večer volám své ženě. Má v telefonu vždycky pěkný hlas a podle zvuku má se dobře. Ale ona vždycky, když jsme spolu mluvili na dálku, mluvila tak, aby mě povzbudila. Vždycky jako by předpokládala, že se mám hůř než právě ona. A to má tady pravdu. Řekli jsme si, že možná sem pro mne nakonec přijedou s Ondrášem autem.

Dneska jsme se na schodech našeho gymnázia fotografovali. Nakoupil jsem si pohlednic a formou pozdravu vyřizuju i starší poštu, kterou jsem si sem přivezl. Napsal jsem také paní Petře, že mou hádanku uhádla... neuhádla, totiž poznala to. To tedy znamená, že v těch tónech je objektivně cosi, a nejde jen o můj osobní vztah k nim. (3. 8. 04)

#

Ten Madlin hlas: velice se mě dotýká. Když ji přitom nevidím, zní z něho její mládí. Hlas jistě také stárne, ale pořád leží v neměnných notových čarách. Cítím z něho i svůj dávný věk. Že my jsme pořád a přes všecko spolu. Jen aby!

Dneska v noci divný stav mezi snem a skutečností: při každém pohybu, leže, sedě, musel jsem dávat pozor, abych nepolámал křehké písničky. Byly nízké, měly zatím jen dva lístky. Ohlížel jsem se po někom,

kdo by mi představil dospělou a pevnou srbskou píseň. (4. 8. 04)

#

Měli jsme skvělý výlet: Horní Lužice je optimističtější. Byli jsme na „kemši“ ve Wutrowě. Katolická obec, kostel plný, děti, mládež, staří. Moc jsem si přál, aby tu se mnou byla Madla. Sem by se na takovou mši dalo zajet i z Prahy. Ke přijímání šla i většina našich kurzistů. Byl jsem také v pokušení, ale pravdivé vědomí mé hříšnosti, bez zpovědi, mě zadrželo.

Po mši jsme vyjeli do krajiny, na jednom místě vystoupili z autobusu a šli lesem a loukami podle potoka do nějaké osady, kde na nás ten autobus čekal. Bylo veliké vedro, já se vlekl za ostatními a kněz Šěn na mne vždycky počkal. Bolelo mě u srdce. Toho si povšiml také jeden člen naší skupiny, profesor Pastyřík z Hradce Králové, a potom vždycky se po mně ohlížel, jestli stačím. Když se mělo jet, díval se, jestli už jsem v autobuse. Ke konci toho výletu jsem bral jeden nitroglycerin za druhým. Nechápu to. V D. bych v té době chodil po zahradě a jistě něco dělal.

Je ráno pondělí. Včera večer jsem myslel, že mě dnes povezu do nemocnice, v duchu jsem už skládal věci do kufru. (9. 8. 04)

#

V noci bylo mi dobře, tělesně, ale měl jsem zvláštní stav duševní. Připadal jsem si rozpadlý. Cítil jsem jako obludnou blbost, že jsem tu, když mám být doma. Když jsem se vydal na záchod a do koupelny, cítil jsem se, jako by to místo mne šel někdo jiný. Bavilo mě pozorovat to. Z čeho to pochází? Přemáhal jsem chuť uprostřed noci volat domů. Ale všechny bych vzbudil, a než by Madlu zavolali k telefonu, všechny eurocenty by mi propadly. Najednou mi cosi napadlo: že já jsem tu jakoby vystaven brainwashingu. Ta řeč. Ten stesk. Písně lidí, kteří si je už ani nezpívají. A já to přece za všechny neudržím! Rozžal jsem a začal hlasitě číst Literární noviny: tím jsem se vrátil do své postavy. Spal jsem dobře a ráno bylo všechno v pořádku. Jen Pastyřík čekal, jestli přijdu ke snídani. — Chtěl bych se podívat do města, ale ještě se sám bojím. (10. 8. 04)

#

V jednom srbském knihkupectví bylo čtení. Nejprve se četlo několik básní srbského autora, potom Franc Šěn přečetl z mé „Cesty na Praděd“ přeloženou příhodu s tím bláznivým mladým mužem, který se naučil srbsky, začal srbsky psát básně, nakonec se prohlásil za Lužického Srba a chtěl se tam odstěhovat.

Jindy jsme byli, vybraná menší skupina, na návštěvě u nějaké spisovatelky, která nám také něco četla. Vnímám zvuk té řeči: vzorový. Byl to velice pěkný večer, nakonec tam někteří studenti začali zpívat: chtěli představit své lidové písně. A byla tam, všiml jsem si jí několikrát, jedna starší paní, která u všeho chtěla být, ale seděla vždycky v koutě, skromně, s nikým nemluvila a nikdo ji neoslovoval. Byla to bulharská profesorka. Když se teď zpívalo a já byl na řadě s nějakou českou, začal jsem bulharskou: „Tych bel Dunav se volnuva...“ Ona zvedla hlavu a zpívala dál se mnou: „veselo šumi, bum!“ (11. 8. 04)

#

Naše česká skupina nacvičuje k poslednímu večeru pohádku o Červené Karkulce. Paní Šolčina mě jmenovala vlkem. Mám tam asi pět vět. Jsem velice rád, že končíme. Bylo to výborné, nespokojený jsem jenom sám se sebou. Ten podivný pocit jakéhosi úrazu.

Druhé Slovo si odtud povezu napsané, třetí udělám už doma. Ano, bylo třeba, abych to poznal. (12. 8. 04)

#

Jsem doma a je neděle. Nahromadilo se mi tu dopisů. Mám k tomu nechut', začal jsem si přehrávat ten Chorál. Hraju to ovšem hůř než předtím. Znovu se divím tomu, jak paní učitelka ty dva tóny poznala: není to tedy ve mně a v ní, ale v těch tónech samých. Zároveň to ale znamená, že v nás je nějaká citová síťka, jejímiž očky ten tón nemůže běžně projít, nějak se otírá. Mám chuť jí napsat, ale není důvod. Překvapilo mě, jak byla ráda, že mi o tom může psát. A psala jaksí obřadně, jako by nebyla zvyklá obyčejně psát.

Přehlížím tři čísla Literárek a vidím, že tam zas není ke čtení nic z české literatury. Mám psát Srpnový den, který vedu už dvacet let, je to moje pravidelná přítomnost v těchto novinách. Jakub se ptal, jestli jsem nezapomněl. Kdysi mi Jakub pravil, že kdybych místo do Lidových novin psal každý týden do našich, že by to možná pomohlo. Řekl jsem, že já se ale musím žít, a on pravil, že by se možná pro mne našel speciální podpůrce. Ano, to by možná i šlo, ale nemůžu přece já jediný dostávat honoráře. Dále: nemůžu opustit svoje čtenářstvo. On řekl, že to by právě přešlo se mnou k nám. A konečně, řekl jsem, by se to nehodilo, když do Lidovek píšu od jejich začátku v ilegalitě. — To je Jakub. Který mne aspoň v úterý čte. Jednou se v redakci o čemsi mluvilo a já jsem řekl, že jsem o tom včera psal, a nikdo z nich to nečetl. Tedy nic! Jak můžou něco chtět od autora, který je nezajímá? (15. 8. 04)

#

Už několik nocí moří mě sny: mám jakýsi těžký úkol, musím něco zařizovat mezi lidmi, písmena a noty se mi vnucují k nějakému uspořádání, které se mi hned zas rozpadá. Na první úsudek je to z únavy, ale vím, že takto ve mně vrtá Lužice. Je to nový, dosud neznámý druh neštěstí. Jako kdybych se měl v životě krom všeho pořád starat o to, abych zůstal Čechem. Otázka stará: jakou cenu má národnost? O tom jsem psal několikrát. V jejich případě je to forma zápasu o svou osobní duši: ta stará volba mezi hrdostí a podlehnutím. V tom smyslu jsou v situaci vyvolených, na nichž se má cosi Vyššího projevit. (20. 8. 04)

#

Měli jsme mít výbor, ale všichni na to zapoměli. Marcela také. Odsouvá se to o týden. Tím se ale krátí doba na přípravu valné hromady, a kdyby ta se zas odložila, nazlobím se. Jak jsem teď dlouho nebyl v redakci a noviny jenom čtu, vciťuju se do postavení lhostejného čtenáře. Včera jsem přemlouval Pavla Kohouta, aby na tu valnou hromadu šel, posledně tam byl. Řekl, že se mu nechce, má k Patočkovi nechut': připomíná mu prý, krom jiného, jeho samého v blbém věku. (26. 8. 04)

#

Dneska v noci zas: při každém pohybu musel jsem dávat pozor, abych něco nezničil, když se toho udrželo jen tak málo: Lužice! Mám už dva týdny psát Srpnový den a nevím o čem, všecko se mi zdá nicotné, a vůči něčemu většímu jsem malý já.

Vstal jsem od psacího stroje a šel hrát ten Chorál. Nikdy, a proto ani teď, nepodařilo se mi zahrát ho napoprvé dobře. Je opravdu můj věk taková překážka? Při zpěvu v Peně pozoruju někdy Šlupku Svěráka, jak mu všechny prsty všelijak přeskakují zpaměti a bezmyšlenkovitě správně.

Udělám dnes další důležitý krok: všecko své fotografické zařízení, zvětšovač atd., dám Cilce. — To já už nebudu nikdy dělat fotky? Ne, Ludvíku. (28. 8. 04)

#

Už tedy nezhřeším. Teď mě čeká naložit s tím, co jsem nadělal. A zase: když do toho nahlédnu, ono je to dobré! Je to dílo! Ne, to není pornografie, ta je mi protivná: jak to nikoho, ty dva ani toho fotografa, nevzrušuje, nemají u toho cit, náladu, názor. Po zhlédnutí nějakých takových časopisů v Německu jsem to už nikdy nevzal do ruky. Můj kritický pohled zněl takto: „Já bych to fotil jinak, i dělal!“

Volala mi, zrovna když jsem cvičil, paní Klavírní. Jestli chci přijít příští úterý. Přijdu. Na to jsem čekal: jestli se sama ozve. Sepsal jsem Slovo, odevzdal je, ale Srpnový den nemám. Dneska jsem noviny nedostal, a to hned, jako už několikrát, znamená otázku, zda nám je tiskárna udělala: a pak jsme já nebo Ivan Klíma byli povoláni k tomu, abychom půjčili peníze. (30. 8. 04)

#

Měli jsme výborovou schůzi. Představil se nám slibovaný Šícha. Je plný energie. Cítil jsem se, jako bych shazoval nějaký náklad. Dohodli jsme program na valnou hromadu. Ale objevila se potíž: podle kterého ze starých seznamů rozeslat pozvánky. Na minulou valnou hromadu přišlo hodně lidí, kteří se teprve tam chtěli stát členy Společnosti: protože slyšeli, v jaké nouzi jsme. Vyplnili tam přihlášku, a jakýsi vrták z pléna

vznesl právní námitku, zda to členství začíná tím okamžikem. Ve vzduchu visela otázka, kdo bude šéfredaktorem, a já myslím, že proto si Jakub ve svém terénu zagitoval pár příznivců za členy.

Magdalena je na mateřské dovolené. Pod vlivem té okolnosti se mi v tramvaji cestou domů začaly připomínat chorvatské písně: ona má Chorvata. (31. 8. 04)

#

Mladá, svěží, oblečená v černém. Pominul jsem Chorál, který mě naštvál, a začal něčím jiným, co vlastně umím líp, a bylo to špatné. Přemohl jsem zuřivou chuť sebrat se a beze slova odejít. To jako bych ji uhodil za to, že mě ještě pozvala. Ale co když naopak ona mi jen nedovede říct nechejme toho?

Ale v pátek budu s chlapcem a on se zeptá: „Hraješ ještě na klavír?“ Byla by to moje prohra i před ním. — Co bych prohrál: své myšlenky a návraty, tu možnost aspoň se dotknout jakési nové příležitosti a té zamítnuté křížovatky, kdy se můj život mohl naplnit něčím jiným, než co dneska znám. A hned si představuju ty ztráty: že bych neměl svou ženu a svoje děti. I teď, když jdu odněkud domů, mám skoro vždycky strach: Je doma? (7. 9. 04)

#

Na zítřejší hodinu jsem se dnes omluvil: budou mi vyřezávat takovou malou bulku na pravém zápěstí nad palcem, která mi vadí jen na pohled. Stane se to Pod Petřínem, kde mi v roce 1981 vyřezávali žlučník: čímž mě zachránili před zavřením. Tehdy bylo, v aféře s kamionem literatury, zatčeno deset lidí a pak byli až na rok zavřeni Kantůrková, Šimečka... A potvrdilo se, co bylo obvyklé: když mne nedostali v tu chvíli, přestavěli celý svůj kus jinak, beze mne. Byl jsem pak, asi za dva měsíce po operaci, vyslechnut jen jako svědek, jenž nic nevěděl. (13. 9. 04)

#

Přijda z nemocnice, hned jsem si zkusil, jestli budu moci hrát. Šlo to, dokonce pěkněji, jelikož jsem si toho asi víc vážil.

Můj Srpnový den vypadá v Literárních novinách dobře, a ta věta v něm, že je to naposled, mě osvobozuje. Však mám co psát: „Polepšené písničky“.

Vzbouzel jsem se zase s pocitem, že všechno je zbytečné. A nechtělo se mi ani vstávat. Jenže za chvíli jedu do Hradce Králové na sraz zlínských spolužáků. Paní Vaculíková mi k tomu u snídaně řekla: „A moc tam nepovídej, nechej mluvit je.“ (15. 9. 04)

#

Ze srazu spolužáků mám veliký dojem: cestou ve vlaku mi někdo ukradl šrajtofli. Musel jsem si vypůjčit peníze. Měl jsem tím podkresleno všechno a opravdu jsem málo mluvil. Pocítil jsem nesmyslnost všeho psaní, když tak jednoduše sprostý čin působí na člověka víc. Bez peněz, dokladů cítil jsem se, jako bych pozbýval své platnosti. Do D. jsem jel bez řidičského průkazu, a zas: cítil jsem se, jako bych to auto ukradl.

Mně zloději vadí hrozně: jsou totiž vředem, který ukazuje těžkou chorobu těla vevnitř celé společnosti a režimu. Několikrát jsem o tom psal a v jednom Slově jsem řekl, že by se zloději měli střílet: přímo na ně číhat a zabíjet je, když mají kořist v rukou. Napadlo mi, že kdybych byl mladý, třeba bych takovou úderku sestavil a řídil. Totiž myslím si, že kdyby tak bylo zastřeleno jenom pár desítek zlodějů, desetitisíce jich by si to rozmyslelo. Vlastně se divím, že na mne pro to zatím nikdo nezaútočil: písemně, tělesně...?

Proti tomu tady v D. mívám pocit úžasné tělesné lehkosti: neuvěřitelná svoboda, když jdu po zahradě ze světla do stínu, od jabloní k borovicím, od růží k fazolím. Žasnu vždycky, že mám tak veliký kus zemského povrchu pro sebe. A že přes všechno, co se stalo 21. srpna 1968, jsem tu. (18. 9. 04)

#

Zlatý den v D. Ale rukama moc dělat nemůžu, mám na pravém zápěstí tu ránu, malou. Abych ji nerozpumpovával, uklidnil. Horší má Madla: té se pracně hojí rozvrtná čelist vlevo nahoře, kde jí doktor Kurka chce zasadit implantát a na ten nové zuby. Má to zanícené, je oteklá. Takto se rok nehojila rána po

vytrženém zubu mému švagrovi: dostal rakovinu a umřel. Mám po něm pěkný nový plášť. (19. 9. 04)

#

Paní učitelka se pro dnešek omluvila. Dostala se prý do muzikálu, musí hrát. Měla radostný hlas. Na příští hodinu mne pozve. (21. 9. 04)

#

Měli jsme tu valnou hromadu. Přišlo hodně lidí, někteří se teprve hlásili za členy. Ozvalo se několik hlasů, že je to podivné: kdo je zalarmoval?

Když jsem zahájil a mluvil, cítil jsem, jak žvaním: protože co a jak jsem měl povídat? Celá ta situace se ani nedá nevědomým lidem vysvětlit. Tedy jsem říkal maximální věty, jež mi připadaly jako parodie. Cítil jsem se komediálně. Mířil jsem jen k té vítězné chvíli, kdy bude zvolen nový výbor, a beze mne. Mezi novými členy výboru jsou dvě dámy, jedna z nich je Eda Kriseová, což mě potěšilo. Jméno druhé, básnířky, jsem zapomněl. Ale měl jsem dojem, že tato volba byla dílem jakési skupinové domluvy předem. Když jsem doma vyprávěl, jak jsem tu schůzi řídil, pravila paní Vaculíková, že aspoň budou všichni rádi, že odcházím. Kdosi tam navrhl, abych byl jmenován čestným předsedou. Odmítl jsem, protože by to bylo směšné jak doktor honoris causa, k němuž pak nikdo nechodí. (22. 9. 04)

#

Vyřídil jsem si nový občanský průkaz a včera se vydal na výpravu za novým řidičským. Donesl jsem si pěkný prozatímní, který by mi i stačil. A to mě tak povzbudilo, že jsem v drobném dešti přešel lávku nad silnicí na druhou stranu: s pocitem energie a zdraví. V kavárně na druhé straně jsem si triumfálně dal whisky. A začal jsem se těšit, jak se pustím do „Polepšených písniček“. Přijel jsem domů a zahrál jsem si — na čem: na piáně! Rád, že můžu dělat cosi, co jsem celý život nemohl.

A v úterý, ano, zajedu do Literárních novin, abych se tam s nimi přece pěkně rozešel. (24. 9. 04)

#

Tak skončilo moje klopotné období s Literárními novinami od roku 1990, kdy byly obnoveny.

Vycházely tehdy jako příloha Lidových novin. Vedl je Vladimír Karfík. Redakce byla velkolepě ustavena přibližně na půdorysu starých novin. Bylo tam přes dvacet lidí. Pak Lidovky řekly ne, vystrčily nás, a redakce se musela zmenšovat. Odešlo mnoho lidí: mezi nimi Sergej Machonin, Zdeněk Pochop, Dušan Karpatský, Jan Lopatka... Lopatku zabil vlastně Vaculík: to se o mně říkalo, když spáchal sebevraždu. Přímo do tváře mi to syčel Petr Kabeš.

Redakce, v níž velké slovo měl Ivan Wernisch, obrátila noviny silněji k literatuře: vždyť svoboda politických témat vládla ve všech denících. Čtenářstvo očekávající noviny v původní podobě začalo odpadat: sto tisíc, padesát tisíc, třicet, dvacet... k dnešním pěti. Byl jsem členem výboru a otravoval jsem tam: že není tolik lidí, které baví číst recenze a kritiky těch recenzí. Předsedou byl Přemysl Rut. Vladimíra Karfíka to velice unavovalo: víc než články shánět peníze. Nebylo na honoráře. V té době tam byl redaktorem i můj syn Ondráš. Plat mu stačil tak na vlak z Hořovic a zpátky. Musel vzít, vedle povinnosti v redakci, práci ve stavební firmě. Vladimír se cítil ze všeho nemocný: začali jsme vyhlížet nového člověka. Tehdy jsem už věděl o Jakobovi Patočkovi, který řídil ekologický měsíčník Sedmá generace. Vladimír souhlasil, aby nastoupil: zatím jako jeho zástupce...

Toto nutné líčení je však i nudné. Odložím to na jindy.

V noci jsem několikrát šel do kuchyně pít vodu. A jako často takto v noci upřesňoval jsem své pochybnosti o smyslu svého dalšího života, jehož jsem v břiše cítil namále. Hlavně jsem se zas rozhodl o tom, co musím zničit, nezanechat... Teď večer mě vůbec nic nebolí, ani když ležím na zemi a cvičím. Jakou cenu asi mají, doopravdy, moje spisy? Za první výkon počítává se mi „Sekyra“. Když jsem dělal nedávno korekturu k jejímu dalšímu vydání, zjistil jsem, že ano: je dobře napsaná. Ale je ode mne umělá: napsal jsem ji, aby byla. Nemusel jsem, chtěl jsem. Musel jsem napsat „Morčata“: musel, abych něco dělal, když jsem ztratil zaměstnání zákazem Literárek, a jediná možnost, která se spíše ironicky šklebila, nežli svůdně usmívala, byla — psát. Můžu říct, že mě to tehdy bavilo. Ale byla to hra: byl to zvědavý výzkum, kam ten

příběh povede. Ty noční hodiny u stroje, v klidném čekání, jak se vyvinou nečekané dialogy. A občas jsem se šel podívat vedle, kde spali kluci: do klece s morčaty. Přesto myslím, myslel jsem si, že „Sekyra“ je lepší nežli „Žert“; musím si ho znovu přečíst, přestože se mi už dávno nechce.

Teď jsem se zas příjemně podivil, že můžu hrát na piano. Že je něco ještě jiného než všechno, co bylo. Jako taková zapomenutá dvířka do zvláštní malé komory. A divím se, že ta žena poznala ty moje dvě noty. Já to tady nechám otisknout, a poznejte je i vy, když se prokázalo, že je to v nich, a ne ve mně ani v paní Petře, ani ve vás. Je to v nich. Jako když člověk najde hřib: je to v tom hřibu! (26. 9. 04)

#

Když jsem tento list, nedopsaný, natáčel do stroje k pokračování, padly mi oči v posledním odstavci na slova „ta žena“. Já jsem na ni jako na „tu ženu“ dosud nijak moc nemyslel: abych nepletl dohromady věci, které k sobě nepatří. A také abych se jí, nevinné, nedotkl ani v představě. Jelikož já jsem ani v dřímotě, ve stavu, za který nemůžu, kdy se ke mně přiblíží žena, na tuto nepomyslel, na Petru. I když, na tom nic: „Podívejme my sa jí na ňu,“ pravil by bratranec Ludvik Kozáček. „Tož neblbni,“ pravím mu, „a hraj!“ (27. 9. 04)

#

Jakubovi umřela žena. (29. 9. 04)

#

Je úterý, šel jsem na klavír, Petra nepřišla. Špatně jsem asi pochopil, co mi předtím řekla: myslel jsem, že mezera bude jen dva týdny. Teď jsem se dověděl, že na nácvik „Koček“ potřebuje další dva týdny.

Zítra má v Brně pohřeb Jakubova Vanda. Ale já musím na bližší pohřeb: Františku Pavlíčkovi. A zas: po všem, co udělal, nemá nic! Jakubovi jsem napsal dobře rozmyšlený dopis. Formálních soustrastí bude mít dost. Zlomil se mu život: ale ví to už celé? (5. 10. 04)

#

Noviny mi nedošly. Volala Marcela, že distribuce je odmítla doručit. Jestli jim můžu půjčit padesát tisíc. Přijela, šli jsme do banky. Pak jsme si sedli do kavárny a ona povídala, jak jsou všichni zděšeni, co se Jakubovi stalo. A zpozdí se i výplaty. Šíchu to prý překvapilo: to nečekal, nevěděl. Já ano. A miliardové podvody se převalují republikou sem tam. (6. 10. 04)

#

Jako obvykle měl jsem v noci kritický sebedojem. Že je nejvyšší čas pálit. Nikdo ty věci nebude potřebovat, jako nebude potřebovat mé kosti, hlas. A vzpomněl jsem si na cosi:

Jak jsem byl vychovatelem v učňovském internátě v Benešově nad Ploučnicí a jak jsem někdy musel jednat i přes rozmysl. Jako když do dřeva zavrtáváte vrut, a když to dál nejde, vezmete kladivo — a je to tam hned. Jednou se mezi prvním ročníkem začalo krást. Kde se krade, tam je zloděj, ten se musí najít. Kdybych to nechal tak, kam by to došlo? Kluci měli na jednoho podezření. Byl to tichý, nenápadný kluk, ale nebyla to tak rostlá povaha, on byl tak potlačený. Jednou po večerce jsem ho vyslyšel. Zapíral, ale velice mazlavě, nejistě. Nevím o tom, že by ve Zlíně v internátě nějaký vychovatel to někomu udělal: já jsem tomu klukovi dal facku a poslal ho spat. A už se nekradlo. Pamatuju si jeho jméno: co asi s tím chlapcem dneska je? Jak on na mne musí vzpomínat? (8. 10. 04)

#

Zítra bych měl jít na klavír, ale jdu k doktorům. Proto jsem hrál, a počkám, až mi Petra zavolá. Ona má příležitost definitivně mi nezavolat. Já pak ovšem budu hrát dál, asi. Dopoledne u nás byl můj bratr Emil. Magnetizoval mi rukama kolena, a tak jistě věděl, že to účinkuje, až se to zdálo i mně. (11. 10. 04)

#

Je to otázka až sportovní: kdy jsem udělal v životě první vážnější chybu, a co to bylo? Fabrika, škola, studium, vojna... Ale spíš vím, kterou první vážnější chybu jsem neudělal: zdržel jsem se citového chování k jedné dívce, která se ke mně silně chýlila, byl jsem s ní často a rád... jenže jsem si v té době velice rád psával s jinou Vlastou. Poznal jsem potom, že tuto dobrou kamarádku bych za manželku nechtěl. Ale tu, co jsem si s ní psal, také ne. V životě, myslím si, je vůbec důležitější správně se rozhodnout, co odmítneme. (17. 10. 04)

#

Ano, takto krátké měla své zápisy ta australská Antígona. Myslím, že jinak nepíše nikdo nic, protože už by o tom někdy padla zmínka.

Měl jsem úzkostný sen: musel jsem z not vytrhávat ty černé kuličky a házet je do košíku. Je pondělí, zítra bych měl mít hodinu. Když nezavolá, oddechnu si. Budu tam, kde jsem byl, když se mě paní učitelka Svatoňová ptala, jestli se chci na něco učit hrát. Vybral jsem si rozumně housle. Vyndal jsem je teď z pouzdra, našel Tartiniho, začal ho hrát, ale hned jsem zlostně přestal. Divil jsem se. Ale je to vlastně krásné: mohl bych začít znovu od začátku. Napřed si ale musím koupit nějakou mast na klouby prstů: ukazovák nemůžu na první tón struny ohnout. (18. 10. 04)

#

Celý týden jsem musel číst Lidové noviny, Právo a Dnes, abych o nich mohl napsat do naší nové rubriky Lidové Právo Dnes. Kdysi jsem navrhoval, abychom kritizovali denní noviny. Teď si na to Jakub vzpomněl a samozřejmě mě požádal, abych začal. Číst denně troje noviny, které jsou skoro stejné, to je mor. Vyjde na mne řada jednou za šest týdnů.

Mluvil jsem telefonem s Janem Šíchou, který mi řekl, že nevědí, jestli příští týden vyjdou. Dluh na různé strany dělá přes dva miliony. Předsedou je po mně Alexandr Kliment. To je dobrá postava: krom jiného na jednání s ministrem kultury. Když ten teď neukáže pochopení, bude to konec. (19. 10. 04)

#

Ale musím dokončit líčení, jak jsem se stal tehdy dávno předsedou. Když Vladimír už rozhodně řekl, že dál nechce, protože přestal i spávat, hledali jsme nového šéfredaktora. Nikdo z literární oblasti tu funkci nechtěl. Rozhodli jsme se svolat valnou hromadu. A dopoledne toho dne, kdy se měla konat, oznámil telefonicky náš milý Přemysl, že se vzdává funkce a na tu schůzi ani nepůjde. Bylo to k smíchu nehorázné: jako by šlo jen o společenskou zábavu, z které se dá prostě odejít. Výbor mě požádal, abych schůzi vedl já. Program měl dva prosté body: že nemáme peníze a šéfa. Členstvo rozhodlo, abychom vyhlásili konkurz na šéfredaktora, potom se zvolí nový výbor, a ten ať něco udělá... Byla zvolena komise: skládala se z několika členů výboru a z lidí jmenovaných teď z pléna. V konkurzu se do závěrečného řízení dostali dva lidé: Lenka Jungmannová, literární kritička, a náš Jakub... (21. 10. 04)

#

Přerušil jsem ten popis: oškliví se mi slova, jimiž se o takové věci musí mluvit. — Dopoledne volala paní učitelka, jestli chci přijít: normálně v úterý v jedenáct. Přemýšlím, jestli se hodí, abych jí nabídl o něco větší honorář.

Byl jsem na narozeninách.

Jak jsme loni s Mojžišovými hledali a našli toho kočího Milana z „Cesty na Praděd“, o tom jsem tu psal. Naše návštěva a ta knížka ho potěšila. Živil se, a možná ještě živí, prací s koněm: v lese stahuje dřevo a podobně. Toho koně nám samozřejmě představil: mocný kůň. Když jsme vešli do stáje, nejprve ho oslovil a pak pohladil po šíji. Připomnělo mi to, čeho jsem si všiml za té naší cesty: koně je třeba oslovit, zvláště když se k němu blížíme zezadu, a položit na něj ruku. K tomuto gestu teď ponoukl i mne, než jsem se přiblížil ke

koňově hlavě.

Tehdy mě Milan pozval na své narozeniny: byly teď. Pozvání mi připomněl telefonicky. Když jsem přijel, stál Milan před hospodou, v níž hrála muzika. Zavedl mě ke stolu, kde mě představil rodině a příbuzným. Sál byl skoro plný. Moc jsme nemluvili, jednak nebylo o čem, oni se ostýchali, a hudba byla dost silná. Milan co chvíli někam šel, zdravil se s lidmi, zařizoval něco. A kdykoliv šel okolo mne, aspoň pětkrát, pohladil mě po hlavě; takový pěkný zvyk. To se mi ještě nestalo: ani od ženy už dlouho ne. Druhý den telefonoval, zda jsem v pořádku dojel domů.

„Cesta na Praděd“ je knížka, která mi nic nevyčítá a nikoho netrápí. S tou jsem velice spokojený. Ale myslím, že z těch, kteří o ní psali, nikdo ji nepročel až k plnému smyslu. (22. 10. 04)

#

V posledním čísle měl Matěj Stropnický výborný fejeton „Řípování“. Zavola jsem Marcele, aby mu to ode mne řekla. Snad si to jako honoris causa můžu dovolit. Rád lidem, čím jsem starší, říkám pěkná slova: ženám, že jim něco sluší, našim klukům, že jsou hodní. Nemám žádnou společnost než zpěv v Peně. Když přijdu do redakce, jdu co nejdřív pryč: abych nebyl jak Budín. (25. 10. 04)

#

Paní učitelka mě po té přestávce viděla ráda. A řekla, že hraju pěkně. Pak přede mne položila nový list. Když jsem třikrát opakoval jednu chybu, vstal jsem a odešel. Jel jsem tramvají domů a hleděl ven na ulici jak pes.

Přišel jsem domů. Měl jsem psát Slovo. Šlo mi to mizerně, takže jsem odklopil piano a studoval techniku svého hraní: proč položím prst špatně, proč ho nechávám na tónu už odehraném... Zkoušel jsem zahrát známou písničku jen po hmatu: většina chyb byla malíčkem. (27. 10. 04)

#

Byl jsem v Divadle komedie na večeru se švýcarským spisovatelem jménem Urs Widmer; neznám ho a nic jsem od něho nečetl. Proč jsem tam šel?

Pořád dostávám na něco pozvánky, nikdy tam nejdu, a ti lidé nepřijdou na to, že jsem tam nebyl. Teď jsem udělal pokus: jestli přijdou na to, že tam jsem: nic! Máme státní svátek, dostal jsem pozvánku na Hrad. Nikdy tam nechodíme, jen jednou jsme byli: když mi dávali řád TGM. Pak byla hostina, moře lidí, proplétali jsme se mezi nimi a já přemýšlel, proč tam jsou: aby se dali vidět, že tam jsou. Zajímavé je to s televizí: zvou mě k debatám o událostech, s nimiž jsem měl něco společného. Říkají, že jsem důležitý! Já nejdu, a potom nikdo z těch, co tam jsou, nepoví „škoda, že tu není Vaculík“.

Já nechápu lidi, co jdou na radnici, kde primátor zahajuje mezinárodní festival spisovatelů. Na tom jsem byl jednou: když mne Majkl Mářč zařadil do programu. Žádný cizí spisovatel ve mně nevyvolal zvědavost, jak vypadá. To by musel být Pickwick. Ale ty slavnosti jsou důležité: podporují v lidech zájem o literaturu; z nedůležitých důvodů, ale přece.

Ten Widmer: četl ze své knihy německy skoro hodinu. Sál byl plný. Zpočátku jsem rozuměl, protože jsem dával pozor. Pak mě zaujal sám zvuk jeho němčiny, tak jsem jen poslouchal. Bylo to, jako kdybyste se z několikacentimetrové vzdálenosti dívali na kmen stromu: jaké čáry, obrazce, terény tam jsou. Strom je mimo váš pohled i pozornost, ani se nedovíte, o čem je. Tak jsem teď poslouchal, a najednou jsem začal vnímat strašlivou zvukovou cizost toho jazyka. Ten zvuk mě ničil. Němčina je přímo vzor cizosti jazyka. Hned jsem pak odešel. (28. 10. 04)

#

Marcela se mě zeptala, jestli chci zpátky těch padesát tisíc: „Dokud je máme...“ Zeptal jsem se, kde je sehnali: ukázala na Jakuba. Ten stál opodál: klidný, starší. Potom mě pozval do hospody a vyprávěl mi, jak se to jeho ženě stalo. Jdu hrát. (5. 11. 04)

#

Na jednu svou chybu jsem si vzpomněl; když je řeč o penězích.

Existuje jeden Angličan, jmenuje se Gerry Turner, překladatel. Už dlouho žije v Praze. Ale žil v Irsku, za minulého režimu, kdy se k němu dostal „Český snář“. Začal ho sám od sebe překládat. Nakladatele neměl, myslel, že takové dílo přeci musí anglicky vyjít. Občas mi napsal, na něco se zeptal. Ale práce mu šla pomalu, protože se musel živit běžným, užitkovým překládáním. Tehdy do Prahy přijel a našel mne muž jménem Milan Heidenreich, žijící ve Švédsku. Znal tu knihu, vyšla v té době už švédsky: zásluhou Franty Janoucha. Divil se, že nevyšla anglicky. Řekl jsem mu, že se překládá, ale překladatel musí pořád dělat něco jiného. Heidenreich mě požádal, abych se překladatele zeptal, kolik by potřeboval peněz, aby mohl dělat jen na té knize. Gerry mi to napsal, já Heidenreichovi a ten mu ty peníze poslal. Pak už to byla věc jenom organizační. Dověděl se o tom v Německu Tomáš Kosta a oslovil americké nakladatelství Random House, jež mi nabídlo smlouvu na patnáct tisíc dolarů. — Ale už se mi zrovna o tom nechce. A někdo mi telefonuje. (6. 11. 04)

#

Když vejdu do toho domu, slyším vždycky, jak paní učitelka hraje. Co hrála teď: svůj doprovod ke zpěvu své kolegyně. Řekla mi, že je to ta, co zpívala na koncertě, kde jsem loni byl. Nevím, nevzpomínám si; vybavuje se mi žena větší o něco, než je Petra, tmavší, černovlasá, v pohybech a mimice ráznější. A napadlo mi, člověku napadá všechno, jaký asi mají ty dvě vztah. Když jsem dnes hrál, snažil jsem se pocítit, jaký druh energie od ní ke mně jde. Znechutila mě možnost, že by mne brala jako dědka, který chce jenom sedět tak blízko mladé ženské.

Doma bylo nové číslo Literárních novin: bral jsem je do rukou s nechtutí povinnosti.

Kdyby se tenkrát nestal šéfredaktorem Jakub Patočka, už by ty noviny neexistovaly.

Ale konečně, jak to bylo. — Naše porota se sešla v pracovně Vladimíra Pistoria, který byl členem výboru. Plenární schůze delegovala Jaroslava Kořána, Tomáše Kostu a ještě jednoho muže. Chvíli jsme čekali na pana Ženíška, knihkupce z Brna, který uvízl někde v dopravě. K rozhovoru jsme pozvali napřed paní Jungmannovou, potom Jakuba Patočku. Ukázalo se, že vlastně se my členové poroty víc jeden od druhého lišíme než ti dva. Jakub, protože znal už, o čem mluví, dával na první místo otázku ekonomickou. Když odešli, Tomáš Kosta řekl, škoda že ti dva nemohou na tom místě být spolu, ale musí-li volit, bude pro Patočku. Totéž řekl Pistorius. V přestávce na kávu přišel pan Ženíšek. Chtěl jsem mu povědět, co se říkalo. Řekl, že to nemusí vědět, bude hlasovat prostě podle mne.

Došlo k hlasování: a tu pan Ženíšek hlasoval opačně a po něm i Pistorius. Vyhrála Jungmannová! Ptáš se proč, milý čtenáři? Protože panu Ženíškovi přišlo v poslední chvíli hloupé řídit se podle mne a dal svou nezávislost najevo tím, že hlasoval proti mně. Pan Pistorius, vida pana Ženíška, také se rozhodl jinak, než původně mínil. Já jsem se velice divil, on to vysvětlil: „Když jsem viděl, jak hlasuje pan Ženíšek, musel jsem hlasovat jako on, protože jinak by došlo k rovnosti hlasů, a zas bychom neměli šéfredaktora, a za dva týdny je valná hromada. S čím bychom tam přišli?“ Užasl jsem: jak je cestou cti a rozumu možno dojít k blbosti! Pistorius cítil, že je to absurdní, a navrhl toto: oznámíme tento výsledek plenární schůzi, ale nebudeme tím nový výbor vázat.

A tak se stalo. Nový výbor, v němž jsem zůstal já i Pistorius, rozhodl se přijmout Patočku. Já byl povinen to paní Jungmannové vysvětlit: jinak jsme to nevysvětlovali nikomu, vždyť ta volební procedura byla pro ni nedůstojná. Ona, po nějaké pauze, psala do našich novin dál. (7. 11. 04)

#

V pátek se mi vždycky zdá, že mám krásně dost času napsat Slovo. Otevřel jsem piano a pěkně se mi hrálo, přehrál jsem, co umím, a vzal si novou věc: a ihned vedle mne seděla paní učitelka. Co je s ní? Nic o ní nevím. Připadá mi to až trochu zrůdné, že po tolika letech známosti jsme jako vykázáni jen do služebních mezí. Jak vypadá její sobota a neděle? Vzpomněl jsem si na dobu svých studií tu v Praze: jaké to byly smutné neděle.

K pianu jdu také, když přemýšlím, co bych četl, a všechno mě odrazuje. Nová česká literatura je úpadková, pěstuje ošklivost. (8. 11. 04)

#

Tvář tohoto dne. — Dopoledne k doktorce dát si napsat srdeční léky. Na Florenci si koupit na zítřek jízdenku do Brna. K holiči dát se ostříhat, a při tom se ukáže, že mi zmizelo auto. Na policii. Auto odtáhli do Karlína: prý pro špatné parkování. Tedy na oběd domů, pak pro to auto: 2300 korun. Odtud dát se ostříhat. Chvilka čtení, do usnutí. Probuzení do tíživého vědomí, že musím začít psát Slovo, když budu dva dny pryč. Vážím si toho. Kolik lidí u nás to má? (10. 11. 04)

#

Některé moje chyby v životě jsou spíš takové nevýhodné vtipy.

Udělal jsem s Karlem Kosíkem jednou za onoho režimu zajímavou zkušenost. Francouzské velvyslanectví nás zvalo na jejich státní svátek: bylo to pěkné, a předvídaté, diplomatické gesto. A Karel si jednou čehosi všiml: že nás a takové lidi, jak my dva jsme byli, zvali vždycky o hodinu dřív, než recepce oficiálně začínala. Když pak přicházeli ti nezávadní hosté, nedocházelo už k vzájemné evidenci. My jsme se tam ztratili, a pak jsme také odcházeli dřív.

Také Američané tehdy zvali. Byl pěkný den na americké zahradě, mnoho lidí, kteří se všelijak promíchávali. Zpozoroval jsem tam jednu pevnou skupinu: byli to naši bývalí vojáci ze Západu. Stáli ve stínu stromů, v rukou sklenky. Když jsem se k nim přiblížil, někdo z nich mě poznal, šel ke stolku a donesl mi také sklenku myslím whisky. Cítil jsem, že mě berou jako sebe, a potěšeně jsem se styděl. Když jsem se pak pohnul dál, došel jsem ke skupině pánů, z nichž jeden byl velvyslanec. Američan se mě ptal, jak se mi u nich líbí. Řekl jsem, že si pozvání vážím, zvláště když... a v jakési vděčné žoviálnosti jsem jim začal povídat, jak zvou Francouzové. Smáli se. — Od té doby až dodnes nedostal jsem pozvání k Francouzům ani k Američanům. A pro svou lhostejnost k takové věci všiml jsem si toho až loni, když se mě někdo ptal, zda jdu k Francouzům. (12. 11. 04)

#

Po obědě jsem jel odevzdat Slovo. Vrátil jsem se tak unavený, že jsem si lehl a dokonce se přikryl. A hned se na mne vrhla výčitka: kdy začnu psát to Hlavní? Toto moje psaní totiž nemá jiný účel než zastřít, že pořád nepíšu to Hlavní, nač myslím tři roky, od doby, kdy vyšla Panna. Bude to ta nejtěžší věc, protože k ní nemám žádný příběh, jen celý život. Jak to smačknout ve tvar? Nikoli paměti, ó ne. Já si čím dál míň pamatuju. (15. 11. 04)

#

Zítřka má svátek Sametová revoluce. Koupil jsem si troje noviny, abych viděl, co s tím udělají. Všude mají rozhovory s herci těch událostí: hlavně s herci. A je mi lehce sentimentálně dobře, jak mě to tehdy minulo. Za mne na demonstrace chodili naši kluci. A toho hlavního dne jsem stál u okna s malým chlapcem na ruce, dole táhli po nábřeží studenti a volali: „Už je to tady!“ A bylo, protože oni ani nevěděli proč. Jak se revoluční síla potom zpřesňovala, bral jsem na vědomí, že asi není moje.

Jdu raději hrát. (16. 11. 04)

#

Dalším nevýhodným žertem s vážnějšími následky je to, jak jsem s americkým nakladatelstvím Random House podepsal smlouvu na „Český snář“. Turnerův překlad byl hotový, on jim ho poslal. A tu jsem dostal dopis, abych jim oznámil, v jakém poměru se budu dělit s překladatelem o honorář. To mě překvapilo, volal jsem Gerryemu. Řekl, že to je neobvyklé a že on chce svou vlastní smlouvu. Tedy jsem takto nakladatelství Random House odpověděl. Mezitím došlo u nás k převratu. Já jsem se najednou cítil hrdě, že teď rozepnu křídla do světa, a napsal jsem tomu Houseti, že překladatel se diví, žádá svou smlouvu a já s ním souhlasím. Napsali mi, že na svém požadavku trvají. Odepsal jsem, že jsem nic takového ve smlouvě nepodepsal. Odpověděli, že přeju-li si, aby mé dílo u nich vyšlo, mám jim vyhovět. Odpověděl jsem, že já nepotřebuju, aby mé dílo v USA vyšlo, a přejí-li si to oni, zvyšuju svůj požadavek o pět tisíc. Odpověděli mi, že je to nemožné, protože není jisté, zda mé dílo bude mít úspěch. Odpověděl jsem, že nevěří-li tomu, nevěřím já v jejich zdatnost, a chtějí-li, aby mé dílo vyšlo, žádám dvacet pět tisíc. Odpověděli, že je to nemožné a že tuto věc postupují svému londýnskému zástupci, s nímž se jistě dohodnu. Odpověděl jsem, že já opravdu

netrvám na vydání své knihy, a chtějí-li ji vydat, trvám na těch dvaceti pěti tisících. Odpověděli, že v tom případě oni by od smlouvy odstoupili, odepsal jsem, že já také.

Čtenář vidí, že já jsem doslova v několika týdnech přešel na zásadu volného trhu se zeleninou, podle Václava Klause. Připomínám, že tuto hru jsem hrál s vědomím, že Gerry Turner má svou práci už zaplacenou od Heidenreicha, jenž se mezitím zabil ve Švédsku v autě, takže našťásti ho zpráva o tom, jak jsem naložil s jeho dotací, už nestihla.

A protože takový případ, jako tento můj, musí v příslušných kruzích vejít ve známost, od té doby mi nikdo a nikde nic nevydal. To mi potvrdil i jeden výborný literární agent, s nímž mě seznámil Ivan Klíma. On si případ vyslechl se smyslem pro humor, přijal ode mne dvě stě dolarů na nutné úřední výdaje, a že udělá, co může. Je tomu už tři roky. (17. 11. 04)

#

Je sobota ráno, devět hodin. Venku je bílo. Rozžali jsme si svíčku, snídáme a díváme se přes dvůr na holý kaštan. Na protějším domě pokryvači položili tašky na nový krov. Odkrýt dům v tomto čase byla odvaha, ale vyšlo jim to. S Madlou často obdivujeme dělníky, kteří zkrátka dělají a dělají. — A jsme ve fabrice ve Zlíně.

Jsem možná jediný, kdo si dneska vzpomene, jak jsme přesně před šedesáti lety leželi přimáčknuti k zemi, když na Zlín padaly bomby. Nikdo než pomlouvači si tehdy nemyslel, že Spojenci tímto náletem chtěli vyřadit obuvnickou konkurenci. Dneska si to myslím i já s paní Vaculíkovou.

Cítím před sebou volno, protože do D. nepojedeme a Slovo mám napsané, jenom je ještě aspoň dvakrát přepíšu, abych omluvil a lépe připravil své konečné opovážlivé tvrzení. Moje tvrzení je, že psaní literatury na počítači je v řádu celkového úpadku života. Ten řád vede až k dnešním tajfunům, jako byl ten v Tatrách: příšerná lesní katastrofa. Je na čase, aby tajfun strhával střechy i v Praze: jinak lidi nepřestanou.

Odpoledne jsem si, za krásného šera zvenku, hrál na pijáno. (20. 11. 04)

#

Venku škaredě prší. Jdu na klavír. Nic a nic. Cvičil jsem, neumím, nevdám: hlavním prožitkem a užitkem je to, co si při tom hraní myslím, co cítím a poznávám. Čtenář se už jistě dovtípil, že toto psaní píšu pro sebe a že mu do toho jen dávám nahlédnout.

Šel jsem po schodech nahoru a slyšel, jak paní Petra hraje koledy. Vešel jsem a přidal se k její hře zpěvem. „Hraju si jen tak, z nálady,“ pravila. Ptal jsem se jí: má dva velice nadané žáky. Baví ji to. Smála se, když mi kterýsi prst zůstal trčet mezi dvěma černými klapkami. Jestliže by bylo správné, abych s tím skončil, nemá to kdo rozhodnout. Pro ni nejsem děčko, a rodiče mě nemůžou odvolat. Krom toho, toto je přece jakýsi vztah, který pro nás má nějaký význam: ten u mne je zřejmý, u ní nevíme. Ať.

Odešel jsem. Na Náměstí republiky obchodní dům Kotva hanobil Vánoce neoprávněnou koledou z reklamních důvodů. Napadlo mi, co kdybych jí koupil nějaký dárek: neposunul bych to ale nesprávným směrem? Ne, nic: žádná ženo!

Co měla na sobě? (23. 11. 04)

#

Před třiceti lety jsme psali petici soudruhu prezidentovi, aby na Vánoce pustil z vězení politické vězně. Získali jsme — Ivan, Alexandr a já — mnoho podpisů od významných lidí. Ale estébé nás lapla, petici nám vzala a Rudé právo napsalo, že jsme Tigridovi agenti. Několik lidí, mezi nimi Jariš, Glazarová a Lacina, podpisy odvolali a ještě nás pomluvili: „Kdybych byl věděl, že to podepíší lidé jako Vaculík, nebyl bych...“ Posledním dvěma jsem tehdy napsal dopis. Teď mi napadlo, že by se tato příhoda hodila do vánočního čísla našich novin. Okopíroval jsem ty dopisy, napsal k nim úvod. Alexandr a Ivan napsali vzpomínku. Paní Bělunkové se to líbilo. (24. 11. 04)

#

Dneska je Kateřiny. Toho dne se narodila moje žena. Měla se tak i jmenovat, ale kmotra rozhodla omylem jinak: dala jí Marie. Slyšel jsem, že tím jménem se ženě objednává těžký život. Takový ona měla a přispěl jsem k tomu i já. Kdybych s ní dělal intervju, dal bych jí otázku, zda cítila, že přese všechno byl jsem s ní. Ty

ženy z mých knížek to cítily silně. Však proto!

Teď šla nakupovat. Ona ráda chodí nakupovat. Donesla chleba, rohlíky a hrozen vína. Ten pověsí do spížírny na hřebík. Když odešla, otevřel jsem piano, jako bych si chtěl zkusit, jestli bych jí mohl k těm narozeninám zahrát. Své notorické skladby jsem zahrál dobře. Přestal jsem, když jsem slyšel klapnout dveře v předsíni. „Tak jsem koupila Janovi košili, ale budu ji muset vyměnit.“ — „Proč ji bralas?“ — „Ona je pěkná, ale zdá se mi moc tenká.“ A stahovala si rukavice. Pak mi připomněla, že jsem chtěl vysávat. (25. 11. 04)

#

Asi před rokem mě jedna žena žádala o schůzku kvůli svému psaní. Napsáno neměla nic. Řekl jsem jí, ať zavolá, až napíše. Neozývala se, zavolaal jsem jí o Velikonocích, jestli už píše. Chtěl jsem ji povzbudit, ale nechtěl jsem jí být pro zábavu. Nic nenapsala. Našel jsem dnes její původní dopis a zavolaal jí: „Dobrý den, jsem ten a ten, chtěla jste se mnou mluvit o svém psaní.“ Nebyla schopna slova. „Paní, mám vás vést dál, nebo mám váš dopis vyřadit?“ zeptal jsem se. „Vyřad'te ho,“ zašeptala. — Tak s vámi! Potřetí vám panicem nebudu.

Ale aby se vědělo: já uznávám, když někdo chce někoho vidět nebo se mu ukázat. Už jsem se tak s nějakou ženou sešel, když o to řekla. Také já jsem už několikrát chtěl nějakou ženu vidět a mluvit s ní: Chýlková, Salzmanová... ale neudělám to. Na Molavcovou vím, kam se můžu jít podívat. Herečky: jsou tu přece i proto. Ale potkávám i „obyčejné“ ženy, na ulici, které už podruhé nepotkám, a rád bych. Zajímavé ženy se objeví snáz, když člověk vyřadí džinačky. (26. 11. 04)

#

Petra měla na sobě tmavošedé kalhoty a černé propínací šaty: vypadaly jak sváteční pracovní plášť. Náušnice byly matně šedivé kuličky na krátkém závěsu, jako stříbrném. O mém hraní zbytečno mluvit. („Doma jsem to uměl.“ — „Já vím.“) Pravila, abych se nedal odradit. Ptala se, jestli nechci hrát koledy. Nechtěl jsem. (30. 11. 04)

#

Mám psát, jdu hrát. Ale moje hra je tupá, a psaní mě nemine. Půjdu do kuchyně a navrhnu Madle, abychom si dali trošku té whisky, co ode mne dostala k narozeninám. Ona ráda, ale jen tak na prst. Teď se má dobře: sama postupně umyla všechna tři okna, z čehož má pocit zdatnosti, ještě.

Jel jsem do redakce poprosit Marcelu, aby mi faxem poslala do jedněch bratislavských novin cosi, co po mně chtěly. Ve své bývalé přihrádce, kterou už tu nemám mít, našel jsem zápis z výborové schůze. Přečetl jsem si ho. Vedle úlevy, že už to všechno není moje starost, pocítil jsem úzkost z toho, že nemůžu tedy udělat už nic. Jedině napsat o tom... Onehdy mi napadlo, co bychom měli udělat, kdyby se přihlásil někdo, kdo by ty noviny... převzal, koupil? Kdo by je chtěl vydávat. Jeho ctižádost by od pocitu odpovědnosti nebyla rozeznatelná, a krom toho, že by nekoupil Patočku, nechal by tu redakci tak. Já, hm, bych asi souhlasil. A ty, Jakube, můžeš tam psát.

Dívám se teď na naše noviny pokusně očima nepřátel. A dívím se té hlouposti nebo zlé vůli. Poslední číslo: první strana — Pospíchal, Vančura, Hvižďala, dobří autoři, zajímavá témata. Reynkův překlad básně od nějaké Francouzky. Na poslední straně Tomáš Tichák, dobrý. Sleduju také, jak je zastoupeno území. Výsledek je náhodný: jak se to zdarma sejde. (2. 12. 04)

#

Byl jsem na valné hromadě Obce spisovatelů a nezamýšleně stal jsem se členem rady. Dostal jsem po Binarovi nejvíc hlasů: to znamená jenom, že pro mě hlasovali neteční lidé, jimž je to fuk, ale znají aspoň mé jméno. Když jsem ráno odcházel, pravila paní Vaculíková: „Kdyby tě zvolili, nesmíš to odmítnout, byl bys nafoukaný.“ Potom jsme mezi sebou volili předsedu. Nikdo to nechtěl, nejvíc já, až Eva Kantůrková se uvolila. Ona už kdysi tou předsedkyní byla. Cestou domů jsem přemýšlel: ona má větší pocit odpovědnosti, nebo větší ctižádost než já? Jsem skromný, nebo pohodlný? Neumím to na sobě poznat. (4. 12. 04)

#

Když jsem v roce 1951 přišel na vojnu, měli tam zrovna kampaň pro vystupování z církve. — Divím se dnes, jak jsem byl ještě malý. Svědomitě jsem zpytoval, jak je to u mne s Bohem, a když jsem nemohl jasně říct, že v něho věřím, zdálo se mi, že čest mi velí vystoupit. A desetiletí jsem nad tím nepřemýšlel. Nevím přesně kdy, asi to bylo v období, kdy jsem začal psát „Sekyru“, začalo se mi moje jednání zdát nesprávné, špatné, škaredé. O Bohu jsem neměl víc jistot než tehdy, ale zjevovala se mi jiná, obvyčejnější stránka věci: že jsem odložil jakési dědictví, povýšeně pohrdl prostým odkazem rodičů... Když já bych ani nejobyčejnější věc po rodičích nezhodil: obrázek, globus...

Tuto chybu mi pomohl napravit páter Halík asi před deseti lety. Když jsem mu to celé vyprávěl, došel k názoru, že i když pořád nemám jistotu a přesnou víru, mám lítost a pokoru. Napsal o tom zprávu mému rodnému farnímu úřadu. Neuložil mi žádné pokání, sám jsem si uložil obvyčejný úkol: že nenechám v Lidových novinách projít žádný útok proti víře a církvi: když na něj budu umět odpovědět. To dělám.

Po ulicích dnes večer létají čerti nevěřící v Boha. Ulice jsou rozmanitě ozdobené, bohatě i pěkně, a já se divím, kdy to tam stačil kdosi všecko nastřamat. (5. 12. 04)

#

Včera jsem celý den dělal na „Polepšených písničkách“, Madla celý den pekla linecké. Účinkem této idyly začal jsem hrát a byl jsem dost spokojený. Pomyslel jsem i na paní klavírní učitelku, a účinkem té naší idyly pomyslel jsem i na toto: když nebude mít muže a děti, jak se jí bude žít? Protože hudba nestačí. Neúplný ženský život — to přece může i nějak zkreslovat její vnímání hudby, může tam chybět určitá frekvence. Napadlo mi teď, abych jí zavolal a povzbudil ji, ale zamítl jsem to.

Přepisoval jsem znovu Slovo s nadpisem „Černá ruka“. Je to o černošce, kterou jsme viděli v Brně. Madla pravila: „Ale aby tě to bylo důstojné!“ Já celý život vnímám černošky jenom jako ženské černochoy. Nepůsobí na mne jako ženy, nezajímají mě. A byli jsme v jedné zvláštní restauraci, černošské. Seděli jsme, a když přišla číšnice a pokládala přede mne talíře a příbor, uviděl jsem něco: byla to něžná ženská ruka! Ovládl jsem se, abych překvapením nezvedl hlavu vzhůru, k ní. (6. 12. 04)

#

Než jsem jel na klavír, cvičil jsem a šlo mi to. Venku bylo náladově sychravo, pěkně. Když jsem začal hrát v hodině, udělal jsem chybu. Skončil jsem, omluvil se a odešel. Já toto trpět nebudu! Paní učitelka v růžovém svetříku a v šedých náušnicích mě všelijak uklidňovala, že ona také má někdy špatný den. Pravil jsem, že já ho jinak mám pěkný, proto mě to tak uráží.

Příští hodinu budu mít za dva týdny, protože mezitím jedu s Rokytou do Valašského Meziříčí a do Frýdku-Místku. Čím dál víc mi vadí, když musím spát někde jinde.

Teď jsem velice potichu, protože Madla šla už spát, probíral na pijáně prst za prstem tu skladbu, abych ohmatal to trapné místo. A zahrál jsem to pěkně, klidně, správně.

Nejvolněji, pohodlně se mi hraje, když Madla není doma. Vezmu si novou skladbu a můžu se s ní babrat. Když ona je doma a já bych hrál něco nového, ona by myslela, že je to pořád totéž, co jsem cvičil před půlrokem, protože ona nesleduje, co hraju, a nepozná to. Někdy také, když není doma, zkusím, jestli bych jí už mohl předvést jakýsi „malý koncert“: tedy dobře zahrát několik věcí po sobě. Ale to se mi ještě nepodařilo: ani dvě skladby za sebou nezahraju nikdy bez chybičky. Ona tedy vlastně neví, co hraju: slyší jen útržky, když prochází místností. (7. 12. 04)

#

Volali mi z redakce, že nemůžou najít ty dva dopisy, co jsem jim dal. Volala Marcela, Libuše se prý bojí. Prosila, abych to okopíroval a dal jim to znovu. Řekl jsem, že jejich nepořádku nebudu sloužit. Ale nedalo mi to: jenže já ty dopisy také nemohl najít. Řekl jsem si, že mi to bude jedno. (9. 12. 04)

#

Včera jsme byli v Rudolfinu: Janáček, Martinů, Dvořák. A neznámý dirigent Jakub Hruša. Ten mladý

muž byl ve své prudké gestikulaci výjimečně pravdivý: jinak já na to hledívám s nedůvěrou. A druhý zjev: Isabelle van Keulen. Holanďanka v černém, jedno rameno nahé, hrála na violu jak čarodějnice. Vášeň jí sahala od smyčce až dolů. Připomněla mi jistou Peinemannovou, o níž jsem psal kdesi ve „Snáři“. Mám otázku: jak ženy hrají mužskou vášeň?

Bohužel jsme museli o přestávce odejít: seděli jsme moc blízko a mně se udělalo špatně u srdce od tympánů. To se mi ještě nestalo.

Dneska byl u nás náš Ondráš. Přinesl nám ukázat gratulační list od ústředního ředitele rozhlasu za vítězství v rozhlasové soutěži a pověděl nám, že plzeňský ředitel ho sesadil z vedoucí funkce za pokles poslechovosti. Vyprávěl jsem mu, jak já jsem také dostal státní vyznamenání za práci v rozhlase, a tentýž den se večer vysílal pořad, za který mě poslali na měsíc do fabriky. „Výborně, chlapče,“ řekl jsem. „Jen tak dál!“

Dnešní ředitelé všeho jsou zbabělí před penězi. Tehdejší ředitelé byli před stranou statečnější. Ale já jsem v tom rádiu dělal v lepší době. Politická linie byla taková, že vysílání má vychovávat, povzbuzovat, povznášet. Vedoucí redaktori to dělali podle toho, jak tomuto úkolu rozuměli. Rozhodovala kvalita. Volte komunisty. (10. 12. 04)

#

Mívám ráno pocit marnosti a ztráty, a myslím, že vím proč: že nepišu to Hlavní. Probírám se až u snídaně. Snídáme, hoří nám svíčka na stole, Madla počítá holuby na anténách protějších domů. Když je silný vítr, holubi tam nebývají: kde jsou asi, ptá se mě. Když se na svou starou ženu dívám, líbí se mi. Ona stárne pěkně. Někdy ke mně dolehne celá délka našeho života, já si ji připomenu jako děvče, a vidím, že je to pořád ona: ta Marie ze šicí dílny ve Zruči. Žasnu nad tím, že jsme se právě my dva sešli.

Totíž opravdu sešli bez hledání: jako když se dva lidé, každý z jiné obce, sejdou bez domluvy v lese na jednom místě. O ni se ucházeli dva: oproti Vlastíkovi já jí připadal při stejných talentech skromnější, přemýšlivý. Oproti Jiřímu jsem nepocházel z měšťanské rodiny, neříkal jsem jí, jak bychom si zařídili byt, a měli jsme doma králíky, jako oni ve Spešově. Nikdy jsme neměli spory o hospodaření v domácnosti. „Budu to vařit dlouho,“ říká ona. „Vař to dlouho,“ říkám já. Jeden menší sociálně kulturní rozdíl tu byl. Oni odebírali Panoramu, to byl časopis o výtvarnictví, který vydávala Družstevní práce, a ona ho čítávala na záchodě. Já ho poprvé uviděl u paní učitelky Svatoňové. Ten rozdíl mezi námi je jaksi znatelný dodnes: ona například přečetla celého Třebízského.

Nedávno jsem se pokusil představit si její myšlení: nejen myšlení, ale její vědomí sebe. Vstoupil jsem do její postavy. A pocítil jsem strach: ona v sobě nebyla, já jsem ji vytlačil někam. Nebezpečná věc.

Do Vánoc chybí dva týdny, a my už máme na lustru jmelí, zjistil jsem dnes.

Napsav toto, otevřel jsem piano a zahrál si ty kousky, které bych mohl na Štědrý večer přednést děckám. Šlo mi to krásně: nemám pozvat někdy paní Petru? Ano, nemám.

A toto si pěkně přehrav, přešel jsem nerad ke stroji: napíšu Slovo o Kulínském a jeho neštěstí s holkama. Budu na jeho straně, i s jeho vinou. Protože jsou to zmije, a my jsme bosí. (12. 12. 04)

#

Protože většinou začínají ony: jim na tom záleží víc, protože jejich přírodní úloha je důležitější a těžší. A kupodivu, ač je to proti přírodě, přitahují je více samečkové s nějak uměleckým ocasem. Ale možná je to jak u slepic.

Napadl mi právě teď nepublikovatelný aforismus: Ctitelka, která svého oblíbeného autora svede do svého klína, musí počítat s tím, že ji bude mrdat ještě ve své příští knížce. (Vím, co říkám.)

Byl jsem v té Ostravě. Měli jsme s Janem Rokytou dva večery. Kdybych měl jednat podle toho, jak mi dva dni předtím bylo, byl bych se omluvil a nejel nikam. Ale Jan těm našim podnikům věnuje velikou pozornost, přípravu. Teď, po operaci nohy, musí chodit s berlí: jak pojedeme a jak to bude s cimbálem? „Měl jsem třikrát chuť to zrušit,“ pravil, „ale nemohl jsem ti to udělat.“ Na vožení měl kamaráda a cimbál mu na obou místech postavili chlapi.

Když jsem v Ostravě, využije mě někdy Dáša Misařová ve svém pořadu „Apetyt“. Je to živé vysílání, ona mi pak dá disketu se záznamem, mám jich od ní už asi tři, žádnou jsem neslyšel: jsem si hlasem protivný a názorama obyčejný, nic zajímavého.

V Ostravě se vždycky sejdu na chvilku s redaktorkou literární redakce: ona první mě kdysi do ostravského

vysílání pozvala. Jmenuju ji Evva. Kdysi dávno, když byl chlapec malý, vydal jsem se s ním nepochopitelně na cestu, abychom spolu byli a něco zažili, a ona nás pozvala do jednoho letoviska, kde byla se svým malým chlapcem. Přijel tam za námi Rokyta, já jsem s ním soutěžil v zadržování dechu, od čehož jsem dostal záchvat arytmie, odvezli mě do nemocnice, chlapce si vzala k sobě ona, a ty komplikace se vším musel řešit Ondráš... Když jsem teď byl v Ostravě, řekl mi Jan Rokyta, s obdivuhodným zpožděním, že v rádiu si každý myslí, že ona má poslední, nejmenší děcko se mnou. Nemá! Opakuju: nemá. Když jsem teď na to v údivu narazil, Evva řekla: „Tys to slyšel až teď?“ — „Ano.“ — „A vadí ti to?“ (Anča: A vadí ti to?) (16. 12. 04)

#

Neurčitou vinu za cosi zaženu, když začnu dělat něco zanedbaného, třeba vysávat. Dobré je odpovídat na dopisy staré třeba rok: to ty lidi jistě potěší.

Několikrát jsem si vzpomněl na jednu ženu. Bydlí v Rosenheimu v Bavorsku, jméno jsem zapomněl. Poslala mi kdysi povídky, velice dobré, ale delší, než paní Bělunková bere. Napsal jsem jí, nemá-li kratší, neměla. Teď jsem si řekl, že se pokusím ty delší prosadit, ale nemůžu je najít, ani její dopis. A vím, že jsem to nezhodil. Byly to jemné, líbezné povídky, založené na tom, že napínavě připravovaný příběh se nakonec zrušil, otočil jinam. (17. 12. 04)

#

Máme tuto dobu rádi: Celý den vyřizujeme s Madlou vánoční psaní. Dostávám mnoho dopisů, kde čtenáři popisují svůj minulý život nebo co se jim právě děje. Na to není odpovědi, na to je jenom poděkování za dopis. Těm čtenářům je jenom správné potvrdit, že dosáhli nějakého spojení, a to už patří k mé jakoby „firmě“. Takový pan Beran z Ústí n. L.: psává dlouhé analytické dopisy. Potřebuje se vyslovovat, ale nezadrápl se v žádných novinách jako takový pan Vaculík z Prahy. Často mi píše jedna paní z Prostějova. Podrobně líčí své potíže v jednání s úřady, ale nedovídám se, o co jde. Uprostřed posledního dopisu byla jedna věta psaná těsnopisem: „Jsem na rozpacích. Nejsem si jista, jaký je letopočet, poradte mi.“ Odpověděl jsem jí, těsnopisně, že letopočet na jejím dopise je správný.

Moje psaní je hrozné: flákám to rovnou do stroje s chybami, které samozřejmě opravuju: je to přece osobní projev, jako býval ručně psaný dopis. Papír na psaní nekupuju, píšu na druhou stranu už popsaneho; i toto zde. Jednou mě jedna redakce požádala o příspěvek: na disketě, a zároveň prosili o nějaký můj rukopis! Tsss! (18. 12. 04)

#

Noviny zdají se mi dobré. Šícha jim svědčí. V čísle 51 má zajímavý článek Liehm. Hoffman má úvodní sloupek o povaze dnešních Vánoc. Číslo z polovičky mluví o kultuře. Jenže zase: jediný kousek zajímavé prózy je dánský. Čeští spisovatelé dnes nemají, jako za onoho času mívali, potřebu jevit svou existenci v Literárních novinách, protože můžou všechno vydat. Držet si nějaké noviny jako svou tribunu pro slovo k poměrům, to také necítí. (20. 12. 04)

#

V noci mě bolelo oko, ten jeho sval. To byl důvod omluvit se, ale telefon mi řekl, že „účastník je nedostupný“. Musel jsem jít, a potkal jsem ho ve dveřích školy. Zeptal jsem se, jestli si raději nechce nechat ode mne dát nějaký dárek. Obešli jsme všechny boudy na náměstí, ale neviděla nic, co by potřebovala nebo chtěla. Dali jsme si stojačky sklenici svařeného vína. Všiml jsem si, že má v uších obyčejné kovové kroužky, bílé. Neměl bych jí něco takového, ale jiného, koupit? Ano, neměl. Vybočil bych z definice. Pravila, že u sebe má moje knihy, které jedna její kamarádka by chtěla mít podepsané. Šli jsme do školy podepsat knihy. Asi byla také ráda, že se to obešlo bez mého klavírování. Ale napadlo mi potom, že tím přišla o dvě stě korun.

Paní Vaculíková se mě ptala, jaké to bylo. „Dneska to šlo,“ pravil jsem. Řekla, že Šícha má dobrý úvodní sloupek. Chtěl jsem mu to povědět, ale v redakci to nikdo nebral. Co je asi s Jakubem? — Vánoce... děti! (21. 12. 04)

#

Madla obdivuhodně uskutečňuje své Vánoce. Snaží se připomínat svátky, jaké byly u nich doma i u nás. Jenže u nás doma se skoro všechno dělalo až na Štědrý den: od mytí podlahy, štípání a nošení dřeva, po všechno chystání jídla, jednou jsme teprve ten den šli s tatou do hory pro stromek. Já jsem letos koupil stromek na trhu, na zahradě žádný vhodný nemáme.

Tato vzpomínka mě zas vrací k mamince. Jak já jsem na ni celý život málo myslel. Byla pro mne samozřejmá jak vzduch nebo chleba. Až teď se mi připomíná jako žena. „Šla žitím matka má...“ (25. 12. 04)

#

Dnes celý den náš Jan cosi v naší kuchyni montoval: nový pracovní stůl. Já se na něj díval, a mluvili jsme o tom i o jiném. Mínil jsem jít po obědě do redakce: jen tak, jako Budín honoris causa. Nešel jsem. Spolupráce s Janem, jak on dělal a já se díval, se mi velice líbila, takový pěkný den jsem dávno neměl. Když naši kluci k nám přijdou a něco pracují, máme pocit, že všechno správné trvá: poledníky jdou shora dolů, rovnoběžky obíhají zeměkouli.

Madla má v pokoji za oknem mnoho květin. Jan jí k tomu přinesl, jako každého roku, „vánoční hvězdu“: tu jakousi kopřivu s nejvyšším okružím listů v barvě červené. Ona to květina vlastně není. Je pěkná. A já jsem si, hledě na ni, nešikovně vzpomněl na jednu příhodu „z mládí“. Stala se ve Vysočanech v internátě, kde jsme byli vychovateli: píšu o tom v „Rušném domě“. Byla tam veliká zahrada, bujně tam kvetl šerík. Jednou v sobotu, když náš hospodářský správce, jehož v knize ironicky jmenuju „tatiček“, šel domů, nařezal si kytici toho šeríku. Můj vychovatelský postoj ke všemu, křížený s komunistickou odpovědností za socialistické vlastnictví, promluvil ze mne takto: „Soudruhu, jaktože si řežeš internátní šerík?“ Hleděl na mne nevěřičně, zrudl a pak s tichou nenávisťou řekl: „Soudruhu Vaculíku, ty nevíš, že šerík se má ořezávat?“ — Tato nepatrná, půlminutová příhoda se mi připomíná každé jaro, když musím na keřích šeríku ostříhávat ošklivé trsy loňského květu. A tento muž, navíc, byl později organizátorem rekonstrukce tohoto domu, kde od roku 1956 žijeme, a nechal nám vybrat si, v kterém bytě chceme bydlet, takže se z pátého patra díváme každé jaro do dvora, kde nádherně kvetou mocné kaštiny a Madla každé ráno pozoruje holuby.

Takové malé příhody, na něž tehdejší účastníci jistě dávno zapomněli, na mne drobně pošťkávají po celé délce mé cesty. Třeba jak v jedné redakci jedna Dana s ošklivostí řekla: „Ludvíku, ty pliveš do květináče?“ Když já jsem se jednou, jen jednou, bavil tím, že jsem se pokoušel skrz větrový stromku proplivnout dolů na mouchu. Bylo to v roce 1955. Tedy před historickým XX. sjezdem Komunistické strany Sovětského svazu.

Teď večer jsem hrál: pozorně, bez chyby. Ona říkala, že se mám dívat o takt dopředu: to furt nedodržuju. Dále pravila, že se můžu někdy, když nemám jistotu, podívat na své ruce. Ale já žádám, abych se nedíval: jak při psaní na stroji. Dále pravila, že si ji, když doma hraju, mám vůbec odmyslet. Ano, ale jak, když na mne také pořád pomňoukává. Jdu si ostříhat nehty. (28. 12. 04)

#

Je konec roku, a co já teď s tímto? Tyto moje zápisky vznikly z nápadu v redakci: že někoho požádáme, aby si psal, a pak z toho něco otiskneme. Myslím, že nepíše nikdo nic. Jestliže si na to někdo vzpomene, přihlásím se a nechám je, ať si něco vyberou. Když si nevzpomenou, tak nic. Ale opravdová pravda je, že jsem toto začal psát z jiné potřeby. Z nepříjemného pocitu, že můj čas začíná plynout prázdně.

Nejdřív jsem se dva roky zotavoval z Panny. Ta knížka byla jako zašití rány, která se ale musela ještě nějakou dobu hojit. Musel jsem si najít aspoň omluvu, když ne ospravedlnění, že jsem tu holku, protože velice přšelo, nepustil v noci ven, nechal ji tu přespat, ráno odešla sice nedotčena, ale když zas přišla, nabídla jsem jí, aby se se mnou vydala na jakousi cestu: potřeboval jsem duševně hnout se tělesně z místa. Jela se mnou, a na konci té cesty vzala text mé příští knížky do svých rukou. Podle jakého zákona se to dělo? Byl to děj magický. Byl jsem já, nebo byli jsme oba figurami v něčem plánu? Fakticky jsem se já stal její obětinou na cestě k Bohu: na té cestě ona se měla něčeho drahého vzdát, ale nebýt mne, neměla by čeho. (29. 12. 04) Blbče!

#

Po těch letech mi napadá, že jsem při svém psaní nezážil a nedocítil dosti ten Františkův zážitek, že dva

týdny jezdil s pannou, věděl, že má pannu, ležel vedle ní, mohl na ni sáhnout, ale cítil jenom něžnost, obdiv, údiv... a klid. Z ní šel takový klid! A ona měla hlavu na jeho rameni, ruku na jeho hrudi, a nepřiblížila se. Mohl, a udělal to, pohladit jí prs, mohl sjet rukou níž a dotknout se její rýhy, a byla to jen rýha na těle panny. Každý den se přirozeně viděli nazí, a jeho dobrý druh reagoval přirozeně, jenže František sám necítil žádost, ale to nebyl projev ohledu nebo sebezapření, byl to stav ochromení; uvažme, jestli jsme ten příběh četli, po jakém citovém úraze František byl. A ona toto přijímala jako čistou důvěrnost, bez vady. Kdoví kam se klonila očekáváním. A ve Františkovi se ke konci vzmáhal pocit, že je to od něho — neslušné, nenormální? Přibližoval se poslední den, kdy ona musí říct, co potom řekla. On totiž by možná neudělal zas nic. A když to řekla, cítil, že má pravdu. František se jakoby nechal vystřídat jiným mužem. Muselo-li to být, tedy muselo. A ještě dlouho potom, celé týdny, vystupoval ze svého ochromení. A s vědomím, že je to žena a přišla za ním, pouštěl k ní svého chlapa. Který: který se k ní choval a zacházel s ní, jak byl předtím zvyklý, jako s pokročilou, opracovanou a pomalu brzo chtivou ženskou. Tak se jí stala. (Anča: Když jsem začala Tvou knížku číst, věděla jsem, jak to skončí. Tys to nevěděl, když jsi začal psát?) (30. 12. 04)

#

Míním jenom zapsat poslední den roku. Dopoledne jsem byl na poště, dával jsem si vyvolat fotografie, něco nakupoval. Chodil jsem po světě s vůlí najít něco, co by prozrazovalo hranici času, nebylo nic. Odpoledne: čtení, dřímota, rozmýšlení, jestli půjdeme ven, a nešli jsme. Pořádání a vyhazování různých papírů. Z pocitu ztráty času hra na piano.

Přečetl jsem si včerejší zápis o panně a hodně ho opravil: byl skoro nepoužitelný. Vzpomínka na ni: jestli bych jí neměl napsat, zavolat, přát. Ne: porušil bych její myšlení a stav. Ona jistě ví, že o ní vím.

Večeře obvyklá, Silvestr není svátek. Náš svátek je, že ještě pořád spolu jsme. Večer televize: nahlédnutí do všech programů. Žádný není zajímavý nebo pěkný. Čtu, vlastně třídím nahromaděné knihy na ty, které možná ještě budu číst, a které jistě ne. Madla si to smíchala trochu jinak: čtení všech zameškaných novin a poslech rádia, které má lepší program než televize. Rozžal jsem svíčky na stromku, ona přišla a zpívali jsme. Když zas odešla do kuchyně k rádiu, já jsem nadepsal datum, abych zaznamenal tento den. Ona přišla, abych se šel podívat na Menšíka v televizi, dávno mrtvého, a jak vůbec jsou skoro všichni mrtví. Zůstal jsem u nich ze soucitu: vidíte, sranda, a nic. Program nebyl tak špatný, jak jsem čekal: byl to sestřih toho lepšího za několik let. Jenom neslušné anekdoty si měli nechat. Když se přiblížila půlnoc, nalil jsem dva pohárky té whisky, připili jsme si, dali si puse a já jsem šel opravit datum z 31. 12. 2004 na 1. 1. 2005.

#

Rok mi začíná s vědomím posledních příležitostí všeho. Myslel jsem na tatínka a maminku. Nevím, mám-li toto psaní ukončit, nebo pokračovat do nějakého nabídnutého konce, samovzniklého.

Sedím za svým stolem, se svými papíry, hlavně nevyřízenými dopisy čtenářů, na stěnách okolo obrazy Vlastimila Beneše. Zrovna naproti, nad pianem, je skupina stromů černého kmene, je jich sedm a jeden druhému se haluzemi plete do osudu. Za stromy v dáli je řada drobných domů. Pod jedním stromem je červená lavička. Sníh. A já si uvědomuju, že jsem tu nenapsal, jaké máme krásné piano. Je hnědé, v jeho dřevě jsou symetrické kresby let. To piano nám dohodila Ondrášova učitelka klavíru, jejíž teta je dostala jako svatební dar a vybíral jí ho Förster. Velice pěkný, teplý kus nábytku oproti těm černým rakvím na dětské hraní. (2. 1. 05)

#

Když jdu spat, zůstávám myšlenkami ještě chvíli u toho, od čeho jsem vstal: u tohoto psaní. Jež se mi ze své povahy obrací k horším chvílkám mého života. Připadá mi to skoro jako sport: hledám chyby, a žádné už nenacházím! Krom toho, z čeho jsem pak psal své knížky: jako by se tím dala z chyb udělat ctnost...?

Nacházím spíš taková hloupá selhání inteligence, pohotovosti: třeba na estébé; o tom ale nebudu. Jel jsem jednou k Josefovi. V Bystřici jsem zabočil k letišti: viděl jsem zdálky, že nad ním krouží větroň. Když jsem za letištem odbočil do Nesvačil, vyjelo odtamtud auto. Minul jsem je, jel jsem dál, a tu jsem uslyšel plechovou ránu. Zastavil jsem a vrátil se asi třicet metrů zpátky. To auto sjelo do příkopu, naklonilo se, a právě z něho vystupovala holka. Brebtala cosi, že se mi vyhýbala: to byl nesmysl, protože sjela do příkopu až potom, co jsme se v dostatečné vzdálenosti minuli. Mezitím kluk, který jel s ní, šel do chalupy kousek

vedle, a už přišel tatínek, jenž zavolal esenbáka, a ten taky hned byl tu. Ten mi hned odborně obsypal obrys auta pískem. Říkal jsem... nevím už co, dostal jsem pokutu sto korun. Když ten esenbák kontroloval naše řidičské průkazy, ukázalo se, že holka ho má právě týden. Já si, nevím proč, často na to selhání své inteligence vzpomenu: proč jsem si nechal označit polohu svého auta na místě, kde se to vůbec nestalo, kde jsem zastavil, jen abych se vrátil podívat se. Ta holka se prostě jen lekla, když mě před zatáčkou uviděla, možná si nevšimla mého blinkru a myslela, že jedu rovně. Já jsem si zas prostě ve chvíli, kdy se hledal viník, nechal vsugerovat, že jsem to já.

Ale podobný případ jsme měli s mým bratrem Emilem. Vezl nás, neměli jsme tehdy ještě auto, do Dobřichovic. Jeli jsme podle chuchelského závodiště, v levém pruhu. V pravém jelo auto, které pár metrů před námi vyhodilo blinkr vlevo a ihned také začalo zahýbat: do mezery mezi svodidly. Brzdy... bum! Byla to ženská, blbá. Museli jsme čekat na esenbáka. „Dávala jste znamení, že chcete odbočit?“ — „Dávala.“ — „Viděl jste znamení, že paní řidička chce odbočit?“ — „Viděl.“ Pokuta. A nikoho z nás, Emila ani mne, nenapadlo povědět, že řidička nesměla zahýbat do protisměru hned z pravého pruhu, nýbrž nejprve do levého najet, a to také teprve, když nechá vozidla jedoucí v tom pruhu přejet. Z toho plyne, že když je někdo blbý, má často i blbého bratra. (3. I. 05)

#

Probudil jsem se a řezalo mě pravé oko. Půjdu k doktorce. Musím se omluvit z klavíru. A tu zavolala paní Petra, že musí zůstat doma, přijdou jí plynaři. Obul jsem se, že půjdu, ale zase jsem se vyzul a šel se namazat úterní vodičkou: představil jsem si, jak se doktorka musí tak zblízka dívat na všelijaký obličej. Šel jsem tam, otevřel dveře do čekárny, řekl jsem sakra a šel pryč: tolik tam bylo lidí. Jel jsem do redakce. Tam na mne přišli s připomínkou, že jsem na řadě napsat kritický sloupek Lidové Právo Dnes. Řekl jsem, že to ještě udělám, a požádal je, aby mne z toho vypustili. Byl tam Šícha, chtěl se mnou mluvit o novinách, začínal, ale já mu neměl co užitečného povědět. Se vším, co jsem mu mohl povědět, byl jsem si protivný.

Cestou zpátky zastavil jsem se v Penu. Nabídli mi sklenku vína, Libuše mi vytkla, že jsem nebyl na zpěvu, a Dana se ptala, kdy se pojedou do toho Kladska. Dohodli jsme se jako loni: na jaře v devět. (4. I. 05)

#

Pořád ještě máme stromek. Pravidlem je mít ho do Tří králů, ale my jsme si naň zvykli. Já večer někdy rožnu svíčky, sedíme, zazpíváme nějakou koledu i nekoledu. Mluvíme o tom, jak to bývalo: bývalo to podobné. Rozdíl byl v tom, že můj otec v zimě býval nezaměstnaný, její tatínek dělal ve Zbrojovce stále, vážil si toho a projevoval to tím, že doma už nedělal nic, nýbrž na všecko zavolal řemeslníka a dal mu vydělat. Dřevo jim přivezli, složili, pořezali... Krom snad výměny žárovky na elektriku nesáhl. On jenom nabíjel pilináče a staral se o prase, s kterým mluvíval. V důchodu sedával a mluvíval s králíky. Byl v obci různě činný a chodil na taroky. Celý život vstával ve čtyři k vlaku do Brna. Se slovy „a na to lidi nemyslí“ se Madla zvedla a šla vedle číst svou notorickou četbu o koncentracích v Sovětském svazu.

Ta poslední její věta patřila do naší debaty o tom, jak důležité je, když manželé mají přibližně stejný sociální a kulturní původ. Velký rozdíl je později těžkou kládou, kterou někdy neutáhnou. Říkáme si někdy, jak se nám spolu dobře žije: každý si děláme, co chceme, každý v jiné místnosti, dveře otevřené. Jenom když ona si pustí rádio Vltava, zavřu, nebo když já míním pijánovat. (6. I. 05)

#

S pocitem, že si zasloužím odměnu, zvedl jsem kapotu pijána. Moje dvě skladby jdou mi dobře, ale kdybych je zahrál paní učitelce, měla by pocit, že jsme se o dva roky propadli zpátky, a to by ji mohlo deprimovat. Na něco jsem přišel: jejich černý klavír má horší zvuk než náš hnědě lesklý Dalibor, který je i citlivější na ťuk. Můj dobrý pocit pochází z toho, že jsem napsal Lidové Právo Dnes a odevzdal je. V redakci se ukázalo, že Marcela má narozeniny. Připili jsme si borovičkou, kterou mi tam na Vánoce nechala naše Tracy Burnsová. „Tak na vaše zdraví, Marcelo, a se vzpomínkou na Trejsy,“ pravil jsem a muži se zatvářili záporně, „která je teď neškodná, protože je u rodičů v Americe,“ pravil jsem. (8. I. 05)

#

Protože to už nějakou dobu sleduju, mohl bych našim pomlouvačům vynadat. Naše noviny píší dost o literatuře, ale ne o naší. V minulém čísle má Bělunková dobrý článek o té Jelinekové a Jan Machonin o Gombrowiczovi.

Trejsy je nadané děvče. Jeden z jejích rodičů nebo babičků je Slovák, jiný je Čech. Ona se rozhodla naučit se oba jazyky, a umí je! Přijela sem a začala v obou psát. Píše dobře, bez chyb, i zajímavě, ale je hrozná: píše pořád a myslí, že všechno jí musí někdo otisknout. Tak ji znají už v několika redakcích. Krom u nás publikovala v Mostech a v bratislavském deníku Sme. Já jsem šéfredaktorovi těch novin o ní psal, doporučoval ji. Ale když jí všechno hned neotisknou, stěžuje si na nespravedlnost a hrubost u nás. Hodně jezdí po republice a odevšad mi posílala pozdravy.

Nedávno jsem od ní dostal dopis, jak sprostě se k ní zachoval náš Stropnický: v jednu hodinu v noci jí poslal email, v němž jí odmítl článek. Já jsem jí řekl: „Ale Trejsy, já v tom vidím svědomitost. Dělal do noci, přečetl, a hned všechno vyřizoval. Vy jste to měla číst ráno.“ Ano, četla to ráno, ale vnímala to, jak jsem ji pochopil, jako přepadení ve spánku...! Privil jsem panu Stropnickému, jak se jí to dotklo. Řekl mi, proč jí článek vrátil. Já jsem pravil, že mladé autory nemůžeme jen přijímat či odmítat, máme je také vést. Vždyť slavní autoři mluví o tom, jak je kdo uváděl, působil na ně. Nemůžeme jen strhávat plody, ale také pěstít sad. Pan Stropnický to hned uznal. A já jsem mu navrhl, aby té strašné ženské zkusil sám zadat nějakou práci: někam ji poslat, něco jí uložit, aby o tom napsala. Ona totiž na honorář právě od nás ani nečeká. Řekl, že to s ní udělá.

Tu borovičku, která tam na mne prý čekala od Mikuláše, jsme opravdu pili na její zdar. (15. 1. 05)

#

Přehrával jsem si, jen inventárně, co chci a musím dobře umět. O Vánocích mě ovšem nikdo nepožádal, abych zahrál. Nikdo si nevzpomněl, ba ani já. Někdy si vezmu housle... Vzpomněl jsem si právě na něco, co mi napsal Jan Rokyta: jak si někdy vezme basu a hraje na ni při reprodukování nějaké muzice. „Tak si dělám samorozkoš,“ napsal. Tedy jako já: vezmu si někdy housle, a dělám si samohanu.

Okolo mne chodí moje žena a je ráda, když píšu. Jenom se bojí, aby to nebylo něco nějak špatného. Někdy to špatné je, protože se lišíme v názoru na účel psaní. S ní okolo mne chodí celý její vesmír, který já cítím. (16. 1. 05)

#

Redakce se před nějakou dobou rozhodla pořádat občas setkání s našimi autory, v nějaké hospodě. Včera jsem na takovém setkání byl, je to správné, ale mně se tam nelíbilo. Z hostů jsem nikoho neznal.

V historických Literárkách k takovým setkáním docházelo přímo v redakci: když někdo známý nebo někomu blízký přišel. Tam bylo místa na to dost. Hned se Andula sekretářka zeptala, chce-li kávu. Vlastně to patřilo k životosprávě i funkci takových novin. Byla to nejen práce, ale skoro způsob života. Dneska? Když já přijdu do Lidových novin, nikdo krom příslušného redaktora si mě nevšimne, a ani nemůže. Je to taková tovární hala, a kdyby ty počítače nebyly bezhlučně, byl by tam rachot jak ve tkalcovně. Stejně, jen v menší míře, je to u nás. Nikdo nezvedne hlavu. Všecko, všechno se zhoršuje!

Tak proslule k nám chodíval Stanislav Budín. To byl dopisovatel Rudého práva z USA. Psával, jak se muselo, ale přece jen se znatelným smyslem pro rozdíly, jeho názor dal se znát. Vydal potom o USA knížku. Stanislav Budín ve výslužbě přišel, sedl do koženého fotelu, hůl ohnul okolo opěradla a někdo nebo dva hned s ním besedovali: Ludvík Veselý, Mirka Rektorisová, Františka Faktorová... Ti mladší to vlídně snášeli: Ivan Klíma, Vladimír Karfík... Já také si víc přál udělat v redakci své a jít domů.

Já přijdu do redakce, Zuzana s Marcelou mi lehce nabídnou kávu a já řeknu: „Já vám tu nechci dělat Budína, jak tenkrát, víte...“ a už bych jim ho dělal, ale vzpomatuju se. Jdu.

Na tom včerejším setkání jsem nikoho neznal. Ale dověděl jsem se tam, že na výborové schůzi Eda Kriseová a Viola Fischerová navrhly odvolat Jakuba z funkce. Výbor to většinou odmítl. Z toho je znát, že jen s tím úmyslem tam šly. Mě to překvapilo: že si nepočkaly déle, aby poznaly celý problém. O Edě si myslím, že ho znala: ale s výkladem své dcery Magdaleny. (19. 1. 05)

#

Napsala mi Trejsy o svém dalším zklamání: na Slovensku. Psala, že psaní má pro ni cenu života. To je možné, ale na to je jiné řešení, a já jí je napsal: Ať píše něco delšího: reportáže, povídky. Svým dotíráním pořad může se stát postrachem všech redakcí, však takové typy i existují: každá redakce má někoho obtížného. Ať napíše povídku a přijde mi ji přečíst... To bylo ode mne prohnáno: neboť naše Tracy Burnsová, která dobře píše česky i slovensky, mluví hrozně. Prosté slovo „tedy“ ona vyslovuje „tchädy“. Napsal jsem jí, že když se svou špatnou výslovností dobré češtiny přijde někde něco nabízet, nedostane se ani k tomu, aby ten nepříznivý dojem vyvrátila psáním. Odepsala mi, že jsem ji urazil a zařadil se mezi její nepřátele.

„Ta Trejsy se pak už neozvala,“ pravil pan Stropnický. (22. 1. 05)

#

A jak jsem já vlastně daleko od té Trejsy? Když jsem nějakou dobu nic nepsal, cítil jsem zvláště večer jakousi marnost své existence. Proto jsem se chytl myšlenky psát o písničkářích. Také tímto psáním v podstatě přežívám prázdno, než něco přijde nebo se stane. Ale ať se raději nestane! Mám ovšem psát to Hlavní... Mám takovou moudrost pro lidi, když se mnou chtějí mluvit o psaní: že normální a zdravý člověk nepíše. Nebo píše jak třeba Viewegh: to je odborný spisovatel, řemeslník. Moje psaní, skoro celé, je důkazem viny: protože ledacos z toho, o čem jsem psal, jsem neměl předtím dělat, nemělo se mi to stát.

Otevřel jsem dneska svou knížku o Panně. Žasnu, jak je pravdivá, mám k tomu úctu. A místy obdivuju, jak je to napsané. Je to tím, že jsem to opravdu žil: žil pro život, ne pro psaní. Už mám takovou zkušenost, že v mém jednání může být smysl, který v té chvíli necítím: objeví se až v zápise. Jako se na pruhu papíru objeví záznamy o průběhu zemětřesení. Cítívám povinnost uposlechnout jakýsi příkaz: příkaz opravdovosti. Pak se v tom zápise objeví i obrys zákona, kterému podléhalo moje chování. Nepišu kvůli čtenářům, ale napsané je pak pro ně. Jablonož nerodí kvůli nám, ale jablka jsou pro nás.

Napadlo mi, jestli bych i toto začal psát, kdybych na ten klavír chodil k nějakému mužskému. Nechodil bych k němu ani za nic! Nebyl by v tom žádný půvab, před mužským bych se nepředváděl, jak jsem vytrvalý. A psát o tom... ani nápad! Dávno vím, že každý text potřebuje ženskou postavu. A čtenář, zkažený životem a četbou, je vždy trochu zvědavý, co se stane. Tady se ovšem nestane nic, za to ručím, ale čtenář může mít podezření, zvláště když autora už zná.

Před chvílí jsem odklopil piano, hrál, a ozval se telefon. Byla to moje ženská postava: omlouvala se na úterý, protože musí s dětmi chystat školní koncert. „A co děláte právě teď, paní učitelko?“ — „Pracovala jsem včera s těmi dětmi a hrála jsem v tom muzikálu, takže, abych pravdu řekla, ležím už v posteli.“ — No vida! (23. 1. 05)

#

Došlo mi nové číslo „Rozhladu“, lužickosrbského měsíčníku, který odebírám už rok. Jednou jsem tam našel článek, který se mi zdál zajímavý pro naše noviny: o pevnosti Gana. Byla to pevnost germánská, nebo slovanská? Dal jsem ten článek přeložit, a když jsem překladateli sám cosi zaplatil, noviny to vzaly. V tomto novém čísle je článek o „strategii modernizace hornosrbské slovní zásoby“. Článek o cílevědomém rozvíjení slovní zásoby pod tlakem nových skutečností: polaroidka, wulkolietadlo, disketnik, firmownica (majitelka firmy), showreja (taneční show). A o některých problémech s novými slovy: awtar může znamenat řidič auta, obchodník s auty, blázen do aut. A toto celé vzrušuje některé lidi, „hačrunjež ličba serbsce řečacych stajnje woteběra“ — ačkoli počet srbsky mluvících stále klesá. To je tak absurdně smutné, že bych nevěděl, co o tom sám říct.

Hrál jsem si takové lomené Telemannovo Adagio: s těmi myšlenkami. Paní učitelka se na zítřek omluvila, já mám být příští týden v Brně, proto se pokusím u ní vsunout někde mimořádnou hodinu. Jinak by toto mohlo skončit poněkud, bez prohlášení konce.

Jaro ještě ani zdaleka nezačíná, a přece jedna jeho stránka, protichůdně proslulá, se ke mně obrací. Vzpomínky, představy, jež si říkají o svou cenu: chtěly by být učiněny aspoň slovem. (24. 1. 05)

#

Volal Jakub: „Mám špatnou zprávu: Do zítřka máme splatit půlmilionový dluh, na který mi peníze má přinést jeden Francouz, ale má zdržení. Můžete nám něco půjčit?“ — Půjčil jsem těch padesát tisíc, co mi

onehdy vrátili.

Já vím, vím to: že kdyby se správný člověk toto dověděl, ty peníze by nám dal. Třeba by ty noviny i chtěl vydávat. Noviny, toto kulturní hřiště a společenské dějiště myšlenek má přece větší význam než fotbalové kopaliště. Ti miliardáři nepomyslí na atmosféru a vztahy, v nichž žijí a působí. Já jsem napsal firmě Baťa: že jsem v tom podniku kdysi dělal a něco o tom i napsal... Ani mi neodpověděli.

Myslím na toho Francouze, jehož někdo od nás odrazuje řečí proti Jakobovi. Kdybychom se Jakuba zbavili, měli bychom se líp? Divím se nejvíc ministru kultury, který si neuvědomuje, že ty noviny jsou samy, i takové, jaké jsou, kulturním jevem a dílem.

Na výboru Jakobovi často vytýkáme stranický tón: vyřizuje si tu spory se svými zelenými soudruhy. Nechápe, že má psát elegantně, aby to zajímalo i lidi jiného názoru. Tak umí psát Ivan Hoffman a Jan Šícha.

Neměl bych té Trejsy napsat, ať neblbne? Je tu sama ve světě. Ona se totiž ani tělesně nevidí správně. Je to takové cosi, z něhož se teprve má něco vyvinout. (31. 1. 05)

#

Jel jsem do Brna a paní učitelce se omluvil do jejího telefonu. Ona to tam neobjevila, čekala mě. Nakonec volala k nám, kde jsem.

Člověk normálně má pořád nějaké myšlenky dopředu, z nichž si vybírá: je pořád duševně oděný, někam vypravený a ozbrojený. A mně se teď stává, že mě můj svět přistihuje svlečeného z úmyslů. Jsem duševně nahý. Klavírovat měl jsem ve čtrnácti. To by i tato učitelka, i kdyby to byla táž, byla ke mně jiná a já k ní: byla by to jen učitelka. Její existence nedávala by mi žádné další úkoly. (3. 2. 05)

#

Měl jsem dopravní přestupek. Byl nicotný: půl metrem jsem při parkování přečnival na invalidistické místo. Mladý policista mě vyslechl a pokutu prý až pětitisícovou mi snížil na tři sta. Potom se zeptal, zda jsem nějak „veřejně činný“. Pochopil jsem otázku a řekl mu, co dělám. On pravil: „My jsme se ve škole učili Vaculík Sekyra, Kundera Žert.“ A popřál mi, aby se mi to víckrát nestalo. (8. 2. 05)

#

Únor — úmor.

Zvenku nám pěkně na stůl svítilo slunko. Snídali jsme. Madla pravila: „Budu ráda, až ten únor bude za námi. Pamatuješ, jak Zdeněk Kubeš jednou říkal, že v únoru umírá nejvíc lidí? Když je někdo nemocný a přežije tento měsíc, ten už bude žít dál.“ Vzpomínali jsme, kdo okolo nás je nějak nemocný. Ale nejvíce bolí kolena mne. Když jsem včera jel na klavír, nevěděl jsem, kterou nohu mám při vystupování z tramvaje položit na schodek první. Bojím se každého Madlina píchnutí v hlavě, pocitu v břiše. (9. 2. 05)

#

Hledím na včerejší zápis, něco mi napadá. Jdu se podívat, listuju v naší hromadě úmrtních oznámení, a opravdu: Zdeňkova žena umřela v únoru 1997. Její nemoc byla dlouhá, ale dokud žil Zdeněk, my jsme se o ní tolik nedovídali. Zdeněk umřel několik let před ní, v létě.

Byli to naši první a jediní přátelé, když jsme přišli do Prahy, než jsme získali Klímovy. Vlastu jsme znali od Bati ze Zruče. Po válce odešla do Prahy. Když jsem já přišel do Prahy, kamarádili jsme spolu, chodili do kina, do divadla, na procházky, a já jsem se bránil tomu, abychom spolu „chodili“, jak ona by bývala si přála. Měl jsem totiž touhy jinde: i když jenom písemně.

Zdeněk byl technik, ona byla do umění: výstavy, literatura, koncerty. Chodívali jsme všichni čtyři, ona to vždycky zorganizovala. Když on umřel, propuklo naplno, co jsme předtím jen tušili: hypochondrie a paranoia. Ale tak, že i když byla někde dva dni na návštěvě, musela tam k doktorovi. A estébáky cítila všude za sebou, dokonce ji každou noc rušili telefonem. Madla s ní mluvila skoro denně, chodila k ní. Mne to štválo a s tím telefonem jsem se namíchl tak, že jsme požádali našeho Ondráše, aby u ní jednou nocoval. Telefon ovšem žádný, a ona řekla, že to estébáci museli vědět... Léčit se odmítla: hrozně se urazila, že jí nevěříme a máme ji za blázna. Jednou v únoru skočila do Vltavy. Do března jí chyběly dva dny.

Napadlo mi, a čím dál častěji mi to napadá, že na tom mám jakousi vinu. Třeba tím, že já jsem se jí pro tu potrhlost vyhýbal. Totiž... mně totiž i napadlo, jestli ona si to celé nevypěstovala kvůli mně. „Prosímtě, co tě to napadá,“ napomíná mě Madla: s čistým svědomím, protože ona se této kamarádce věnovala mnoho a s pochopením. Ale na to není třeba psychiatra, každý železničář by řekl, že kdybych třeba den předtím s tou Vlastou mluvil, nestalo by se to. (10. 2. 05)

#

Když Jan Lopatka umřel, nechtěl jsem tomu uvěřit.

Když nás Lidové noviny přestaly držet jako svou přílohu, museli jsme si zařídit samostatnou existenci. To znamenalo hlavně velice omezit náklady. Byli jsme rozepjati dost luxusně; já jsem redaktorem nebyl, byl jsem předsedou výboru, čemuž jsem ani nemohl uhýbat. Bral jsem to spíš jen společensky, netušil jsem ty starosti. První z nich bylo snížit počet zaměstnanců. Nejrozumnější zdálo se sáhnout tam, kde na rubriku byli dva lidé. V kritické rubrice byl Jan Lopatka a Jaromír Slomek, jenom jeden mohl zůstat. Byl jsem pro Slomka: byl na začátku své dráhy, bystrý, pilný. Lopatka byl nešťastný člověk: slyšel jsem o něm vždycky jen smutné věty, Vladimír Karfík o něm ani nechtěl moc mluvit, snažil se ho nějak „napravit“, pomáhal mu. Ale když se ve výboru začaly tyto věci projednávat, muselo být řečeno, co nikdo neslyšel rád. Nebyl skoro schopen práce, nedalo se po něm nic žádat. Vladimír se tehdy obrátil na Václava Havla, zda by ho mohl vzít do knihovny na Hradě, kde by třeba trochu pracoval nebo ne, ale byl by krytý. S Lopatkou, který léta předtím mnoho udělal pro ineditní literaturu, nechtěl nikdo jednat „úředně“. Václav to odmítl... protože prý někoho takového tam už právě z takových ohledů mají. Vladimír navrhl Lopatkovi, aby šel na léčení, dojednal mu to, ale on to odmítl.

Musel bych se podívat, kdy jsem měl ten infarkt. Byl jsem v nemocnici, už v pořádku, když mi kdosi z výboru přinesl k podpisu výpověď Lopatkovi. Až později, když umřel, napadla mi otázka, proč si přátelé dali tak záležet, abych to podepsal já, když to mohl udělat jiný člen výboru. (11. 2. 05)

#

Dnes ráno paní učitelka uklouzla ve vaně. Bolí ji záda, omlouvá se, neví ani, bude-li moci jít do školy. A k tomu ještě večer má hrát. Napadlo mi, jestli jsem jí to neudělal já: psychokineticky. Když jsem si ráno, také ve vaně, pomyslel, jak bych se těšil, že ji uvidím, kdyby to nemuselo být skrz ten klavír. Co víme?

Představil jsem si ji v té vaně jen v náušnicích. Před půldruhou, kdy jí začínává vyučování, jsem jí — z toho pocitu viny, hloupost — zavolal, jak je jí. Byla v práci. Doktor řekl, že je to jen naražené.

A tím střízlivým pohledem jsem také hned viděl, že je nesmysl, abych volal té Tracy Burnsové. Každý je sám svým živočichem, má si dávat pozor. (15. 2. 05)

#

Včera jsem byl na zahájení výstavy k 80. výročí vzniku Penklubu. Nejsem jeho členem. Šel jsem tam, protože tam jistě budou nějakí vlastenci a naše dvě dámy, které tu výstavu zorganizovaly. Bylo tam moc lidí: pětkrát víc, než ten klub má členů. Bylo tam i moc jídla, ale jen jednoho.

Oslovil mě tam Tom Stoppard: poznali jsme se kdysi za onoho režimu, před třiceti lety. Za celý večer vypil jsem ani ne dvě sklenky vína, ale mohl jsem působit opile: protože mě tam několik věcí dopálilo a já v nich hned ordinoval. Eda se mě zeptala, že kdyby ty noviny zkrachovaly a zůstaly po nich dluhy: bude to muset platit výbor? Řekl jsem jí, že jsem v tom výboru byl deset roků a tuto otázku jsem nikdy nikomu nedal. Chvilí jsme si tam s vlastenci zpívali a Eda prohodila, že je to projev moravského nacionalismu. Naštval jsem se a řekl jí, že je to projev ušlechtilé moravské povahy dokonce i u těch lidí, z nichž jediný Moravák jsem byl já. Dále mi někdo řekl, že Slomek řekl nebo napsal, že my vlastenci jsme baráčníci. Hned jsem mu šel říct, že tak mluví, protože asi nic jiného než baráčníky nezná. A on řekl: „Já vás mám rád.“ Uvěřil jsem mu to. Když přišel Jakub, zeptal jsem se ho, jestli sehnal toho půl milionu, a on řekl: „Ano.“ Hned jsem šel za Edou, abych se jí zeptal: „Dovedla byste do dvou dnů sehnat půl milionu?“ Ale nezeptal jsem se, když jsem viděl, jak jí to tam sluší.

Když jsem toto napsal, jako povinnost, šel jsem si lehnout a jako někdy sáhl jsem po Bibli, protože ji mám na dosah. Otevřela se mi na knize Jób. Pár vět, které jsem četl, musel jsem si hned jít zapsat:

„Člověk narozený z ženy má krátký věk, avšak nepokoje do sytosti. — Zmlknete přede mnou, ať mohu

mluvit, pak ať se přese mne přežene cokoli. — Jak o tom přemítám, musím odporovat, proto abych si pospíšil. — Těšíte mě všichni jen trápením.“ (16. 2. 05)

#

Včera večer, jak jsem přišel, se mě Madla na všechno vyptávala. Řekl jsem, že ty ženské šly do výboru jen sundat Patočku. Jednají, jako by byla doba, kdy za novinami stál Svaz spisovatelů a noviny měly sto tisíc čtenářů: jelikož měly císařský patent na jakousi svobodu.

Je tu jedna okolnost, o které zatraceně nikdo nemluvíme. Noviny vydává Společnost, její výbor jmenuje šéfredaktora. Ten by správně mohl říct, ať mu ty peníze sežene firma! Ale tu se naopak shánění peněz stalo jeho hlavní prací. (17. 2. 05)

#

Zítřka jdu konečně zas na hodinu. Vzal jsem si jinou skladbu, než mi zadala. Je to Menuet Johanna Matthesona, který se mi víc líbí a líp mi jde. A docela mi to šlo, když ona netrvala takt po taktu na tom, že to musí být menuet. Když jsem potom hrál ten Chorál, cítil jsem, že u něho mám už nějaké vzpomínky, a ona řekla: „Máte pěkný přednes.“ (21. 2. 05)

#

Únor.

Účinkují tak nějaké biologické hodiny? Dvakrát se mi zdálo, že mě nějaká žena, neznámá, brala na sebe. Byl to technický děj, neměl jsem žádný pocit. Ráno jsem si uvědomil, že se mi v životě nezdálo nic takového. Když se mi zdálo o ženě, byla to vždycky oblečená postava, tvář, a nějaký tragický stesk. Nejvíce u Panny: protože tehdy to od začátku seznamování bylo hned loučení, pod vším. (27. 2. 05)

#

Když chlapec odmítl chodit hrát, neuvědomil jsem si hned, jakou příležitost tím dostávám. Odkázal mi klapky, mezi nimiž mi vystupuje představa, jak jinak by se můj život vyvíjel, kdybych byl chodil do gymnázia, jak mi nabízela paní učitelka, hrál na klavír, minul Zlín a všechno s ním. Měl bych jiné povolání, jinou ženu a jiná děcka, a co ještě? Hudba by mě nepřibližovala k politice jako psaní. A možná, protože povaha by zůstala stejná, byl bych po sovětské okupaci odjel ven, abych tam sklízel — co? Hudební úspěchy! — Jak jsem rád, že jsem šel na ty housle! (28. 2. 05)

#

Měl jsem dnes zatím poslední hodinu: protože tato škola se stěhuje do základní školy v Klimentské. Petra tam dostala jednu třídu na určité hodiny, tam umístí své žáky. Pro mne tam zatím není okénko.

Přišel jsem do redakce a Marcela se mnou mluvila divně, cize. Polovička redaktorů podala výpověď: na protest proti Patočkovi. Marcela jde s nimi. Výbor tento nátlak odmítá, výpověď přijal. Myslím, že je to správné. (1. 3. 05)

#

Volal mi Jan Šícha, že příští číslo bude možná poslední, jestliže nám ministerstvo opravdu nedá ani těch šest set tisíc. Pavel Dostál prý řekl, že nám nedá nic, dokud nebude vyřešena tato krize.

Jel jsem do redakce. Byl tam Jakub, který řekl: „Jsem v depresi.“ Ten Francouz, co nám měl poslat peníze, si přečetl v novinách, co se děje, a zadržel peníze, dokud prý si neobstará informace. — Kde, když od nás je nežádá?

Volal jsem ministrovi na mobil. Byl v nemocnici na lůžku. Když jsem to zjistil, omluvil jsem se a chtěl jsem sklaptopnout. On řekl, že nejsem jediný, kdo mu tam volá, a že asi ví, proč volám. Mluvili jsme, a on nakonec pravil, ať za ním Kliment přijde a zaručí se mu, že noviny vyjdou: nemělo by smysl dávat peníze na něco, co hned zanikne. Zavolaal jsem to Alexandrovi.

Jakub se domluvil se Šíchou, že redakci rozdělí na dvě části: zdejší a brněnskou. Jakub může v Brně získat levnější místnosti i nové lidi, kteří budou ochotni dělat v takových podmínkách, jaké jim on nabídne. Zdejší část bude vést Šícha. Nedovedu to posoudit. Marcela odchází se vzbouřenci, Zuzana zůstává. A Jakub si hned odvezl většinu zařízení do Brna. Divil jsem se tomu, ale Šícha pravil, že při dnešní technice spojení je to, jako by se odsunul jen do jiného domu v téže ulici. Alexandr mluví a tváří se, jako by nebyl důvod k neklidu. Pod jeho jakýmkoliv slovy cítím náladu a názor: Ať si to ti mladí lidé dělají už, jak chtějí. (8. 3. 05)

#

Měl jsem dopravní přestupek. Zaparkoval jsem před křižovatkou. Oblouk křižovatky je označen žlutou barvou, u té už se nesmí stát. To znám, ale přijížděje k tomu bodu, neviděl jsem ze svého místa přesně začátek té čáry a levým kolem jsem ji o deset centimetrů překročil. Nevšiml jsem si. Auto mi zas odtáhli. Šel jsem na policii... a on tam byl ten vzdělaný mladý muž. Že jsem od volantu neviděl přesně konec čáry, pochopil. Řekl jsem: „Nemohl byste to tentokrát hodit na toho Kunderu?“ Rozmýšlel se, pak řekl: „Vyřídíme to domluvou. Přijímáte?“ Uznal totiž, že 1400 korun za odtah bylo dost. Napadlo mi, že bych si toho Kunderu mohl konečně přečíst. (10. 3. 05)

#

Při pravdivém psaní se v textu vždycky objeví linie vedoucí k nějakému smyslu: k účelu událostí. To se projevilo tenkrát na mém „Snáři“. Tu knihu nemohl nikdo jiný napsat. Já jsem byl k tomu vybrán: pořídit obraz doby. Jako nějakou režií scházely se tam osobní i veřejné osudy. Ze všeho udělal jsem výhodu: z estébáckého šikanování, z útěků mnoha lidí, z rodinných starostí, nakonec se tam vnutila i ta dramatická ženská postava, kterou jsem napřed nechtěl zapsat. A mám tam konkrétní lidi, přátele a známé, a třebaže jsou tam v úloze literárních postav, jsou to praví oni, na svou památku. Paní Vaculíková říká, že jsem dal špatný příklad: mladí autoři si teď myslí, že když napíšou, co dělali, že je to román. Nepostřehli průnik rovin, přípravu souvislostí, kompozici nálad.

Odborní spisovatelé sbírají informace, citáty, události, aby je svou silou pak stlačili v knihu. Mne naopak musel život svou silou donutit, abych ho napsal. A dnešní úvaha: jak toto moje psaní nabude nějakého smyslu? Zpráva o tom, že hudební škola na Náměstí republiky zanikla a Literární noviny se rozpadly, neznamená nic.

Dlouho jsem nehrál. Šel jsem dnes k pianu, odklopil víko, a zabouchl je: je to nesmysl — tak starý se učit u tak mladé ženské. Otevřel jsem futrál houslí a dělal si samohanu. (11. 3. 05)

#

O fotografiích: Vyřadil jsem snímky, kde se stýká pohlaví, a vystoupilo z toho, že jsou to duševní obrázky, za kterými můžu stát. Očistil se totiž ten hlubší úmysl: oslavit, uctít tento dar života. Překvapuje mě, že je to vlastně také literatura: v každém snímku je vyprávění, oslovení, vyznání převoditelné do nějakého útvaru slovesného. (12. 3. 05)

#

Paní Petra mě pozvala na ten muzikál, ve kterém hraje: „Kočky“. Šel jsem s vnučkou Ančou. (Která mi toto psaní přepisuje na disketu.) Šel jsem s nedůvěrou k muzikálům, a překvapilo mě, jak je to pěkné: hudebně i pohybově. Děj je jaksi vedlejší. Jenom jsem si žvýkačkou, kterou jsem náhodou měl v kapse, trochu ucpal uši. Co tam hraje moje učitelka, nebylo v tom rachotu k rozeznání. Kočky chvílemi lezly z jeviště až k lidem. Seděli jsme v první řadě a jedna kočička mi začala rozvazovat tkaničky u bot. Anči se to líbilo. Po představení jsem počkal na Petru, abych jí poděkoval a divadlo pochválil. Zeptal jsem se jí, co bude dělat o začínajících zimních prázdninách. „Pojedu k rodičům.“ Anča se mě pak zeptala: „To ona nikoho nemá?“ Když už i ona, Anča, začíná někoho mít. Řekl jsem, že na to se neptám už tři roky. „Máš ale moc milou učitelku,“ řekla. (13. 3. 05)

#

Přišel jsem ráno do trafiky a paní trafikantka tam měla dceru. Ta se smála a ptala se, jak se mi to líbilo. Nechápal jsem, a ona řekla: „Vy jste mě nepoznal? Já jsem vám rozvazovala ty tkaničky.“ Řekl jsem, že mě to divadlo příjemně překvapilo, mám k takovým žánrům nedůvěru pro ten hluk, a šel jsem tam kvůli své učitelce klavíru a s vnučkou. „To byla vaše vnučka?“ — „Ano.“ — „Opravdu?“ řekla paní trafikantka. „Máte pěknou vnučku,“ řekla kočka. „Máte pěknou kočku,“ řekl jsem pěkné paní trafikantce.

Pan ministr mi telefonoval, že přidělených šest set tisíc uvolňuje. Poděkoval jsem a řekl, že já tedy ještě napíšu Jaro je tady, už naposledy. „To píšete každý rok, že už naposledy,“ pravil ministr. „Však já to také každý rok naposledy myslím,“ řekl jsem.

Ted' už všechno plánuju s doložkou d. P. B. (15. 3. 05)

#

Odevzdal jsem Jaro. A už ani nevím, o čem. Na internetu prý existuje nějaká petice proti Patočkovi, nebo proti redakci, nebo proti výboru. Víím, co může obsahovat a proč je pitomá.

Jel jsem tramvají. Předem mnou seděli dva muži. Přišel revizor, oslovil je, ukázal jim svůj odznak: oni nic. Vytáhl průkaz, ukazoval jim ho, oni nic. — To mám zas případ! Naklonil jsem se k muži přede mnou: „Máte zaplatit.“ Když nic, řekl jsem mu to anglicky, a když nic, zeptal jsem se: „Vy jste Němci?“ Muž řekl, že ano, a já jsem pravil, že Němci jsou pověstní kázní. Ale bylo mi to divné: nevypadali jako Němci, tváří ani oblečením. Když jsem to řekl, tu druhý muž, jenž asi měl slabší nervy, vyndal tisícikorunu a dostal za ni dvě pěkné jízdenky po pěti stovkách. Oba hned vystoupili. Revizor mi děkoval, protože prý cestující se ho nikdy nezastanou. Když ti dva Turci vypadli, bylo mi hloupě. Hryzlo mě to, a uklidnil jsem se, když jsem si vzpomněl, že já jsem jim nejprve ty jízdenky chtěl dát, ale uvědomil jsem si, že žádné nemám, jezdím zadarmo, protože jsem už velice dospělý. (17. 3. 05)

#

Jel jsem tramvají — stalo se to už před dvěma roky — seděl jsem vzadu a dopředu přistoupili tři kluci. Stoupli si vedle místa, kde seděla nějaká dívka. Chvilí nic, jeli, mluvili, a najednou jeden z nich začal jí prohrabávat vlasy. Ona nic, hleděla před sebe, dovedl jsem si představit její stav. Šel jsem dopředu, řekl tomu klukovi „pardon“ a postavil se k té holce, oddělil jsem ho od ní. Na další stanici kluci vystoupili. Vrátil jsem se na své místo. Divné na tom bylo, že nikdo z lidí sedících vedle té holky si toho nevšiml. Představil jsem si, jaká srážka by vznikla, kdyby mě ti kluci napadli: bránil bych se a oni by mě zmlátili.

Takto si představuju jeden z možných svých konců. Druhého dne jsem si koupil vyskakovací nůž. Několik dní, když jsem měl jít ven, jsem se rozmyšlel: s nožem, bez nože...? Madla pravila: „Prosímtě, jsi blázen?“

A jednou zase nastoupil jsem na Klárově do dvanáctky a z reproduktoru se ozvalo: vítáme ve voze pana toho a toho, a jmenoval mne. (Anča: To se opravdu stalo?) (18. 3. 05)

#

Máme neklidnější období svého života. Žasnu nad naším srůstem. A divím se, na jak rozpadavých základech lidi dneska zakládají rodiny. Jak pro spory svých povrchových vlastností se rozejdou dřív, než na hlubších základech se spojí. Takové spojení je nerozlučné: je možno mu škodit, dělat bolest. Ale kdyby ten druhý dosti dlouho vydržel, ten prvý by se... vrátil, dozrál?

Když jsem z jakési nálady začal jednou zpytovat, kdy a jaké vážnější chyby jsem se v životě dopustil, nenacházím jiné nežli ženy. Ale kromě té první si to zavinily ony; moje vina je, že jsem je neodmítl. Čím to je? Žasnu nad blbostí pohlaví. Jakému zblbnutí člověk propadne! Z čista a nevinna mládí rozhlížíme se, pěstujeme myšlenky a city, píšeme... a končí to tím, že do té ideální dívky chceme a musíme cosi cpát a houpat jí ceckama. Inteligentní člověk! (První jarní den 2005)

#

Usínal jsem, vrátilo se mi to téma, a náhle jsem byl ostře vzhůru: nárazem jedné myšlenky. Jak já jsem s tou jinou ženou přicházel ke svým starým přátelům a dával jim tím tvrdou otázku, kterou jsem sám v té

chvíli necítil: jak se oni k ní mají chovat? Znali a měli rádi mou manželku. Neměli oni mne správně vyhodit? — Nemohli: když to neudělali ihned, zavrtala v nich ta stará věta: ať hodí kamenem... (22. 3. 05)

#

Ale mám na své pažbě tři vítězství: tři statečná odmítnutí. Jedno byla krásná matka dvou dcer, která mě z dlouhého přátelství požádala o kluka. Byla to pracovnice šlechtitelské stanice: měla do svého výpočtu zakalkulován rodokmen svého muže, své právě probíhající sedmiletí a — moje psaní? Její přání jsem odmítl proto, že jsem si ani nechtěl představit, že bych měl děcko, k němuž bych nesměl: opustit je ještě před narozením? A uvažoval jsem i o tom, že její muž by to jistě věděl: tak byla čestná. Tím by se tomu vzala přirozenost. A ona dnes toho syna rádně má! Když si na tu příhodu vzpomenu, je mi divné, že se stydím. Naše styky od té doby slábly, až přestaly, jenom si píšeme, někdy se vidíme na ulici a pozdravíme se. To je moje vina: měl jsem strach, že při každém setkání ona může mít pocit, že jsem se nad ni vyvýšil.

Ano, má vítězná odmítnutí se mi vracejí jako viny a mívám pocit, že bych se ještě teď měl omluvit: oděn moudrostí věku, s úctou k těm ženám. A co se nedávno stalo: jednu z těch žen jsem potkal. Byla to tehdy, před dvaceti lety, žena hodně mladší než já. Po společenském večeru v jednom městě, kde mne zaujala a všimla si toho, přišla v noci do mého pokoje. Stoupla si beze slov k mé posteli. Poprosil jsem ji, aby odešla. Sedli jsme si teď u vína a já jsem jí řekl: „Od té doby mám větší pocit hříchu, než bych měl po něm, paní...“ Usmívala se, a nebyl jsem si jist, že hned ví, o čem mluvím. „A prosil jsem vás v duchu, abyste mi odpustila.“ Hleděla jen, usmívala se. Měla možnost oplatit mi to větou. „O čem to mluvíte? Já si na nic nevzpomínám...“ Neřekla k tomu ani slovo. Má už velké dítě i muže.

Ta třetí byla panna. Moje odmítnutí, dobře podané, jako poklona, stalo se vzácností mezi jejími přijetími, jež následovala. Ona mi později poděkovala.

A jsou děje řadově milé, hodné vděčného zápisu. Jak se Kristýna otočila, řkouc: „Toto je osvědčená poloha.“ Chtěla Františkovi pomoci. A on, po chvíli ještě, řekl: „Tak proč mě nechytneš za kulky?“ Ona řekla: „Protože jsem o tom u tebe četla.“ — „Četlas přece i to ostatní...“ — „Hm,“ řekla a uposlechla. Tuto rozmluvu autor nakonec škrtl: s ohledem na Kristýnu jako čtenářku. Aby ji neказil. (25. 3. 05)

#

Dnes večer, když Madla v kuchyni se dívala v televizi na nějaký zas dokument o zločinech komunismu, jsem si sedl ke stroji v příjemné chuti něco pěkného si psát. Ale jak jsem se podíval na náš pěkný hnědý piján, který vybíral Foerster jako svatební dar pro krásnou nevěstu... šel jsem, odklopil víko a hrál: pěkně jsem si hrál Chorál a obdivoval jsem zase ty dva tóny... Které jsou jediným intimním setkáním s mou učitelkou klavíru. A napadlo mi, co asi je tou příčinou mé dobré nálady: vyplnil jsem daňové přiznání za loňský rok! Ani jsem předtím nevěděl, jak mě to tíží. Dělal jsem to dopoledne, Madla byla ve městě, a když se vrátila a viděla mě v těch papírech, řekla, proč si to také nenechám od někoho udělat jako náš Jan. To se mi zdálo nehorázné: Jan je podnikatel! Řekl jsem: „Naco jsem ve Zlíně dělal tu obchodní akademii!“ Jsem rád, že jsem to udělal. Ještě raději jsem, že jsem z té školy před maturitou dokázal odejít! (27. 3. 05)

#

Bez násilí, pěkně pomalu jsem si hrál všecy noty, půlové jako šestnáctinky, svým tempem: ale to je úplně nové hraní! To si zkuste: z cizích kostiček si stavíte svou stavbu. Nechejte si to znít. Je to jak vyběhnout z ohrady.

Už šest týdnů jsem neměl hodinu. Paní Petra nevolá. Napadlo mi dnes podívat se do té školy, kde teď učí. Ale nešel jsem. Byl jsem doma sám, otevřel jsem housle a vzal toho Tartiniho. Bylo to pro něj d'ábelské, nechal jsem toho. (5. 4. 05)

#

Naše noviny vycházejí, protože máme přece ještě Michala Kocába. Ten, když zakládal nadaci a rozhodl se podporovat nás, pravil, že to dělá v důvěře k lidem, kteří ty noviny právě dělají; dělali. Co teď? Jakub je v Brně. Nové lidi, s nimiž pracuje, neznám. Je tam Šabata: pouštím tu starost ze své hlavy na jeho.

Ale co se nestalo! — Naši vzbouřenci svolali valnou hromadu. Je to podvod: svolala ji, s odvoláním na

stanovy, ta revizní komise, která ani nepřišla na minulou valnou hromadu. Fakticky tedy zanikla, měli jsme volit novou, a je to moje vina, že jsem na to nepřišel. Nechtěl jsem to brát tak konfliktně. Také toto, krom jiného, má se řešit na valné hromadě, kterou výbor svolává na květen. Oni nás tedy chtějí předběhnout: přetáhnout noviny na sebe? Udivuje mě, kteří lidi se do toho dali, například Vančura, Hvizďala... Jdu hrát: to je opravdu vynikající způsob, jak dělat něco jiného! (21. 4. 05)

#

Měl jsem chuť zavolat teď večer paní učitelce. Nechtěl bych, aby si myslela, že náš vztah беру jen užitkově. Ale byl by to jakýsi nátlak.

Začal jsem hrát, a sním svůj klobouk, jestli jsem nehrál rád a pěkně. Přibral jsem si nové cvičení — Bachův menuet (Con moto). Abych jí zahrál něco nového, až zavolá: aby viděla, že na svém trvám, schválně.

Je úterý, a nedošly mi Literárky. Co se tam děje, ani nechci vědět. Musím se vzchopit a dorazit ty „Polepšené“: něco musí fungovat dál. Píšu jedenáctou kapitolu, mířím k tématu „Szomorú vasárnap“. Tam mi kynou různé sentimentální možnosti. Tam by měl být Zlín za války, a jedna „mladá žena Baťovy školy práce“; správně bych ji měl teď navštívit a dostat ji do svého psaní, kam patří. Tomu není Madla ráda: že bych ji odkudsi ze ztracena zas přišel rušit, bezohledně, jen pro svoje psaní... Nesprávná pravda: manželkovská.

Paní Vaculíkové se nelíbí, jak bývám k lidem tvrdý: že jsem tak hrubě naložil s tou ženou, která se chtěla se mnou sejít „kvůli svému psaní“. Stačilo prý to první odmítnutí; to další jsem prý si už přidával, abych o tom mohl napsat.

Teď sem ke mně proniká z kuchyně jakýsi kouř. Šel jsem tam, místnost plná dýmu, a ona sedí a hledí na televizi. Vypnul jsem sporák a skočil k oknu otevřít je. Úplně jí shořela polívka! Na obrazovce běžel dokument o komunistických zločinech, něco se tam pájilo, a ona to vnímala dohromady, hleděla na mne vyjeveně. (26. 4. 05)

#

Hrál jsem si tu Tartiniho Sonatu. Bolela mě pak levá ruka. Ale ještě padesátkrát, a bude to dobré. Poznání: že člověk může všechno jenom tehdy, kdy může; potom už nikdy.

Já jsem býval přísný. Já jsem ani nechtěl poslouchat, když někdo vyprávěl o ženách, žena tam... a tam. Rozvod je nemravný. Díval jsem se na rozvedené lidi v redakcích jako na trošku nějak vadné. První svou nevěrou byl jsem překvapený. Po cizí ženě, která se mi líbila, zaujala mě hlasem, inteligencí, vkusem, pohybem, jsem smyslově nikdy nezatoužil: prostě jsem ji rád viděl, mluvil s ní. Nechtěl jsem do ní. Ty impulzy přicházely od nich, a já musel dojít k příznání asi osudového rozdílu mezi námi a ženami: Že je asi přírodně pochopitelné, když žena chce muže, jenž ji zaujme, poznat a ohmatat nejen očima, sluchem, ale i pochvou. Je to její rovnoprávný poznávací orgán. Toto svoje poznání odmítám uznat! Zajímavé také je, že dobrá žena to vždycky tlačí až k oplodňování. — Sexuologická literatura stala se mi protivnou. Onehdy jsem v knihkupectví vzal kus takové literatury do ruky a překvapilo mě, že se mi zdá trochu neslušné i vydávat ji. Nevím, co je tím posledním znakem, podle něhož si ženy volí muže k sobě. Ale pro mne, pokud jde o hodnocení zevnějšku, je posledním znakem, jak promluví.

Byl jsem se podívat do té školy. Uklizečka mi řekla, která učebna to je, ale paní učitelka byla už pryč. (28. 4. 05)

#

Podíval jsem se na pár předchozích stránek a napadla mi otázka, zda jsem já byl někdy odmítnut. Každý člověk někdy byl, já si na nic nevzpomínám. Ani v opravně hodinek se svými kapesními hodinkami značky Molnija. Ani s rukopisem. Jedině s knihou v antikvariátě. Žena žádná neměla tu možnost, jelikož jsem ji nežádal. Zatím každý nakladatel žádal mne. V roce 1990 přišli za mnou studenti novinářské fakulty, abych přijal funkci děkana: nemělo to žádnou vůni, půvab, cítil jsem tu nudu. Jedno vážné odmítnutí: u Bati. Já jsem však odmítl opustit místnost, a druhého dne mě vzali.

Teď když jsem si hrál na piano, uvědomil jsem si, že jenom chlapec mě odmítá: nechce se mnou nikam chodit. Ale on nechce s nikým. Nepřišel minule ani na máminy narozeniny, které slavila v restauraci. Abych

to nějak pochopil, musím si vždycky připomenout, jak to bývalo v tom věku se mnou: co se mne naši nažádali... Musím se spolehnout na to, že co dobrého jsem do něj uložil, to v něm je a musí se to jednou objevit. (4. 5. 05)

#

Měli jsme valnou hromadu. Seděl jsem jenom a pozoroval. Přišli na ni i naši odtrženci, kteří si předtím udělali svou a dokonce si zvolili výbor. U vchodu nastal spor: naši pořadatelé nepouštěli do sálu členy, kteří nezaplátili členský příspěvek. Je ve stanovách, ale nevyžadoval se dosud. Vzbouřenci v tom viděli schválnost proti sobě, ale to je omyl: vím, jak to vzniklo. Myslel jsem si, že je mají vpustit, ale dát jim otázku: tím se vracíte? Rušíte svou plenárku?

Schůzi elegantně vedl Petr Pospíchal. Navrhl, aby se ustavila „smírčí“ pracovní skupina, která projedná sporné věci. Vyzval opozici, aby do ní jmenovala své zástupce. Tím schůze skončila, bez ničeho. (5. 5. 05)

#

Naši čtenáři zatím nevědí nic. Já myslím, že by se jim měly dávat zprávy o vývoji. Jakub říká, že aféra by odváděla pozornost od obsahu novin a budila jenom nedůvěru k nim. — Rozdíl mezi námi: já si představuju, že by se snažili nějak nás podpořit.

Minulé, osmnácté číslo má dva zajímavé články. Klausův o tom, proč nepodepsal ani nevetoval zákon o výrobě elektřiny z „obnovitelných zdrojů“. Šichův rozhovor s Martou Smolíkovou, která na ministerstvu kultury sestavuje plán na podporu umění v letech 2007–2013. Úvodní myšlenku rozhovoru shrnul Šicha v titulku: Umělec je ten, kdo je za něj považován. Definice se mi líbí: ale čím názor tu váží víc? Například za co se považuju já? — Považuju se za sebe, a nedbám.

Začal jsem číst „Žert“. Úvod — charakteristika místa — byl mi protivný. I hrdina, který všude omakává postel, jak se na ní bude tentovat. Další děj je zajímavý. Popis atmosféry padesátých let, ta obludnost stranic, bude se dnešnímu čtenáři zdát nepravdivý: jako karikatura. Na mne z toho šla tehdejší hrůza. Vidím, že jsem obsah knihy zapomněl. Jazyk je věcný: novinářský, ale s výbornými postřehy a popisy. Například věta: „A potom zvedla ruku jako někdo, kdo nikdy rukou nemával a neumí mávat, jenom ví, že se na rozloučenou mává, a proto se nemotorně odhodlal k tomuto pohybu.“ (7. 5. 05)

#

Dnes ráno volala paní Petra, že pořád neobjevila způsob, jak by vedle normálních žáků mohla učit soukromě. Do hodin, kdy má půjčenu třídu, se nikdo navíc nevejde. Soukromě může učit žáky, k nimž by docházela. Tři takové má. Nechytl jsem se té možnosti. Madla by si to nepřála: brala by to jako náročnou návštěvu, před jakými se cítívá špatně. Já bych se takovou službu styděl přijímat.

Denně trochu hraju: když nevím, co bych měl dělat, a do Hlavního psaní se mi nechce. Moje maminka říkávala: „Když se člověku nechce, je to horší, než když nemůže.“ (9. 5. 05)

#

Jsem rád, když se mi podaří udělat něco dobrého, co vůbec nemusím. Mám na svědomí několik „dobrých skutků“, a je smůla, že o nich nemůžu mluvit: podle katechismu je totiž dobrým skutkem, jen když ho udělá pravice, a levice o tom neví. Krom toho si občas myslím, že člověk má jen ty dobré vlastnosti, ctnosti, jichž si není vědom. To je hloupé: jelikož já se o všechno dobré musím snažit, mění se ctnost ve ctižádost...

Ted' jsem si vzpomněl na jednu povinnost: že jsem dlouho neodepsal jednomu klukovi. Ten kluk, jmenuje se Petr, je žák základní školy ve Dvoře Králové. Dověděl se, že někdo z jeho příbuzných si se mnou píše, a zaujalo ho to: psát si s někým! Akorát že si vybral mne, je smůla. Trvá to už dva roky. Nejprve mě v dopisech žádal, abych mu napsal, kolik knih jsem vydal a o čem jsou. Odpověděl jsem mu, že si to má najít někde, kde se takové věci hledají. Pak napsal, například, že se dověděl o mém psaní do novin: do kterých? Odpověděl jsem mu, ať zkusí číst noviny a přijít na to sám. Madlu to zlobilo: jaktože tomu klukovi nikdo doma neřekne, že se to nehodí? To právě mne na tom zaujalo; jak a kdy se v něm začne budit úsudek, vkus. Rodina totiž asi nechává tomu volný vývoj, nebo o tom ani neví. Jindy se ptal, zda je moje manželka zdravá.

Mezi našimi dopisy uteče třeba půl roku. Já jsem se ho ptal, co čte, jak se mu daří ve škole... Odpoví vždycky za delší dobu a píše hlavně o tom, proč nemohl napsat dřív. Jak toto naše dopisování skončí, když já je neskončím? Poslední jeho dopis je o tom, že půjde do gymnázia a že nic nestíhá. Jsem na řadě.

I toto je příležitost. Jako když do hlavičky odkvetlé pampelišky foukne vítr a rozptýlí do prázdna její pápení. (10. 5. 05)

#

Teď mi napadlo, že já tím, co dělám a za co cítím odpovědnost, vlastně svět trestám.

Můj pedagogický postoj k životu pochází jistě také ze Zlína. Byli jsme v družinách zhruba po sto lidech, každá družina měla svého vychovatele. „Vychovatel“: jak mohl vychovávat? Mohl dělat jen to, co mohl dělat s tím celkem: na jednotlivce moc času neměl, nebo mu ani nepřišlo, že by měl s někým jednat individuálně. Ano, když se objevil zvláštní případ, událost, porucha chování. Když měl někdo osobní potíž: mohl vychovatele požádat o pomoc. Já jsem měl na vychovatele štěstí: ten první si hned všiml, že s ohledem na své houslování potřebuju trochu víc volna: například jsem nemusel na povinný fotbal. Když jsem vyhrál literární soutěž, chtěl vědět, co čtu. Ale byl tam jeden vychovatel, jemuž se říkalo „nádoš“: jednal se svými kluky jako s nádeníky. Ale byl na sport, hlavně fotbal: jeho družina v tom vynikala. U mne právě ta nápadná souběžnost hrubosti a fotbalu vyvolala trvalý odpor ke kopané, a nechuť k silovému sportu vůbec.

Na posledního vychovatele, kterého jsme měli, si vzpomenu dost často. Byl velice oblíbený, rozšafný, kamarádský: jen dva kluci se mi jednou svěřili, že ho považují za falešného. Když končila válka, byl nějak ilegálně činný. Po válce se stal novinářem, jenže bylo mi divné, že v nevýznamném listě. Za minulého režimu k nám začal nápadně často chodit, a nebylo důvodu. Madla si začala o něm myslet cosi špatného, což se po převratě potvrdilo. Vzpomenu si na něj skoro vždycky, když mám jít ven a obouvám se v předsíni opíraje se o dveře. On se opíral o poličku, která se s ním třepala, což působilo velice stařecky a uboze. Je mi ho už líto. (11. 5. 05)

#

Paní Petra mi poslala pohlednici z Japonska. Je tam s dětskou operou. Rozhodl jsem se sám si vzít novou skladbu: Corelli — Adagio. Četlo se mi to napoprvé lehce. Je to zřejmé: po dostatečné umíněnosti se i při určité tuposti musí objevit technický pokrok. Hraju a pozoruju se, studuju se: Kdo jsem, a jsem tentýž, kdo se začal učit hrát na housle? Tartini, když se teď někdy setkáme, dělá, že mě nezná.

Literární noviny přece jen vyšly. Jakub říkal, že tak asi do června. Potom nic? Tak nic. Jakuba ovšem nedržíme jen proto, že vždycky obstará peníze. Dovede i získat autory, jimž nevdá, že píší zadarmo. Myslím si, že každý na jeho místě byl by už utekl. (17. 5. 05)

#

Praha je plná řvoucího dobytka, jenž nic nevyhrál, ale řve, jako by vyhrál. Vyhrálo však jen deset chlapů: kdesi něco. Jeli jsme s Madlou do D., a když jsme na Veslařském ostrově viděli tu bouř kvetoucích kaštanů, Madla zabědovala: „A už zas budou Vánoce!“ (18. 5. 05)

#

Mám tu v Dobřichovicích na stole španělský slovník. Vždycky mám hnutí zastrčit ho mezi knížky, ale něco mě zadrží. Ve Zlíně jsem se sám začal učit navíc španělštině. Šlo mi o španělskou španělštinu, ne tu indiánskou: ten svět mě neláká. Několikrát potom jsem se začal trochu učit, jenže neměl jsem čas, vznikla mezera, vůle zapoměla. Teď mám pocit, že kdybych ten slovník definitivně odložil, udělal bych nad sebou další křížek: jako když od starého stromu začne odpadávat jedna suchá haluz za druhou.

A mám doma kapesní kalendářík na rok 1995 s tímto věnováním na titulní stránce: „Voy a querer a Tí cada el minuto de todos los días!“ (19. 5. 05)

#

Co se může do mého času ještě vejít?

Ať by se vešlo nebo nevešlo, bylo by to furt totéž. Objevil jsem ve svých starých sešitech ze Zlína tužkou psaný náčrt článku z roku 1943: pro internátní časopis.

Žiješ v masse. Dav pracuje, pracuješ také. Čas plyne, téměř jej neměříš. Jen podle výplaty poznáš, že uplynul týden, podle volné neděle či stravovacích lístků usoudíš na konec měsíce a konference ti ohraničuje čtvrtletí. Všude jen hmota a práce, které jsi dávno zvykl, že bys snad už ani nereptal, kdyby tě vedla jinam než k tvému kdysi vytčenému cíli, na který chvílemi pozapomínáš. Čekáš stále, že přijde něco, co ti rázem dá příležitost, posune tě žádaným směrem nebo alespoň změní nynější tvůj stav. Když pro nic jiného, tedy aspoň pro tuto změnu si to přeješ. Přiznej se, že to očekáváš snad i v podobě náletu nebo zprávy o ukončení války. Co by však bylo potom, o tom jsi téměř nepřemýšlel. Je to naivní postoj, v němž čekáš, jak s tebou vír zatočí. Kdo však způsobí tento vír? Lidé. A proč sebou dát někým točit, když můžeš sám rozvířit takový vír, až někomu půjde hlava kolem. Kdo to bude — zase někdo čekající. Hned však nezpůsobíš bouři. Cvič se v tom, najdi si rovné stejného smýšlení, pozoruj, usuzuj a podnikej! Tak si budeš rozhodovat o svém osudu sám, a nikoliv dav a řada náhod. Nevěřím, že bys byl pouze povrchním pozorovatelem. Jsem přesvědčen, že jsi někdy zatoužil zasáhnout, projevit se. Nestačí jen uvědomovat si okolí, je třeba také uvědomit okolí o sobě. Musí s tebou přeci počítat!

Toto jsem dal přečíst našemu Janovi a on pravil: „Zajímavé, jak je to pořád to samé, i dozadu!“

Napadla mi u toho jedna otázka: co to byl ten „kdysi vytčený cíl“. A kdy si ho vytkl: když ještě pásal kozy? (22. 5. 05)

#

Já to obdivuju: jak ten kluk se sám popsal, jak popsal svou životní taktiku. — Ale dosáhl potom svého cíle? Mně se chce skoro zakřičet: dosáhl! Tak nepřesného, ale tak přesně. Nemohl jsem si a nebyl by mi nikdo mohl líp předpovědět způsob života.

A dopisuju „Polepšené pěsničky“: skládám text s doprovodnými obrázky a s notami. Po první úlevě plazí se na mne však zase úzkost z prázdné existence. Nemít do čeho opřít vůli, to je divný pocit, jaký jsem dosud nemíval.

Hrál jsem si Chorál a uvědomil si, že právě před rokem jsem jí dal hádanku s těmi dvěma tóny. A jakási úzkost se okolo mne motá, protože i ta ženská postava, bez jaké „žádná kniha nefunguje“, se vytrácí. — Ale to bych mohl ztratit i čtenáře! (1. 6. 05)

#

Pro jakého čtenáře, do jaké doby já toto píšu? — Píšu pro zanikajícího čtenáře, zanikajícího člověka vůbec: který ještě přemýšlí o životě, jenž ho ještě těší, protože je ještě jeho dílem. Ten další člověk, další generace, bude členovec: člen celku pospojovaného technikou, dozorčími mechanismy, zákony. Možná bude jenom uhýbat katastrofám. Jednoho dne ve všech sluchátkách, které mají skoro všichni na uších, zazní: „K zemi!“ Možná však vznikne duševní elita, která pochopí svůj tělesný úkol a vnutí, vnutí svému okolí...

Šel jsem po ulici a proti mně šla žena, mladá, vysoká, a jak se blížila, objevil se jí ve tváři pozorný, vzrušený výraz. A já zas jako vždycky: napadlo mi, že ji mám znát, ale pro blbost si na ni nepamatuju, a když to vypadalo, že ona mne pozdraví, pozdravil jsem první. Zastavila se a já jsem řekl: „My se známe?“ Ona se žertovně zakývala, mohlo jí být tak dvacet, a řekla: „Vy mě neznáte, ale já vás ano.“ Nestačil jsem si ani pomyslet, odkud by to mohlo být, a ona řekla: „Vy jste pan profesor z hudební školy...“ Rychle jsem řekl: „Ne, já nejsem žádný profesor, já jsem žák, chodím tam na klavír. Promiňte.“ Rychle jsem se uklonil a odcházel, ani nevím, jak se zatvářila. Styděl jsem se: já tam už ani nechodím, já nejsem nic! (2. 6. 05)

#

A jak jsem potkal jednu Dášu: Byla to Dáša z nakladatelské redakce Rudého práva. To bylo malé oddělení, které vydávalo politické brožury, dělalo nás tam asi osm, z toho pět žen. Ta Dáša, hezká, mne první v životě upozornila, že si mám košili oblékat na trenky, a ne naopak, aby jejich okraj nebyl vidět. Byla velice praktická hospodyňka, vždycky věděla, kde je co lacinější, výhodnější, lepší. Jednou se v podniku

chystal maškarní ples a mluvilo se o tom, za jakou masku by tam kdo šel. Nešli jsme pak nikdo: muži bezdůvodně, ženy kvůli rodině a dětem. A když se mluvilo, za co by kdo z nás mohl přiléhavě jít, Dáša měla několik nápadů a já jí řekl: „Dášo, ty bys mohla jít za–darmo.“ Proč taková pitomina zůstane mi v mozku? Ona se dotčeně otočila a šla pryč, zdálo se mi, že plakat. Ted': ted' ona o tom už nevěděla! (3. 6. 05)

#

Když své myšlenky a svou energii nezamírím dopředu, otáčejí se dozadu. Můj život byl velice dobrý a šťastný; jako by si mě někdo držel k nějakému úkolu.

V poslední době jsem si několikrát vzpomněl na tatínka, na jeho jednu větu, kterou jsem ho několikrát slyšel říct, zamyšleně, polohlasně, bez viditelného důvodu a jako bych tam nebyl: „Život je hnusný.“ To mě zaráží, až ted', pozdě. Probírám po částech jeho život, pokud je mi známý. Ale on je mi hlavně víc neznámý: nevím nic o jeho bytí po stavbách. V jaké společnosti tam býval, jak se bavíval, jak bydlel? Doma to byl muž velice zřetelný, jasný, energický, ale i náladový, někdy sentimentální. V jednání s maminkou střídal drsnost s něžností. Z čeho vlastně míval potěšení? Bavila ho chalupa, naše hospodářství, stromy. Cítil něco v životě jako úspěch? Postavil chalupu, pěknou, odlišnou od jiných. Hladní nebo otrhaní jsme nebyli nikdy. Ale říkám si, i s mou ženou, která ho v jedné době poznala zblízka, že trpěl steskem po nějakém vyšším uplatnění. Cítil se na víc, než k čemu se dostal. Z Persie si přivezl učebnici ruštiny a perštiny: byl tam jenom rok. Do jeho kufru jsme nesměli ložit, ale mezi věcmi, které jsem tam potom našel, byla i učebnice esperanta. Naučil jsem se z ní „Kde domov můj, kie mia hejm“.

A ted' právě jsem si vzpomněl na něco a řekl jsem to hned Madle, která o tom předtím nikdy neslyšela. Do války, na italskou frontu, šel rok před koncem: sloužil tedy potom ještě dva roky, byl i na Slovensku na Maďarech. Sloužil jako telefonista–telegrafista: slovo spojař tehdy neexistovalo. Když odcházel z vojny, nabídli mu civilní kurz, po němž by byl mohl jít k poště! To by byla pevná existence. Ale neměl na ten kurz peníze. Chtěl si vypůjčit od staršího bratra, ten mu však nepůjčil... nemohl? Ze starší korespondence jsem vyčetl, že to vnímal jako velikou křivdu. Ano, někdy o tom mezi ním a maminkou padla nějaká narážka, které jsem ale nerozuměl. „O tomto jsi mi nikdy nic neřekl,“ pravila ted' Madla. Ne, nechtěl jsem. (5. 6. 05)

#

Paní učitelka: nevím o ní nic. Hraju.

Kdybych já řídil ty noviny, co bych udělal? Ted' už nic, a ani by se mi nechtělo. Kdybych byl chtěl, mohl jsem je řídit. Vypadaly by jinak, bylo by jim líp? Jedna myšlenka mě ted' obtěžuje: že by ty potřebné peníze Vaculíkovi třeba dali, snad. Já bych možná udělal i něco směšného, úspěšného: chodil po národě a říkal mu, že má odebírat jediné české nezávislé noviny. Vždyť já pořád dostávám dopisy, v nichž mě lidi vyzývají, abych něco zorganizoval. Ty noviny prostě ted' nemají ekonomickou sílu prorazit hráz neznalosti. Když první zájem, po převratě, prohrály tím, jak se vzdályly očekávání bývalého čtenářstva. (7. 6. 05)

#

U tramvaje mě oslovil mladý muž a gratuloval mi. Nevěděl jsem k čemu. Dočetl „Sekyru“ a je prý to pro něj bod životního poznání. Stává se mi, že mi ji někdo pochválí, ale já jsem přes ni dávno přešel. Dokonce si nerad vzpomínám na ta místa, kde popisuju redakci, politiku... Ten jazyk mi už tehdy byl nelibý.

Když knížka vyšla, dostal jsem za ni cenu nakladatelství: napůl s Kunderou — každý deset tisíc. Urazilo mě to: že nedovedli rozhodnout, která knížka je lepší. Kdyby to celé byli dali Kunderovi, ani by mi nenapadlo rovnat se k němu. „Dva romány téměř veliké,“ vyjádřil se tehdy Václav Černý. (9. 6. 05)

#

Po snídani jsem se vrátil do postele a jen tak ležel, jako obyčejně, a přemýšlel: psal jsem nepíša; to je přechodník. Tak vždycky uvažuji o námětu na příští Slovo. A různé myšlenky, když zpozorují, že jsem na zádech, tak jak to dělávali naši malí kluci, hned se na mne vrhnou, válejí se po mně, nenechají mě.

Dotřelo se ke mně slovo touha: co to je? Toužím já po něčem? Netoužím, a není to divné až chorobné? Pro to, co bych snad někdy chtěl, vystačím se slovem přání. Touha je moc patetická. A myslím dokonce, že v tom smyslu jsem raději měl něco nechtět nebo nepotřebovat. Měl jsem nechtět tu ženu ze „Snáře“ jménem

Zdena. Teď je stará, nemocná, vdova, a já pro ni nemůžu udělat nic. Tu druhou ženskou postavu z téže knihy měl jsem pěkně ozdobně literárně rovnou poslat pryč, kam stejně mířila, a tu další „Růžovou dámu“, ke které mne svedl původně jen soucit, měl jsem radikálně zredivovat, hotovo. Ale od ní jsou tu ty dvě děti. Od chlapce mě mimovolně, neuvědoměle před několika lety odtrhla, hledíc na svou osobní dráhu. Dcera stojí naštěstí už pevně ve svém osudu, který ji baví, a já... to ona necítí, bych s ní někdy chtěl častěji být, například jsem si představoval, že bych s ní někdy jel na nějakou cestu, kde by starému tatínkovi dělala pozornou dceru. Ale po ničem z toho netoužím! Jen mi to napadá. Protože hlavní je moje žena, která teď šla nakupovat, a já chci, až přijde, aby mě našla činného a lůžko sklizené. — Vzhůru, blbče! (11. 6. 05)

#

Pořád nic. Hraju, a když sáhnu na něco, co jsem hrál dávno, už to má na mne vzpomínku, vnímám ji. Odevzdal jsem „Polepšené písničky“, které mě bavily. S paní nakladatelkou jsem se o ledacos musel přít: nechtěla tu krásnou fotografii na obálce, nechtěla vůbec tolik fotografií, vrtěla hlavou nad popisky v notách... Ale vyhověla mi ve všem. Má ještě obavu, co na to poví grafik. Obsah se různě propojuje, místy nesrozumitelně pro čtenáře s chybějícími znalostmi: bude se muset sem tam vracet. V notách a fotografiích jsem zašifroval několik sdělení, jež neprohlédne nikdo: krom vřdycky té jedné postavy. Do tohoto, co tu píšu teď, se vůbec bojím zrakem vkročit. (15. 6. 05)

#

Vykočil jsem na zelenou, proti mně šla žena, uprostřed ulice se zastavila a řekla: „Je to možné? Já si tak často přeju vás potkat: Víím, že sem chodíte nakupovat, ale viděla jsem vás vřdycky z dálky.“ Stáli jsme proti sobě. „Dobrý den,“ řekl jsem, „ale uhněme na chodník...“ — „Vy mě neznáte,“ řekla, „ale já vás znám skrz naskrz... nebo si vás představuju.“ — „Toto já nemůžu poslouchat, paní, nehodí se to, ale,“ prohlédl jsem si ji shora dolů a nazpátky, „velice vám to sluší.“ Byla to taková ta přirozená žena, ve volných dlouhých šatech, asi do čtyřiceti let. „Měli bychom myslím o čem spolu mluvit,“ řekla. „To záleží na vás,“ řekl jsem. Zarazila se, pak sáhla do kabelky a podala mi vizitku. Podávala mi ji zblízka a řekla: „Teď už na vás, pane Vaculíku.“ Poděkoval jsem. Řekla „na shledanou“ a šla.

Co toto bylo? Bylo to setkání jakoby s mým přáním: jak já si přávám, aby ženy byly prosté, jasné. Nesmíš se, blbče, dát zmást tím, že tě poctila uprostřed ulice! Ne, to mě nemátlo: protože byla to žena taková, jakou bych normálně já sám měl chuť oslovit, kdybych si jí první všiml a dokázal oslovovat ženy.

Prohlédl jsem si tu vizitku: její jméno a adresa prodejny. Blízko. Proto jsme se potkávali. — Vizitku jsem vyhodil: vyloučeno! Za čtrnáct dní jsem náhodou šel kolem. Vešel jsem dovnitř. Seděli tam dva muži, žena žádná. Požádal jsem o katalog a odešel. Co bych řekl, kdyby tam byla? Ulevilo se mi: nebudu do tohoto spisu zatahovat další ženu, když tu chovám svou učitelku. (20. 6. 05)

#

Noviny kupodivu vycházejí. Působí to na mne jako upíjení z černé láhve: nevím, jestli v ní ještě něco je, dokud ji nenahnu k ústům. Co píše Jakub, s tím často nesouhlasím. Má víc ctižádosti než vkusu. Ale ať ho okřesává někdo jiný.

Zajímavé: když si hraju, беру to jako něco jiného než jenom hudbu, jak ji vnímám při poslechu klavírní hudby. Je to víc tělesná námaha, jemná. A naopak, když si při klavírním koncertu představím ty ruce na klávesnici, chce se mi to vypnout. Zvláštní: já jsem vlastně neslyšel svou učitelku hrát: jak hraje? Co je její hudba? (22. 6. 05)

#

Takže já jsem za ty roky ještě nikomu nezahrál na piano.

Dneska jsem vzal na chvíli Tartiniho na mučidla. Ale když já sám sotva ohnu první prst, ukazovák, na první tón struny! Zkusím si prsty na noc namazat mastí na kolena: Vonum Cutan. (25. 6. 05)

#

Dumas udělal chybu. Moje dcera Cilka ji napravila.

Pozvala mě Lenka do jedné chalupy na Slovensku, kde byla s oběma děcký, a s Cilkou tam byl i její muž. Byl to dárek k mým narozeninám; bylo to pěkné. Byli jsme i na výletě v Polsku, kde jsem Lence chtěl koupit letní kapeluš, ale nenašli jsme žádný takový! Od Cilky jsem dostal ohromující dar: obširnou kapitulu ze Tří mušketýrů, která se jmenuje Athosův deník a je to její práce. Ona má velice ráda Tři mušketýry, ale vadilo jí, že Dumas si zvolil za hlavní postavu d'Artagnana, naivního prý a vrtkavého mladíka. Kdoví jak by to s ním dopadlo, kdyby vedle něho nepostavil Athose, muže zralého, chrabrého a moudrého. Máme štěstí, že se našel „Athosův notes“, v němž autor líčí určité události jinak a kde krom toho jsou zapsány události, jež Dumas neznal. Notes nalezla Cilka, má dvě stě padesát stran, je výborně napsaný, a bude jí za měsíc čtyřiaadvacet. To už já jsem čekal v Madle děcko...

Jožin se tam trochu nudil, krom chvil, kdy se kopal do balonu. On kromě četby nenašel nějaký svůj nezávislý program. Ale já jsem byl velice rád, že s ním můžu být, to byl také dar.

Byl jsem tam rád, ale měl jsem i pocit, že je to trochu neopatrné. To je následkem mé loňské zkušenosti z Budyšína: jak se mi zdálo, že se vyšinuju ze svého vědomí. Tehdy jsem si řekl, že už nechci být někde jinde. (18. 7. 05)

#

Jeli jsme do D. a Madla najednou řekla: „Jediná věc, kterou dělal...“ — „Kdo?“ — „Náš tata.“ Ona má takový způsob vykládání: bez vysvětlení je náhle u něčeho, u čeho jsme byli třeba předevcírem. Teď šlo o toto: „Jediná práce, kterou náš tata dělal — natíral kuchyňskou váhu. Zeleně a zlatě.“ — „Co, jak.“ — „Tu konstrukci zeleně a ty páky zlatě.“

Na zahradě si natrhala rybíz a teď ho ráda a šťastně rozvařuje. Já jsem kosou sekl trávu: to je druhá jiná věc v tom, co dělávám. Přijeli jsme domů: musím zas psát a odevzdávat. A to je jako narazit dřevo na dřevo. Tak divný, tupý pocit: jak zvuk dřeva. To jsem si ošetřil Bachovým menuetem s jedním bé. Stesk bez předmětu se uhladil do formy skoro ozdobné. (21. 7. 05)

#

Přejížděl jsem očima hřbety knížek. A poprvé od roku 1993, kdy knížka o Chlapci vyšla, jsem ji otevřel. Já se jí bál: protože tak pravdivě jsem ji psal. Je to knížka výborná. Možná se mi takto jeví proto, že už je na mé vnější straně. A za vším si stojím. Čtenáři, kteří snad byli mými některými větami dotčeni, nebyli ještě dost tělesně i duševně připraveni, vyvinuti.

Mužská vášeň je zkrátka vášeň. Děcko z ní je potom tak silné a pravdivé jak ona. Však mi jedna čtenářka pravila, že tu se teprve dověděla, jak to muži vnímají a prožívají. Tomu porozumí, kdo tu vášeň vnímá a cení si jí nadtělesně. Vůbec, k této knížce se mi vyslovily jenom ženy. Muži nemají co, nemohou nic říct: leda k těm slovům. Jenom si přeju, aby Chlapec tu knížku otevřel, až bude opravdu Veliký. Aby pochopil a pocítil, co mu vzkazuju. (24. 7. 05)

#

Napsal jsem a odnesl do redakce Slovo: nekrolog na Pavla Dostála. — On ten svůj poslední úkol vykonal statečně. Na to jsem myslel mockrát: jen si nezkazit život nějakou blbou smrtí. A žasl jsem nad tím, co pravila Panna muži Františkovi, když jsem o nich psal: že by mu chtěla pomoci dobře umřít. (25. 7. 05)

#

Přišel Chlapec: nepoznával jsem zdálky mezi keři, kdo to jde. „Ahoj,“ řekl. Chodil po zahradě, utrl si rybíz. Mockrát jsem ho zval, ale protože jsem netrval na odpovědi, neodpovídal. Nevím, co s ním tak hnulo. Snad ne to, že se mi o něm zase zdálo, jako často. V jednom telefonním hovoru jsem mu vysvětloval, proč bude vysoký, ale úzký: chtěl jsem mu to říct jeho počítačovým jazykem. „Máš málo různorodých vstupů. Budou ti v životě chybět zbytečné zkušenosti, vjemy a poznatky, takže budeš mít chudý slovník, obrazivost, přirovnání...“ „Hm,“ řekl tehdy. Nechtěl jsem mu říkat, že už má málo mého času. „Děje se něco?“ zeptal jsem se teď. „Ne. Tak mi napadlo...“ Asi mi také nechtěl říct, že se mu o mně zdálo. Seděli jsme na špalcích

u dřevníku, v chládku. „Ještě cvičíš na klavír?“ zeptal se. (26. 7. 05)

#

Když odněkud přicházím, otvírám dveře do kuchyně s napětím: jestli tam Madla je a čte. Napadlo mi: kolikrát za její dětství mohl její otec natírat tu váhu? — Jednou. A jak doživotní pravda to je! Když jde nakupovat, mám strach.

Čtu toho Kunderu. Četl já jsem ho vůbec někdy? Jsem překvapený, o čem to je. Popsal život v „socialismu“ tak ostře, až se divím, že mu to tehdy vydali. Jenom tři roky předtím jsem já měl dnes neuvěřitelné spory o slova a věty v „Rušném domě“. Tak rychle se potom poměry vyvinuly, blížil se rok 1968. Kunderova knížka je ale naprosto jiná než „Sekyra“: je plná děje, událostí, úvah, překvapení. Ty události jsou však někdy jen odreferovány, bez postav a dialogů: reportážně. Komise, co nám dávala tu cenu, měla úctyhodnou toleranci: že se jí do uznání vešly dvě knížky tak rozdílné. V té mé nic důležitého není: je to citlivý obrázek, až idylický. Ten hlubší význam, pod ním, museli si čtenáři domyslet. Moje psaní se lidem líp četlo. Kunderovo je jako dějepis: učebnice tehdejší současnosti. (27. 7. 05)

#

Napsal jsem pozdrav paní Petře. Vesnice: učitelka hudby; jakou tam asi má společnost? Jaký asi má klavír? S kým se bavívá?

Mám psát sloupek Lidové Právo Dnes. Četl jsem celý týden ty troje noviny, ale já si o jejich psaní neumím udělat souvislý obrázek. Zaujalo mě jenom to, že si kosmonauti sami spravili ve vesmíru letadlo. Ale je to opravdu už vesmír, když je tam ještě možno opravit si na cestě motocykl?

Často se divím tomu, že vůbec něco je! Jaké by bylo nic? Co když Nic je právě toto: je to jeho jediná možná forma. Celý náš svět je jenom náš společný solipsismus. Udržíme se navzájem v omylu, že existujeme. (8. 8. 05)

#

Dřív, když jsme sem do D. nastoupili, jsme často dělali výpravy do okolí. Já jsem se takto v létě i chodil koupat ke splavu do Berounky. — Na toto jsem si vzpomněl, když jsem vzal do rukou španělštinu, která tu roky leží na stole, a otevřela se mi na věť: „Iremos a bañarse?“ Ne, nepůjdeme, odpověděl jsem a zastrčil knížku konečně mezi slovníky. (10. 8. 05)

#

Právě před rokem jsem se vrátil z Budyšina, z kurzu lužické srbštiny. Účinek té události mě překvapil: nejde jenom o novou znalost něčeho, jazyka, poměrů, země. To poznání změnilo něco ve mně: můj vztah k samozřejmosti mé české existence. Odebírám a čtu jejich měsíčník Rozhled, pěkně vypravený časopis, jediný: jiný nemají! Jsou v něm články v obou jejich jazycích. Připomíná se mi tamní úzkost. (13. 8. 05)

#

Vyjel jsem asi v deset hodin. Dopoledne bude nejspíš doma, odpoledne by mohla být, paní učitelka, na návštěvě, na výletě, u vody... Co vlastně chci zjistit, jaký nález bych si přál? Když jsem se blížil k Milevsku, napadlo mi, že bych ještě mohl změnit cíl: například Nadějkov. Dojel jsem už do té vesnice a uvažoval o tom, že bych jenom mohl obejít chalupu, uvidět přes plot něco, ráz místa, zda je něčím zajímavé... A až bych odjížděl, cítil bych se jak hlupák pochybného úmyslu; ale já se přece můžu ke svému zájmu klidně přiznat!

Zeptal jsem se v obchodě na místo, bylo to kousek, nechal jsem auto před obchodem. Obyčejná chalupa, bývalé menší hospodářství, „pojištěno u banky Slavie“. Otevřel jsem prkenná vrátka: kamenný chodník vedl kolem rohu. V oknech byly květiny. Obešel jsem roh. Na vysokém dřevěném prahu seděla paní Petra. Byla v plavkách, mezi koleny měla mísu s vodou, do níž házela oloupané brambory, které brala z košíku vedle prahu. Řekl jsem: „Dobrý den.“

Vzhlédla, vstávala, setřepávala si z klína a s nohou drobnky hlíny, otírala si ruce dlaněmi o sebe. Šla ke mně, usmívala se: a jako by nebyla nějak překvapená. Totiž jako by bylo někdy řečeno, že se můžu někdy

stavit. „To je překvapení... ale vidím vás ráda.“ — „Byl jsem v Nadějkově, máme tam přátele, a zavadil jsem na mapě o jméno vaší obce...“ Rozhlížela se, rozmýšlela, pak odstavila od prahu košík a mísu, pobídla mě do chodby. Zevnitř už přicházela její maminka. Představil jsem se. „Já vím, povídala mi něco Petra...“ Nechtěl jsem nic, jen sklenku jejich malinové šťávy jsem si vzal... „Nechcete,“ řekla paní učitelka a zasmála se, „vidět můj klavír?“ Správně! Podívajme my sa jí naň, že Ludviku. Pobídla mě do jízby, vešel jsem, rozhlížel se po obrazech, a už tu byla: ve volných šatech... jakých? Nemohl jsem si je hned vymyslet. Sedla a hrála: seděl jsem na židli u stolu s vázou žlutých lilií. Poslouchal jsem víc, jak hraje a proč, nežli co. Náladová, romantická skladba... Byl jsem, cítil jsem se uvnitř: uvnitř jedné její odpovědi. Také jsem pocítil, co mi dřív nemohlo napadnout: vzdálenost mezi jejím rozeným původem a směrem k cíli, k nějaké touze. Zdálo se mi, že musím ihned ale odejít! Dohrála, otočila hlavu, řekla: „To byl Brelův šanson... Ptal jste se kdysi, co hraju, když hraju pro sebe...“ Brela neznám, ani to jméno... Díval jsem se, jak si mne a prohýbá prsty. Vstal jsem a šel rovnou ven. Pozdravil jsem její matku v kuchyni. Vyšel jsem na dvorek, když se zrovna otevřela branka a vešel mladý muž s kolem. „Dobrý den,“ řekl ke mně, šel k ní a dostal pusy. A já — zas taková malá trapnost, na kterou jsem musel myslet cestou zpátky: místo abych se představil, představil jsem Petru. „To je moje učitelka,“ řekl jsem. (Anča: Myslím, že tohle není podle pravdy...)

Jel jsem do D. za Madlou a promýšlel si, jak jí vysvětlím to zpoždění. (23. 8. 05)

#

Za týden začíná škola. Paní učitelka se neozvala. Já jsem svoje čekání splnil. Na tom náměstí vedle hudební školy pořád neroste nic než čím dál větší jáma. Musel bych se rozpadnout nesouhlasem, kdybych pořád myslel na to, s čím nesouhlasím. A musím dávat pozor, aby tento můj stav tolik neprosakoval do Slova, která píšu. Nechci podporovat nadávání národa na všechno, když je to jeho vina.

Když jdu po ulici nebo jedu tramvají, všude někdo mluví s někým, kdo tam není: až to jednou dosáhne stupně, že opravdu nikdo nikde nebude.

Z Bachova Chorálu jde stesk všechno obsahující. Bach, jenž už není, tenkrát rozhodl, že já tady teď mám mít jeho stesk? Stesk po čemsi neurčeném, jehož smyslem je on sám: aby byl. Stesk bez předmětu. Jako dílo o sobě. (24. 8. 05)

#

Dočetl jsem „Žert“. Myslím, že po Kunderovi už nikdo, ani s využitím veškeré svobody, nenapsal tak přesné a pádné dílo o tom režimu. — A já musím úplně zlikvidovat jeden pocit, už zanikající: že Kundera byl můj nepřítel; i když byl. Proč po „Sekyře“ a „Morčatech“ mi Gallimard už nic nevydal? „Snář“ musel vyjít jinde. Nebo mu to někdo našeptal? — Možná, že i Kundera se tenkrát dotklo, že se o cenu dělil se mnou.

Byli jsme s Madlou pět dní na Moravě: na svatbě v její rodině. Návštěvy: hlavně na hřbitovech. Jezdili jsme krajinou: taková poslední přehlídka jejího rodného světa. Mlhy nad Drahanskou vysočinou dobře spolupracovaly: rozlučte se každý se svým. To další nebude se vás už týkat. (25. 8. 05)

#

Madla dostává Hanácký kalendář. Jeho redaktor ji kdysi požádal, aby napsala nějakou vzpomínku, udělala to, a od té doby to musí dělat každý rok. Pravda je, že ji to vrací do dětství, k lidem a místům. Jejich nářečí, jakési víc horácké než hanácké, bývalo jí, když odešla z domu, protivné. Jako příklad mi kdysi uváděla svou odpověď na otázku jedné tety, proč nešla na pouť: „Haž mně huschnó fosakličke.“ Mně se hanáctina líbí.

Odepsal mi ten Petr z Králova Dvora. Že mi děkuje za dopis a že moje články v Lidovkách už nechte, pardon, protože otec nenosí ty noviny pravidelně. Také se mu zdají nezajímavé, ale mám prý je psát dál. A neví, jestli mi má ještě psát. (26. 8. 05)

#

Paní Petra volala: že měla na začátku prázdnin nehodu s autem a trpěla potom nějaké bolesti. Pak jí onemocněl tatínek, byl na operaci. Musela sama hospodařit: včetně kosení trávy. Až se vrátí do Prahy, zavolá mi a sejdeme se.

Když zhasnu, vzpomenu si někdy, že já mám asteroid. Má číslo 10872. Našla mi ho paní Tichá, astronomka na Kletí. Jak je ten kámen veliký, nevím. Někdy si, takto před usnutím, uvědomím, že se o něj nestarám, nedbám... Že kdybych opravdu silně k němu vysílal myšlenky, mohl bych se z jejich odrazu dovědět jeho tvar. Chtěl bych aspoň vědět, na kterém bodě své dráhy kolem Slunce je. Paní Tichá by něco vymačkala na počítači, a řekla by mi to. Měl bych jí vlastně napsat! Možná si myslela, že si toho budu víc vážit. (30. 8. 05)

#

Jedna čtenářka z Ostravy napsala, noviny to otiskly, že „pukne vzteky“, když jí Literární noviny nevrátí předplatné: v posledním čísle našla jenom jednu stranu o literatuře. Hlas hloupý, ale odpověď redakce ještě hloupější: Že v Mladé frontě také nebylo o mladé frontě nic (Jakub?). Čtenáři jako tato paní nepočítají, když noviny píšou o divadle (Zemančíková, Štědroň), o Krylovi (Šícha), o televizním vysílání (Klimeš), o jazykové kultuře (Slouka), o výchově dětí (Morava), o výchově žurnalistů (Havránková), o památkové politice a dokonce o transcendentnu (Jasný). A to je v tom posledním srpnovém čísle, v němž ta paní „puká vzteky“. (9. 9. 05)

#

Ivan Klíma mi dal svou novou knížku: sbírku fejetonů. — A zas, jako často, když narazím na jeho jméno: Kdysi dávno jsme o čemsi mluvili a já s narážkou na svůj barvitý životopis jsem řekl: „To tys měl jednoduchý život...“ Mlčel. A já si potom vzpomněl, že on byl jako děcko v Terezíně. Těžké rozmyšlení: mám-li mlčet, nebo se mu omluvit a tím to ještě rozmazávat. Nevím už, co jsem před těmi asi třiceti lety udělal. (20. 9. 05)

#

Byl jsem s paní Petrou na obědě. Má levou ruku v sádře; přišla ovšem řeč i na to, že by někdy potřebovala pomoc, že ale nejsou muži, o jaké by stála, a jiné si nechce pustit blíž. Znovu se omlouvala, že mě nemůže zařadit do svého rozvrhu. Učí. Díval jsem se na ni s myšlenkou, jaký asi bude mít život: když v hudbě není všecko. Nemůže v ní být víc, než kolik člověk poznal a pocítil předtím nebo vedle toho. Tóny melodie musejí v člověku mít na co narazit, aby to rozezněly. Hleděl jsem na její tvář, jejíž rysy se pohybovaly, a chvíli jsem nevnímal, o čem mluví, jak jsem do ní vmýšlel přání pro ni. Ale nevím nic. (27. 9. 05)

#

Naši vzbouřenci si založili své noviny. Jmenují se A2 a řídí je paní Bělunková. Noviny chtějí vypadat moderně, ale vypadají těžkopádně a truchlivě. Mají o dvanáct stran víc než Literární noviny. Píšou o všech druzích umění. O literatuře je tam mnoho krátkých zpráv. Články jsou zase delší, než jsme si přáli v našich novinách, a čtení na čtení tam zatím také není žádné: je to všecko spíš na studium. Dosáhli jenom toho, že nemají Patočku. (5. 10. 05)

#

Návštěvy v redakci mi odpadly jednak proto, že noviny se dělají v Brně a že tam vlastně nemám už co dělat.

Jáma vedle mé klavírní školy se prohlubuje. Základy kostela jsou jaksi sešroubovány dohromady. Z kasáren je jenom slupka. Když byl prezidentem Antonín Zápotocký, oslovil při jedné slavnosti armádu takto: „Soudruzi vojíní, důstojníci a jenerálové!“ Byl mi sympatický. Před tím kostelem je socha svatého Tadeáška, jemuž lidé chodí říkat prosby a pak tam dávají cedulky s poděkováním. Přišla babka a prosila: „Svatý Tadeášku, zima na krku, musím si koupit zimmík, a mají mi přivést uhlí. Potřebovala bych tisíc korun.“ Šel okolo prezident Zápotocký a řekl: „Občanko, žádný svatý vám nepomůže. Vám může pomoci jen naše vláda dělníků a rolníků.“ Vyndal šrajtoflí a dal jí pět set korun. Babka děkovala: „Svatý Tadeášku, děkuju za rychlou pomoc, ale příště mi to neposílej po komunistech, oni si polovičku strhli.“ (28. 10. 05)

#

Martin na bílém koni — kde je?

Tatínek, který byl Martin, to k sobě vztahoval: jako by to bral za výkaz své spolehlivosti. Ovšem lepší bylo, když se zima kdesi zdržela: že se na stavbách mohlo dělat. Věčná otázka zedníků a tesařů: jak přebudeme tu zimu?

Ležel jsem, do ničeho se mi nechtělo. Zvenku sem šlo tiché šero. Zpíval jsem si, jedna píseň uváděla druhou. Pěsničky jsou strašné, když se jejich slova vezmou doslova. Maminčina pěsnička: „Zpívej, ty slavičku... Ústa mně zpívají, oči sa mně smějí, ale od srdéčka slzy sa mně lejí.“ Představil jsem si ji, hrozně opožděně, slyšel její hlas a pocítil hrůzu z nenapravitelnosti. Začal jsem ji v duchu prosit, aby tatínkovi odpustila: tak silně, že jsem ucítil spojení s nimi. Vždyť kdesi, někde, ten jejich život musí být.

Madla otevřela dveře z kuchyně, jde sem. Rychle jsem si utřel sople. (11. 11. 05)

#

Vešla za mnou sem do pokoje moje žena a pravila: „Ty tomu věříš, že mám osmdesát roků? Mně se to zdá nemožné. Když celý život jsem si myslela, že se nedožiju ničeho.“

Já také: pohlédnu na sebe shora, přes prsa k nohám, a divím se, že jsem to ten já, který byl. Ten který chodil v neděli odpoledne k paní učitelce Svatoňové. Na její otázku, jestli se nechci učit na něco hrát, rozhodl jsem se pro housle, a tím se rozhodl vlastně pro celý způsob svého života. Občas si vzpomenu na jednu malou, nemožně trapnou příhodu. Byl jsem u ní jednou odpoledne, a tu jí přijela kamarádka z Brodu, také učitelka. Vesele se zdravily. Byla to situace, kdy jsem zřejmě měl odejít, ale nevěděl jsem, jak to udělat. Paní učitelka řekla: „No, Ludvíku, můžeš se odporoučet.“ Vstal jsem, šel ke dveřím, uklonil se a řekl: „Poroučím se.“ — Jak ty dvě se musely smát! Když jsem toto vyprávěl Madle, také se velice smála, a styděla.

Jeli jsme onehdy do D. pro jablka a ořechy. Když jsme míjeli Veslařský ostrov, uviděl jsem ty mohutné holé kaštaný. Ukázal jsem na ně a řekl jí: „Vidíš, už zas bude jaro.“ (25. 11. 05)

#

Jel jsem dopoledne tramvají přes Náměstí republiky, kde jsem před rokem nekoupil paní klavírní žádný dárek, protože nic nepotřebovala. Obchodní dům Kotva hrál koledy. Večer jsem jí zavola, jestli se nechce před Vánoci sejít. Omluvila se, že nemá čas, že mi zavolá po Novém roce. (Anča: Tak už si asi paní Petra našla nějakého muže, proto teď nemá čas.) (5. 12. 05)

#

Zahlédl jsem na předešlé stránce vzpomínku na paní učitelku Svatoňovou. Otevřel jsem housle, abych Tartinimu připomněl, že zatím tu ještě furt jsem, že se mě lehce nezbaví. Nasadil jsem housle pod bradu. Přišla Madla z nákupu, otevřela dveře a řekla: „Aha, švec se drží kopyta.“ (6. 12. 05)

Ludvík Vaculík

Hodiny klavíru

/komponovaný deník 2004–2005/

Obálka, vazba a grafická úprava Boris Mysliveček

Ilustrace Jan Vaculík

Koláž na záložce Vladislav Jurčák

K vydání připravila Jitka Uhdeová

Sazbu písmem Times připravil Vladimír Ludva

Vydalo nakladatelství Atlantis
v Brně roku 2007
jako svou 278. publikaci
Vytiskla tiskárna Reprocentrum v Blansku
Počet stran 124
Tematická skupina 13
Vydání první

*Knihy objednejte u svého knihkupce
nebo na adrese
ATLANTIS, spol. s r. o.
PS 374
602 00 Brno
e-mail: atlantis-brno@volny.cz
www.atlantis-brno.cz*